

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС

2/2016

www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

30 ГРАМІВ ТРОТИЛУ

БАТЬКІВСЬКА МУДРІСТЬ

БІБЛІЙНА МАТЕМАТИКА

КАЗКА ПРО КОРОЛЕВУ КВІТІВ

ДЕ ЗАХОВАНА РАДІСТЬ?

Наше кредо: «Нести Слово Боже — ось наша мета, щоб кожен учитель був учнем Христа!»	
Головний редактор	Тарас Приступа
Науковий редактор	Василь Жуковський
Літературний редактор	Світлана Филипчук
Дизайн і верстка	Віктор Дегтярьов
Менеджер з розповсюдження	Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск	Надія Доля
Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адріан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Микола Плаксін, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Любомир Турчак, Галина Шевченко.	
Засновник і видавець — Міжнародна громадська організація «Надія — людям»	
Адреса:	а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон/факс:	(0362) 63-79-76
e-mail:	slovo@hopetopeople.org
Видається за сприяння: — Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія»; — Громадської організації «Культурно-просвітницький Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти»; — Науково-дослідницької лабораторії християнської етики, християнської психології та християнської педагогіки НаУ «Острозька академія».	
Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.	
Передплатний індекс — 99864.	
Поштові на видання часопису просимо надсилати поштовою переказом на адресу МГО «Надія — людям» з позначкою: «Поштові на часопис „Слово вчителю“», або на рахунок: МГО «Надія — людям», р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391, ЄДРПОУ 21081735 з позначкою: «Поштові на часопис „Слово вчителю“».	
За умови передруку матеріалів посилання на часопис «Слово вчителю» обов'язкове. Рукописи не рецензуються і не повертаються. Редакція залишає за собою право редагувати і, за необхідності, скорочувати матеріали.	
Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних текстів позначаються умовними скороченнями. Список скорочень назв книг зазвичай подається у виданнях Біблії. Посилання зазначаються з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш» і розділяються знаками пунктуації. Наприклад: Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24. Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,), а різні книги або розділи відокремлюються крапкою з комою (;). Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.	
Фото на обкладинці Олега Яровика	
Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз», 33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68. Наклад 1500 прим.	
© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»	

Шановні читачі, дорогі друзі! Мир вам!

Продовжуємо тематичний огляд книг Святого Письма. П'яти-книжжя Мойсея та історичні книги Старого Завіту, розглянуті в попередньому числі часопису, познайомили нас з історією створення світу, життям патріархів та вибраного Божого народу, якому Господь дав Десять Заповідей і таким чином виявив Свою волю щодо призначення людини, її життя в соціумі та її стосунків із Творцем. Наступна група книг — навчальні поетичні (Книга Йова, Псалтир, Приповісті Соломона, Книга Еклезіястова і Пісня над піснями) та пророчі (4 книги великих і 13 книг малих пророків).

Кожна з них має свого автора, тему й мету написання, але якщо говорити загалом, то ці книги розкривають образ і характер Бога. Так, Бог зволив відкрити Себе людям. Але як творіння може досягнути Творця, обмежене — Нескінченного, тлінне — Вічного, грішне — Святого?

Для того, щоб описати невідомий об'єкт, послуговуються порівнянням. Та з ким можна порівняти Суцього? Де віднайти слова, які б відобразили Його мудрість, велич і красу?

Очевидно, саме через таку багатогранність Бога й обрано такий формат Писання: сорок авторів, розмаїття стилів, різний обсяг і тематика тощо. Книга Ісаї — про Боже спасіння, Книга Єремії — про Божий суд, Книга Єзекиїля — про Божу славу. В інших книгах Господь змальований як Батько і Добрий Пастир, Премудрість і Суддя, Наречений і Чоловік, Виноградар і Будівничий, Наріжний Камінь і Гончар, Син Людський і Цілитель.

Захоплюючи історії стародавніх часів... І раптом — упізнаєш свою ситуацію і себе самого! І хоча розповіді драматичні, а почасти й трагічні, у серці з'являється паросток надії, який розцвітає квіткою радості. Ми не залишені, Бог із нами, Йому не байдуже, куди ми йдемо й про що думаємо, що нас тривожить, лякає і болить. Він не лише все знає, але й все відчуває. Він нас любить! Він дивиться на цей світ, спотворений гріхом, сповнений зла, ненависті, неправди, підступу та зради, і пропонує Себе кожному серцю. В Ісусі Христі Бог прийшов на землю, щоб дати нам нове життя й нову надію. Ціною наших гріхів була смерть, і Він заплатив цю ціну.

Ісус помер, щоб ми не загинули. Він воскрес, щоб ми жили. Він стоїть із розпростертими руками й чекає кожного з нас.

У скрутних обставинах люди згадують текст із Книги Йова: «Людина народжується на страждання, як іскри, щоб угору летіти» (5:7). Навіть якщо й так, то це фізичне народження для життя протягом обмеженого відрізка часу в місці нашого тимчасового перебування, а ось вічність, приготовану Богом для тих, хто відкрив своє серце для Його Сина, відгукнувшись на поклик святої любові, характеризує інший біблійний текст: «Бо Я знаю ті думки, які думаю про вас, говорить Господь, думки спокою, а не на зло, щоб дати вам будучність та надію» (Єр. 29:11).

Дорогі друзі, нехай ці слова будуть підбадьоренням для вас, бажаємо вам миру та радості в Господі нашому Ісусі Христі! 🕊

З повагою — редакційна колегія

У часописі «Слово вчителю» № 4/2015 на с. 56 допущено помилку в назві вірша: слід читати «У ніші»; на с. 57, друга колонка, передостанній рядок, слід читати «За полів золоті оті латки». Редакція просить вибачення за допущені помилки.

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** Світ утомився від порожніх слів
Надія Доля

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 6** Де знайти радість, коли генетично передається плач...
Олег Блощук
- 8** Книга скарг
Сергій Головін
- 10** Роздуми над Книгою Плач Єремії
Надія Доля

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 12** Подорож сторінками Біблії
Аркадій Сльоза
- 14** Уподібнюватися Творцю.
Чеснота: радість
Любомир Турчак

ЗНАЙОМСТВО

- 16** Правда і любов — основа виховання
Надія Доля

ПОДІЇ

- 19** Асоціація педагогів-християн
Сумщини — у дії
Ганна Кацова, Тетяна Гужвенко
- 20** XI Всеукраїнський фестиваль-конкурс
«Учитель року з предметів духовно-
морального спрямування — 2016»
Світлана Власова, Катерина Худоба, Олександра
Шапка
- 23** Християнська література — у кожную
школу Житомирщини
Юрій Цимбалюк
- 23** Духовно-моральне виховання дітей
дошкільного віку

с. 6

с. 50

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 24** Україна — країна благословенна
Оксана Власюк
- 26** Ділимося плодами своєї праці
Руслана Ковальчук
- 28** Біблія. Соломон про значення мудрості
та її критерії
Любов Гафінова
- 30** 30 грамів тротилу
Наталія Кондратюк
- 32** Щастя в розумінні блаженств
Ольга Прокопович
- 35** Біблійна математика
Алла Кириченко
- 38** Казка про королеву квітів
Ангела Чудовець
- 42** Я там, де є благословення...
Микола Мичак
- 44** Багатостраждальний Йов
Наталія Ващенко

ХРИСТІЯНСТВО І МИСТЕЦТВО

- 45** Уроки, які виховують душу
Наталія Захарченко

КОНТРАСТИ

- 48** Голос тих, хто не може говорити за себе
Лілія Кукліновська, Андрій Брик

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 50** Толерантність і кроскультурні проблеми
Олег Блощук

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

- 52** Вінець Божого творіння
Тетяна Остапенко

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 55** Батьківська мудрість
Олександр Бондарчук

РОЗДУМИ ДУШІ

- 58** Пенал із феями
Валентина Гребеньова-Семенюк

Світ утомився від ПОРОЖНІХ СЛІВ

Сьогоднішнім гостем нашого часопису є отець Тарас Варварук, настоятель Свято-Михайлівського храму смт Млинова Рівненської області. Священик, учитель, громадський діяч... — хто Ви насамперед? Будь ласка, розкажіть про себе.

— Народився я на Івано-Франківщині 1979 р. Після закінчення місцевої десятирічки вступив до Чернівецького національного університету на філософсько-теологічний факультет, який закінчив 2001 р. з червоним дипломом. 2005 р. був зарахований до аспірантури Київської духовної академії, де захистив дисертацію «Історичний розвиток всенічного бдіння в українській церкві та догматично-богословський зміст його піснеспівів» і здобув науковий ступінь кандидата богословських наук. Також 2006 р. закінчив Національний університет «Острозька академія».

З 2002 р. викладаю основи християнської етики в школі. Крім того, працюю викладачем у Рівненській духовній семінарії, викладав богословські дисципліни в НаУ «Острозька академія» та у Волинській православній богословській академії.

— Що спонукало Вас обрати саме такий шлях у житті?

— Перші поняття про Бога донесли до мене моя бабуся по маминій лінії, однак через старість і практично повну сліпоту вона до церкви не ходила. Від неї я лише чув про красу храму та про священиків, а також навчився всіх щоденних молитов.

У п'ятирічному віці, на похороні свого дідуся (він жив у сусідньому Рожнятівському р-ні) священик, церква, церковна відправа справили на мене надзвичайно сильні й незабутні враження. Відтоді я не розлучався з думкою стати священиком, і дякую Богові, що сподобив мене такої ласки.

Важливу роль в обранні життєвого шляху відіграли і священики, із якими мені довелося зустрітись в дитячих та юнацьких роках, а також і тоді, коли сам став священиком. Від кожного я збирав, ніби духовний нектар, їхні настанови, повчання, захоплювався їхніми чеснотами, намагаючись наслідувати. Хочеться згадати о. Степана Дерена — першого священика, якого я побачив. Отець Степан володів винятковим даром проповідання. Слухаючи його проповіді, я завжди хотів повторити за людьми: «Після таких слів і камінь здригнеться». Вважаю, що саме через нього Господь покликав мене до Свого служіння. Не можна не згадати і про о. Івана Повха, з рук якого я прийняв Святе Хрещення, перше Причастя та сповідь, а також ази церковного служіння, бо саме о. Іван благословив мене ще у 5 класі виконувати обов'язки церковного читця.

Особливо хочу виділити Високопреосвященнішого Данила — Митрополита Чернівецького і Буковинського, під опікою якого я перебував 6 років, жив у його домі та із його рук прийняв хіротонію. Усі вищезгадані священики вражали мене своєю відданістю Божій справі, добрим та терпеливим ставленням до пастви, готовністю постраждати заради Божої слави.

— 13 років викладання християнської етики — це чималий досвід... Що, на Вашу думку, найважливіше для викладача духовно-моральних дисциплін? На що хотіли б звернути увагу колег?

— Свого часу доводилося викладати основи християнської етики в усіх трьох школах Млинова, працював з учнями 5-10 класів. У цьому півріччі викладаю в старших класах Млинівської гуманітарної гімназії.

Як учитель та викладач перш за все намагаюся прищепити своїм учням любов до Бога, один до одного, повагу до кожного як особистості, єдиної і неповторної, до того ж створеної за образом і подобою Божою. У кожному бачу образ Божий, а тому й намагаюся ставитися з належною любов'ю і повагою до школярів, хоча іноді це буває доволі непросто, однак слід пам'ятати, що ніхто не досконалий, окрім Господа.

Досвід спілкування із дітьми, молоддю підказує, що їм потрібні духовні провідники, які б допомогли знайти ту єдину правильну стежину до Бога й не дали збитися на манівці, хоч би як було важко. Тому вважаю, що молодь потрібно виховувати в душі терпеливості, пояснювати, а не повчати, не боятися наводити приклади із власного життя, чим

Отець Тарас із воїнами та волонтерами на Рівненському полігоні

засвідчити, що кожен може помилятися, зазнавати упадків, однак повинен знаходити в собі сили піднятися й йти далі.

Найкращий метод навчання — це особистий приклад учителя. Світ утомився від гарних слів, він хоче бачити гарні діла.

— Мабуть, саме це спонукає Вас їздити на схід України з волонтерською та душпастирською місіями?

— Хтось із богословів сказав, що пастир має пахнути своїми вівцями. Така думка пасує моїм переконанням, бо вважаю, що священник має бути не тільки там, куди його запрошують на такі прекрасні життєві події як хрещення, вінчання, освячення оселі, — він має бути й там, де сльози, біда, відчай. Відтоді, як розпочалася російсько-українська війна на Донбасі, я переймався питанням: чим можу допомогти.

Поштовхом для моїх поїздок став телефонний дзвінок одного з моїх колишніх учнів, а тепер — воїна АТО. Він хотів поговорити, і в розмові прозвучали слова: «Було б добре, щоб Ви приїхали. Ми будемо вас оберігати». Ніколи не забуду тієї першої поїздки в Краматорськ. У бліндажі напалили так, що мусив вночі відхилити двері. А якоїсь ночі прокинувся від того, що хтось мене вкриває, так солдати турбувалися про мене. Сама присутність священника викликала в них повагу.

Відтоді почав активно працювати на волонтерській ниві. Мої прихожани, млинівчани, збирали харчі, одяг, кошти. До цього долучалися навіть діти. Приміром, школярі Млинівської ЗОШ І–ІІІ ст. № 1 приготували для воїнів величезні пакунки з сухофруктами, трав'яними чаями, горіхами та зернятами «Вітаміни для бійців», щоб вони могли відчути часточку рідного тепла. Зворушливим дарунком для наших захисників стали українські прапори з відбитками дитячих долоньок, малюнки, листи, символічні листівки з привітаннями, колажі на військову тематику.

Проте згодом відчув, що цього замало, потрібно більше послужити воїнам: організувати богослужіння, вислухати сповідь тощо.

— Та чи до молитви воякам, коли навколо говорять гармати? Як ставилися до Вас бійці, командири?

— Певний час мене хвилювала думка — чи не буду хлопцям заважати, адже у війську ніколи не служив, до військової муштри й армійського режиму стосунку не мав. Відверто зізнаюся: жодних непорозумінь не виникало. Так, за місяць мого

перебування на передовій до таїнства сповіді й причастя приступили з десятків бійців. Бувають миті, коли воїни дуже потребують священника, навіть якщо це поодинокі випадки.

Війна — це такі умови, де кожен мусить себе проявити: хтось озлоблюється, у когось домінує негатив, а хтось думає, як послужити побратимам, державі, як кажуть, на совість. Чи до молитви в окопах, бліндажах? Не задумуючись, відповім: на війні, як ніде, місце молитви. Кажуть, що в окопах атеїстів немає. Перебуваючи в Пісках на сході України, переконався, що це правда.

Для себе зробив висновок, може, надто суб'єктивний: війна дуже затягує. У кожному чоловікові дремає прихований Каїн. Якщо його розворушити, то він буде готовий убивати. Тому краще війни не розпочинати, а докласти зусиль, щоб їх ніколи не було.

Очевидно, що війна змінює людей. Кого і як — залежить від самої людини.

— Як «любити своїх ворогів» під час війни?

— Так само, як і в мирний час. Божі заповіді вічні й незмінні. «Любіть своїх ворогів, добро робіть тим, хто ненавидить вас. Благословляйте тих, хто вас проклинає, і моліться за тих, хто кривду вам чинить», — читаємо в Новому Завіті (Лк. 6:27-28). Апостол Павло в Посланні до римлян розкриває, як ми повинні чинити зі своїми ворогами у житті: «Не платіть нікому злом за зло, дбайте про добре перед усіма людьми! Коли можливо, якщо це залежить від вас, живіть у мирі з усіма людьми!.. Отож, як твій ворог голодний, нагодуй його; як він прагне, напій його, бо, роблячи це, ти згортаєш розпалене вугілля йому на голову» (Рим. 12:17-18, 20).

Наша любов до ворога буде також випробуванням, вона може

погасити непорозуміння і ненависть, які виникли між нами.

Приклад молитви за Своїх кривдників подає нам Господь Ісус Христос: «Отче, відпусти їм, — бо не знають, що чинять вони!» (Лк 23:34). Такий приклад від свого Учителя взяли не тільки учні Христа, апостоли, але і їхні послідовники. Яку нагороду дасть нам за таку любов Господь? «Ваша за це нагорода великою буде, і синами Всевишнього станете ви» (Лк. 6:35).

— Як Ви оцінюєте духовний стан українського суспільства?

— Мені як священнику, мабуть, найбільш прикро бачити те, як чимало людей, охрещених в Ім'я Святого Духа, живе далеко від церковного життя й християнських принципів, не відчуваючи докорів сумління. Прикро спостерігати, як вічна біблійна мораль для багатьох сьогодні вже не авторитет. Вважаю, що християнська модель життя повинна будуватися за принципом «Шукайте ж найперш Царства Божого й правди Його, а все це вам додасться» (Мт. 6:33).

— Мабуть, це і буде Вашим побажанням читачам «Слово вчителю»?

— Так. І не забуваймо, що з тих численних дарів, які дав нам Господь, є щось найдорожче, найцінніше. Це наша безсмертна душа, котра є ціннішою за всі скарби цього світу. За неї Христос перетерпів воплочення, велике приниження, а відтак і хресну смерть. Тож дбаймо про спасіння наших душ, підносимо молитви й допомагаймо всім, хто цього потребує, живімо так, як нам заповів Ісус Христос, будьмо чесними та відданими своїй справі, робімо добрі вчинки, будьмо смиренними та любімо ближнього свого, щоб мати нагороду на небесах. 🙏

Розмовляла **Надія Доля**

Урок християнської етики в 10 кл. — екскурсія до храму

Де знайти РАДІСТЬ, коли генетично передається

**Не кажи: «Що це сталося, що перші дні були кращі за ці?»,
бо не з мудрості ти запитався про це.
Екл. 7:10**

ПЛАЧ...

Ми сьогодні переживаємо складні часи. Часи війни, розбрату, зрад, підозрілості, невір'я, інформаційних атак і відвертої брехні. А деякі речі, які ми мимохідь згадуємо чи чуємо, викликають у нас сльози: фото Майдану й загиблих на ньому, пісня «Пливе кача», як рекуєм тим, хто віддав своє життя за свободу, розмальовані жовто-блакитні прапори, на яких стоять підписи людей, що вже не вернуться додому із шансів. Час війни...

І не до радості зараз. Вона віддалилась від нас і здається, наразі, недоречна. Хоча нам хочеться радіти, відчувати радість від життя і від того, що воно дає. Проте її чомусь ніяк навколо не знаходимо. І мова йде про радість у глобальному сенсі — радість як перманентний стан, як стиль життя і світогляд нації. Сірість буднів, постійні проблеми, війна і корупція, невпорядкованість життя і фінансові проблеми вкрали радість у цілого народу. Немає радості — вона десь просто ділась...

Ми прагнемо радості. Це закладено в нас нашим Творцем. Адже Його слова «вельми добре» в момент створення світу свідчать, зокрема, і про те, що цей світ має приносити радість. Радість від кожного нового дня, радість від променів сонця й прекрасної природи навколо, радість від відчуття повноти життя й наповненості його змістом. Звісно, хтось може зазначити, що після гріхопадіння тієї первозданної радості у світі зменшилось. Але все одно людина відчуває якусь неправильність від

того, що все навколо, будучи настільки гармонійним, не приносить радості.

І, найчастіше, сьогодні ми бачимо, що хтось відчуває «псевдорадість» лише тоді, коли чимось затуманить свій розум і проблеми відійдуть на задній план. Люди найчастіше напиваються лише для цього — забути все, порадіти, нехай навіть тією, неприродною радістю, яку дарує спіритус віні. І саме в цьому криється цей тотальний алкоголізм цілих регіонів нашої країни — у незнанні справжнього джерела радості. Адже не знаючи, де здобути те, чого так прагне душа, ми завжди будемо шукати цьому замітники: замість щастя — кількість грошей, замість кохання — безсистемні ставіві стосунки, замість радості — алкогольне забуття...

І з сумом оглядаючись назад, ми зітхаємо — радість була колись. Були колись веселі дні, світло сонця, дихання на повні груди й веселі пісні. Нам здається, що радість була колись, але не тепер. Адже тепер немає чому радіти. Лишень подивіться навколо...

Хоча, загалом, це наша національна риса чи особливість менталітету — цінувати те, що не повернути, знаходити щось важливе в минулому. Козаки та їхня звича, чисте небо й веселі пісні, радість від спілкування з родиною, свята й зустрічі, емоції й переживання — лише оглядаючись назад, ми констатуємо — от тоді було! І перебуваючи в такому стані постійно, ми не помічаємо сьогодення. Навіть наші пісні — прекрасні, чудові, мелодійні, — усі, переважно, журливі. Туга за тим, чого не вернути: «було колись, минулося, не вернеться знову...» І цей сум, здається, передається на генетичному рівні. Ми більше плачемо, сумуємо і самовиражаємось через проблеми, ніж просто вміємо радіти тому, що Бог дає. Українцві такий звичний сміх крізь сльози, що він навіть не замислюється — а чи вмію я просто радіти? І закидаючи собі питання: а звідки це у мене? — він сам собі відповідає: так повелося з діда-прадіда!..

І тут хочеться зазначити одну річ. У нашому житті все залежить від теології. Чи богослов'я, по-іншому. Ні, не того сухого академічного предмета, про який ми зразу ж подумали. А від того практичного богослов'я нашого життя, яким воно пронизане. Адже «богослов'я» — це опис того Бога, який керує нашим життям, змушує нас дивитись на речі під певним кутом і здійснювати ті чи інші вчинки. Якому Богу ми поклоняємось, так ми йому й служимо.

Якщо ми віримо в гроші — то все в нашому житті буде зводитися до матеріальної вигоди, якщо в науку — ми все оцінюватимемо за її здобутками, якщо в себе — то підпорядкуємо все своєму егоїзмові. А якщо в Бога, Того, який створив усе й керує всім, — тоді ми підпорядкуємо життя Йому. І отримуватимемо радість від того, що Він упорядковує наше життя й ставить усі речі на їхнє місце. Це не теорія — це практичні кроки кожного дня.

Адже Бог сказав, що ми не знайдемо ні спасіння, ані основи для життя в жодній із земних речей. Він сказав, що лише Він може поставити нас вище обставин і допомогти прийняти все життя, як дарунок від Нього. Лише Він навчить правильно реагувати на все, що спіткає нас у житті. І лише Він дарує радість, справжню радість життя. Апостол Павло написав: *«Радійте в Господі завжди, і знову кажу: радійте!»* (Флп. 4:4), нагадуючи віруючим, що ця радість випливає з того, що Господь близько. Іншими словами, лише маючи близькі стосунки із Богом, можна віднайти радість, адже лише в Ньому можна побачити, як Він сплітає у тугий джгут нашого життя і світлі, і похмурі миттєвості. Він нагадує, що завжди поряд і жоден день не випадає з-під Його контролю. Він шепоче: «Я завжди поряд, навіть якщо тобі здається, що навколо повна темрява».

Усе це можна пізнати лише повністю довірившись Йому. Коли Він силою Свого Духу змінить наше серце так, неначе ми знову народимось, Він на генетичному рівні передасть Свою радість — адже Його присутність відтоді ми бачитимемо й відчуватимемо всюди. Ми відчуємо синівство Батька, який ніколи не покидає. І лише Йому будемо підпорядковувати свої вчинки, слова, думки. Те, чому ми поклоняємось, впливає на наші вчинки й на нашу надію. А наша надія (тобто той об'єкт сподівання, звертаючись до якого ми прагнемо обов'язкового результату) звертає наші очі до Бога.

Як би хотілось, щоби наш український народ віднайшов ту радість у Бога, прийшов за нею до Нього. Тоді би ту радість ніхто не міг відібрати. І за прикладами ходити далеко не потрібно. Усі знають або чули про негритянські спірічуелси — піснеспіви, які складали й виконували чорношкірі раби. Більшість із них дуже світлі, позитивні й підбадьорливі. І всі вони проголошують, що справжню радість ми зможемо віднайти лише в Господі. Я не думаю, що обставини їхнього життя були кращі від наших. Проте більшість їхніх пісень звучить у мажорі, на противагу тому, що більшість наших пісень — у мінорі, тобто із сумом.

Є також і інший приклад, який ми можемо віднайти на сторінках Біблії — історія вибраного Божого народу, Ізраїлю. У них були і злети, і падіння, через свою зневіру Богу вони пішли в полон, а потім ніяк не змогли до кінця відродити своє царство. Проте у Храмі постійно звучали псалми — як частина поклоніння, які наголошували — радість у житті залежить виключно від Бога: ні зовнішні обставини, ні політика, ні соціальні потрясіння не зможуть похитнути її, якщо ми знаходимо її в Господі.

Лишень прочитайте:

«Багато-хто кажуть: «Хто нам покаже добро?» Підійми ж на нас, Господи, світло Свого лица! Ти даєш більшу радість у серці моїм, ніж у них,

як помножилося їхнє збіжжя та їхнє вино молоде. У спокої я ляжу і засну, бо Ти, Господи, єдиний даєш мені жити безпечно!» (Пс. 4:7-9).

«Уявляю я Господа перед собою постійно, бо Він по правіці моїй, — й я не буду захитаний! Через те моє серце радіє та дух веселиться, — і тіло моє спочиває безпечно!» (Пс. 15:8-9).

«Ти переіменув мені плач мій на радість, жалобу мою розв'язав, і підперезав мене радістю» (Пс. 29:12).

Є й інший пласт книг у Слові — пророчі книги. Ці книги — це плід служіння Божих вибраних мужів, яких Господь поставив для донесення Своєї волі та слова. І всі біблійні пророчі книги спрямовані виключно на викриття гріхів Ізраїлю. У них Бог дає оцінку вчинкам людей і відкриває Своє ставлення до того, що вони роблять. (До речі, гріхи й стиль життя, сірість буднів і гніт проблем того часу нічим не відрізняється від сучасності — хіба лише обставинами).

Отож, ці книги розповідають про суди Божі за аморальне життя людей. Проте кожна із них закінчується словами надії і радості. Адже Бог відкриває Свою волю для того, щоби життя людей відповідало тому, що Він хоче, і відкривало Його велич і красу. А через пророка Софонію Бог нагадує, що й Він сам буде радіти від того, що життя Його дітей буде відображати те Його «вельми добре»: *«Господь, Бог твій, серед тебе, — Велет спасе! Він у радості буде втішатись тобою, оновить любов Свою, зо співом втішатися буде тобою!»* (Соф. 3:17).

Безліч тих уривків і віршів у Писанні, які нам просто кричать, що радість — це наслідок впорядкованого Богом життя. Це наслідок того, що Бог керує цим життям і дає розуміння нашому серцю всіх процесів, які Він проводить у нашому житті. І ми зараз говоримо саме про стиль життя — тобто не про ті короточасні миттєвості радості, а про перманентний стан радості буття.

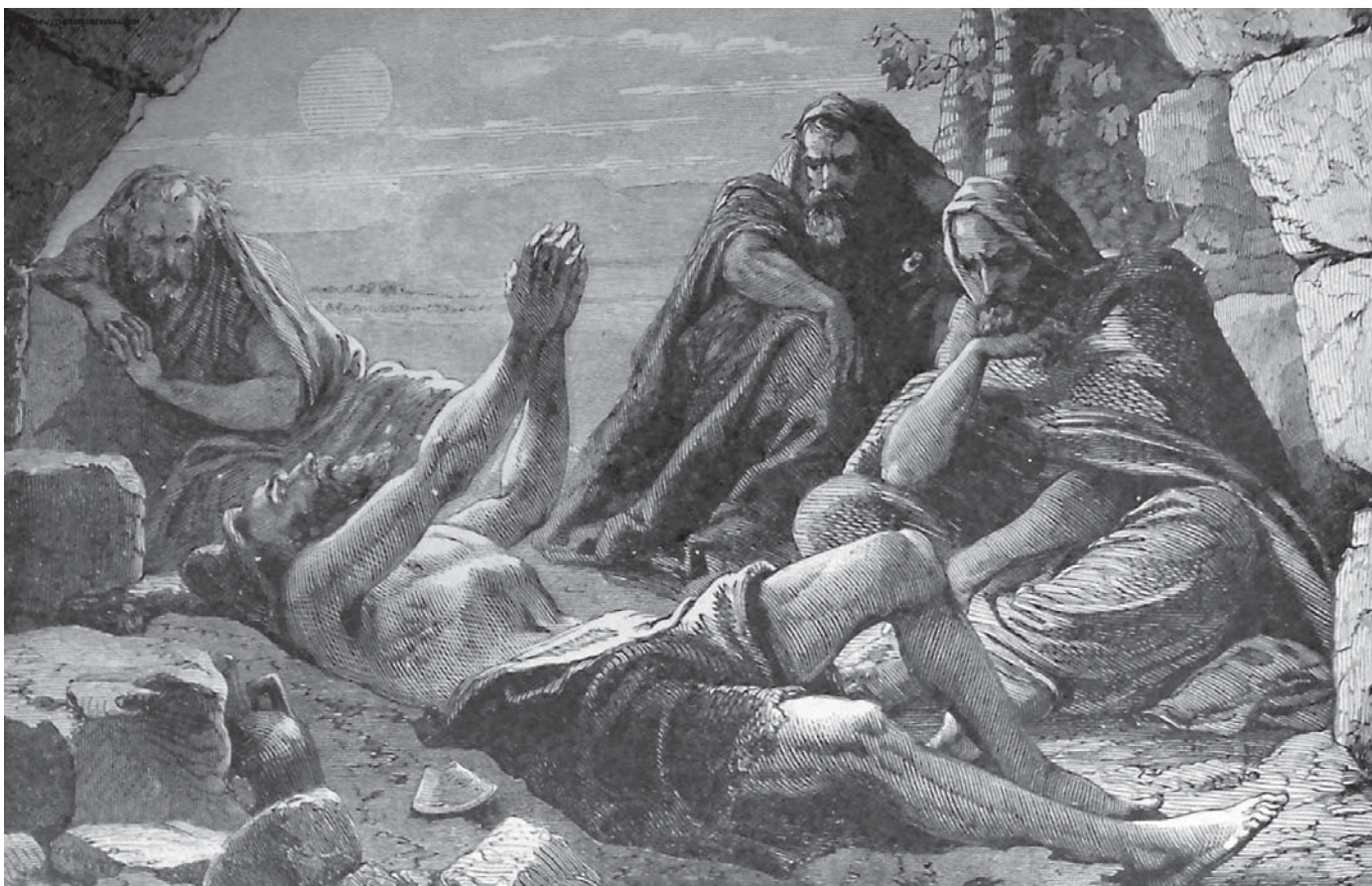
І лише прийнявши від Бога те, що Він дає: місце, де я зараз перебуваю, соціальні процеси в країні, мої недоліки й хибі, те, на що я ніяк не можу вплинути, — як мій унікально-особистий шлях на цій землі, я зможу віднайти радість у кожному новому дні. Адже Він поряд мене, Він визначив моє місце в цьому житті, Він посилав усе найкраще, що слугує для моїх духовного зростання та змужніння, Він пронизує кожну мить, кожен мій подих і кожен мій погляд. І все це і розпалює, і підтримує вогонь радості в серці.

Ми не зможемо знайти радості, якщо будемо шукати її в тимчасових земних речах. Але радість — це те, що має наповнювати серце. І якщо ми прив'яжемо свою радість лише до чогось земного, що від плину часу може змінитись, чи, ба, навіть зникнути, ми завжди будемо потребувати чогось нового. Та й справжньої радості ми не знайдемо. Так і будемо шукати замітники, які принесуть лише щем у серце.

Адже радість передається генетично — від Батька до Його дитини. І це та радість, яку ніщо не може загасити, ніякі обставини не можуть заглушити й ніхто не зможе вкрати. І лише таку справжню радість ми можемо передати іншим, запалити чийсь серця й дати шанс перерватись цьому генетичному плачеві нашого народу. 🕊

Олег Блощук,
магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля», м. Рівне

Багатостраждальний Йов

Книга СКАРГ

Якби в Бога була Книга скарг і пропозицій, важко уявити, до яких розмірів вона б розрослася, починаючи з тієї найпершої претензії («Ти Сам дав мені таку дружину, від якої одні проблеми» — Буття 3:12) і до нашого часу. Але Господь дав нам іншу «книгу скарг» — Книгу Йова.

Усе почалося з того, що прийшли Божі сини, тобто ангели, перед Боже лице. Серед них був і сатана. І Бог поцікавився, чи звернув він увагу на Йова, «бо ж немає такого як він на землі». На що сатана відразу ж реагує запитанням: чи ж дарма Йов богобоязливий? Купається, як сир у маслі, оточений зі всіх боків Божою турботою, пересичений благословеннями. Не будь цього — він і пальцем не ворухнув би заради Господа.

Як не парадоксально, але створюється повне враження, що за зухвалість лукавого Бог посиляє кару на голову... Кого б ви думали? Самого Йова! Всевишній дозволяє сатані позбавити праведного всього, що було його відрадою: дітей, майна, здоров'я. Причому, бідолашний залишається зі своїм горем не один на один, а разом із дружиною, схильною до радикального вирішення проблеми. Йов мовчки сидить на землі й глиняним черепком шкребє свої ступи.

Утім побути наодинці йому вдається недовго. Друзі, почувши про його скорботу, приходять із благородною метою втішати бідолашу. І все б ще нічого, якби вони просто продовжували мовчки сидіти поруч, як і в перші сім днів. Та страстотерпець, не втримавшись, спробував

вилити свою скорботу — і опісля «братерські» напучування годі було спинити!

Поки «експерти» ділились своїми знаннями щодо теми бесіди, Бог мовчав. Він заговорив лише тоді, коли обговорення людських думок нарешті закінчилося. Творець не дав їм відповіді. Бо Він Сам — Той, Хто запитує. І всі Його запитання до Йова можна звести до одного: «Ти хто такий?!» Реакція Йова була дивовижною: «Ура! Я — ніхто! Та Бог мене все ще пам'ятає!». Отже, праведника хвилювали не стільки самі страждання, які він переживав, скільки питання: чи не залишив його Господь? Адже якщо Бог із нами, ніякі страждання не будуть даремними. Навіть якщо ми самі не бачимо в них жодного сенсу.

Якщо Бог із нами, ніякі страждання не будуть даремними, навіть якщо ми самі не бачимо в них жодного сенсу.

Дивні й слова Всевишнього до друзів Йова, що вони «не говорили слушного про Мене, як раб Мій Йов» (Йов. 42:7). Чим же вони не догодили? Правильно та благопристойно виклали свої усталені богословські погляди. Тоді як праведний Йов поведився зухвало! Причому, не стільки стосовно своїх горе-втішителів, скільки стосовно самого Бога. Принциповим виявилось те, що провадячи благочестиву дискусію, друзі Йова говорили про Бога в третій особі, — як

про когось відсутнього в цій розмові. Йов же не скаржиться їм на Бога. Усі свої образи, увесь біль він виливає безпосередньо Творцеві. Йов провокує Його й отримує найголовніше: відповідь.

Я дуже люблю фільм «Скрипаль на даху». Коли вперше подивився його, відразу ж кинувся читати книгу, за мотиви

**Апостол Павло пише: «Бо я думаю,
що страждання теперішнього часу нічого
не варті супроти тієї слави, що має з'явитися
в нас» (Рим. 8:18).**

вами якої він був знятий. Але моєму розчаруванню не було меж! Хоча сюжет фільму повністю відповідав першоджерелу й усі репліки були збережені без змін, книга, при всій її геніальності, не йшла ні в яке порівняння з драматичністю фільму. І все через те, що в книзі головний герой скаржиться на життя своєму приятелю — Шолому Алейхему. У фільмі ж він постійно розмовляє з Богом, напругу висловлюючи Творцеві всі свої претензії. І це підіймає історію містечкового молочника Тев'є до епічного розмаху Книги Йова: «Я, звичайно, розумію, що ми — обраний народ, проте чи не міг би Ти хоч інколи обирати кого-небудь іншого?»

Богослов'я, виявляється, тут ні до чого. Доктринальні погляди Йова нічим не відрізняються від учення його друзів. Утім висновки вони роблять різні. Друзі говорять Йову: «Якщо ти хороший хлопчик — ти отримуєш цукерку. Якщо ти поганий хлопчик — тебе ставлять у куток. Тебе поставили в куток, отже, ти — поганий хлопчик». Міркування Йова такі: «Якщо я хороший хлопчик, мені мають дати цукерку. Був би я поганим хлопчиком, мене мали б поставити у куток. Я хороший хлопчик, а мене поставили в куток. Отже, мене поставили в куток несправедливо». Йов думає, що Творець виніс йому звинувачувальний вирок і відновити справедливості уже не вдасться. Адже Бог — найвищий Суддя. Кому подавати на Нього апеляцію? Йову не відомо, що Бог справді виніс йому вердикт, причому — на самому початку книги. Але вердикт цей не був звинувачувальним, а виправдувальним: «Немає такого, як він, на землі: муж він невинний та праведний, що Бога боїться, а від злого втікає» (Йов. 1:8). А це значить, що нещастя Йова ніяк не пов'язані з тим, чи хороший він хлопчик.

Навіщо ж Бог дозволяє сатані випробувати Йова? Невже Творець намагається щось довести лукавому? Зовсім ні: після перших розділів книги сатана там навіть не згадується! Але Творцеві відомі його задуми. Лукавий — експерт з руйнування довіри. Він усюди сіє кукіль сумнівів. Коли він не спроможний накликати осуд на ваші справи, він ставить під сумнів ваші мотиви. «Чи правду сказав Бог?», «Чи даремно богобоязливий Йов?»

А й справді, — чи даремно? Чи даремно трудиться волонтер, допомагаючи біженцям? Ось у нього є: і дах над головою, і діти всі освіту отримують у престижних вузах, і позашляховик, і телефон мобільний — такі, як треба! Якби всього цього не було — чи хвилювали б його ці нещасті? А чи дарма ваш сусід зберігає вірність своїй дружині? Ось у нього й одяг завжди випрасуваний, і їжа на столі, і чистота в будинку. Якби всього цього не було — чи не стрибав би він у гречку? Чи дарма ви ходите до церкви? Там усі піклуються один про одного, тим, хто має потребу, — допомагають. І так далі. Сатана постійно пересмикує — підмінює причину на наслідок; плутає бажання належати з бажанням володіти; підозрює за добрими справами недобрі мотиви. І вихід тут лише один — ігнорувати його нападки! Якщо ви знаєте, що справи ваші праведні й мотиви чисті — не витрачайте сили й час на спростування пліток. Виправдовуючись, ви лише

підливатимете масла у вогонь. Ніхто не знає людського серця, окрім самої людини й Бога. Перед Ним нам і доведеться відповідати.

Але якщо сатана поставив це запитання Богові, очевидно, він зможе поставити його й самому Йову, підточуючи тим самим щирість його стосунків із Богом! І це стане для Йова найвищим випробуванням. Адже підозри — найбільша загроза для любові. Тому-то Господь і дозволяє лукавому позбавити Йова всього. Щоб той зміг сам визначитися, що йому дорожче: Бог чи те, що він від Бога отримує. Для дружини Йова відповідь очевидна. Та Йов продовжує жадати найціннішого: Самого Бога.

У результаті, Бог повертає Йову все, що той мав. Причому — у подвійному розмірі. Згодом це стане нормою Закону Мойсеевого: забрав щось у людини — мусиш повернути їй удвічі більше. От тільки з дітьми, здавалося б, неузгодженість: як десять було, так десять і стало. До того ж — чи можна взагалі вважати це заміною? Десять овець замінять десять овець. Десять верблюдів замінять десять верблюдів. Але чи замінять десять дітей інші діти? Звичайно ж, ні! Адже кожна дитина унікальна! Тому-то й дав їх Бог Йову не двадцять, а десять — щоб було подвійно. Адже ті, що загинули, теж залишаються дітьми Йова, й у воскресінні мертвих усі вони знову будуть разом!

Книга Йова — найдавніша з книг Біблії. Але тема воскресіння звучить у ній сильніше, ніж у будь-якій іншій частині Старого Завіту: «Та я знаю, що мій Викупитель живий, і останнього дня Він підійме із пороку цю шкіру мою, яка розпадається, і з тіла свого я Бога побачу» (Йов. 19:25-26). Книга «скарг» Йова служить нам джерелом невичерпної надії! Апостол Павло пише: «Бо я думаю, що страждання теперішнього часу нічого не варті супроти тієї слави, що має з'явитися в нас. Бо чекання створіння очікує з'явлення синів Божих, бо створіння покорилося марноті недобровільно, але через того, хто скорив його, в надії, що й саме створіння визволиться від неволі тління на волю слави синів Божих. Бо знаємо, що все створіння зітхає і мучиться аж досі. Але не тільки воно, але й ми самі, маючи зачаток Духа,

**Страждання безгрішного Сина
Божого не були відплатою за Його життя,
Він страждав замість нас.**

і ми самі в собі, зідхаємо, очікуючи синівства, відкуплення нашого тіла. Надією-бо ми спаслися. Надія ж, коли бачить, не є надія, бо хто що бачить, чому б того й надіявся? А коли сподіваємось, чого не бачимо, то очікуємо того з терпеливістю» (Рим. 8:18-25).

Неможливо уявити, яких розмірів повинна була б бути книга Божих претензій до нас. Але її немає. Він прибив її до хреста Ісуса Христа. Страждання безгрішного Сина Божого не були відплатою за Його життя. Він страждав замість нас. Для того щоб і нас прославити разом із Ним. Чи надарма ми богобоязливі? Звичайно ж, ні! Ми знаємо, яку ціну заплатив за нас Господь. 🙏

Сергій Головін,
д-р філософії, д-р прикладного богослов'я,
магістр гум. наук, магістр природн. наук,
фахівець-педагог (фізика), президент
Християнського науково-апологетичного
центру, президент міжнародного просвіт-
ницького товариства «Людина і християнський світогляд»
Переклад із російської **Олени Шельвицької**

Роздуми над Книгою

або

ПЛАЧ ЄРЕМІЇ,

КОЛИ ГРІХ ВХОДИТЬ У СЕРЦЯ ЛЮДЕЙ, ВОРОГ ВХОДИТЬ У СВАТИНЮ ЇХНЬОГО ХРАМУ

Гнобитель простяг свою руку на всі її скарби, і бачить вона, що в святиню її увіходять погани.

Плач 1:10

Старозавітний пророк Єремія побивається над зруйнованим Єрусалимом. «Корона пишноти, розрада всієї землі» в глибокому занепаді: мури зруйновані, храм спалений, місто пограбоване. Погани топчуть святиню й виносять її скарби...

Направду, «страшна річ — упасти в руки Бога Живого!» (Євр. 10:31), коли Він, «мов той палючий огонь» (Плач 2:3), звершує Свої праведні суди.

Чому так сталося? Тому що народ тяжко згрішив супроти Господа.

Перш ніж ворог увійшов до святині храму, гріх увійшов у серця людей народу Божого.

Те місце в серці, яке мало належати Богові, і лише Йому одному, посіли ідоли. Правосуддя зневажене, милосердя забуте, моральні цінності потоптані.

Чи знали люди, що їх за це чекає? Безперечно. Сорок років пророк Єремія попереджав народ, що Господь буде «судитися з ними за всю їхню безбожність, що вони покинули Мене, і кадили іншим богам, і вклонялись чинам своїх рук» (Єр. 1:16). Та хіба він один! Приблизно за 900 років до цих подій, коли добігала кінця 40-літня мандрівка ізраїльського народу пустелею, при вході в землю обітовану вождем народу Мойсей наказав шести ізраїльським племенам стати на горі Геразім, а іншим шести — на горі Евал. І там привселюдно були проголошені благословення, які матиме народ, якщо дотримуватиметься заповідей і постанов Господніх, і прокляття — якщо порушуватиме їх. Народ не тільки підтвердив сказане мільйонголосою

«Амінь!», але й зобов'язався переказувати це своїм дітям, онукам і всім прийдешнім поколінням.

До речі, у більшості своїй вони це старанно робили. Адже євреї дуже шанобливо ставилися (і зараз ставляться) до свого історичного спадку, глибоко шанують свого вожда й пророка Мойсея, можна сказати, з молоком матері всмоктують заповіді Тори, вивчають її мало що не напам'ять. Але що стосується застосування, то маємо сумний результат і, як наслідок, — 70-річний вавилонський полон. Відтоді, правда, євреї вже не практикували поклоніння різним богам та бовванам, але чи шанували Бога всім серцем і чи любили ближнього, як самого себе, згідно із першою й найважливішою Божою заповіддю?

Минули роки. Ісус Христос ходить по землі Палестини і звіщає істини Божі.

Закликає: «Покайтесь, бо наблизилось Царство Небесне!» (Мт. 4:17).

Навчає: «Шукайте ж найперш Царства Божого і правди його, а все це вам додасться» (Мт. 6:33).

Застерігає: «Чи ви думаєте, що оці галілеяни, що так постраждали, грішніші були від усіх галілеян? Ні, кажу вам; та коли не покається, то загинете всі так!» (Лк. 13:2-3).

І, зрештою, непочутий і неприйнятий власним народом, плаче над Єрусалимом, споглядаючи золоті бані й білосніжні стіни храму, що стоїть посеред міста: «Єрусалиме, Єрусалиме, що вбиваєш пророків та каменуєш посланих до тебе! Скільки разів Я хотів зібрати діти твої, як та квочка збирає під крила курчаток своїх, та ви не захотіли!» (Мт. 23:37).

Як і у випадку пророцтва Єремії, Божий суд прийшов не відразу: ще кілька десятиків років народ мав можливість виправити становище. Але не скористався цим шансом. І в 70 р. після Р. Х. римський полководець Тит спалює храм і зрівнює із землею величне місто.

Іспит свого серця

Стосовно Бога

Чи не звертаюсь я до Бога лише тоді, коли чогось потребую? Чи я починаю й завершую день молитвою? Чи не згадую Імені Господнього намарно? Що і як я роблю, аби зростати духовно? Чи не повстаю я проти задумів Божих? Чи не вимагаю, аби Він чинив мою волю?

Стосовно ближнього

Чи вмію я прощати, розуміти, допомагати ближньому? Чи не формулюю я безжальних суджень у думках і словах? Чи я не зводив наклепів, чи не зневажав відкинутих і беззахисних? Чи я не заздрю, не гніваюся, не ображаюся? Чи допомагаю бідним і хворим? Чи я чесний і справедливий з усіма? Чи не спонукаю я інших до зла?

Чи дотримуюся норм подружньої та сімейної моралі, як цього навчає Євангеліє? Як я виконую свої обов'язки щодо виховання дітей? Чи шаную я батьків? Чи бережу природу?

Стосовно себе самого

Чи я не занадто світський і маловірний? Чи я не багато їм, п'ю та розважаюся? Чи не надмірно я піклуюся про своє фізичне здоров'я і власне благополуччя? Як я використовую час? Чи я не лінивий? Чи я не полюблю, щоб мені прислужували? Чи я люблю й піклуюся про чистоту серця, думок, учинків? Чи не живлю в собі мстивості й злоби? Чи я милосердний і смиренний? Чи я прагну того, щоб бути миротворцем?

Минули віки. І тепер ми, українці XXI століття, читаючи Біблію, проводимо паралелі з нашою сучасністю. Бог учора, сьогодні і навіки той самий. Він провіщає Свою волю, роз'яснює її через Своїх слуг-пророків і неминуче звершує те, що обіцяв. Однаковою мірою це стосується і благословень, і покарань. Божі обітниця непохитні, Боже Слово незмінне.

Тож чи варто повторювати помилки й ходити дорогами древніх, чи ж не краще взяти для себе уроки з наслідків їхнього відступництва й не бути віроломними?

Молитва й упокорене серце може досягнути більшого, ніж військова сила й міжнародна дипломатія.

Християни, брати та сестри, будьмо постійними в заступницькій молитві за наш край, будьмо чуйними до Божого голосу, будьмо миротворцями й добрими самарянами. Не варто просити Бога звести вогонь із неба, як це робили «сини громові», його й так достатньо, і ще не ясно, якими вийдемо ми з цього горнила, коли Господь випробує наші діла. Просимо прощення, мудрості й любові. І знову та знову переглядаймо свої серця. Бо перш ніж ворог увійшов до святині храму, гріх увійшов у серця людей народу Божого.

Діагностика

Важко зорієнтуватися, яким є санітарний стан напівтемної кімнати, у якій людно й гамірно. Потрібно звільнити кімнату й увімкнути світло. Наше серце¹ часто схоже на таку кімнату, його вікна й двері (очі та вуха) відчинені для всіляких тілесних пожадлиостей, емоції увімкнені на повну потужність, сутінки повсякденних клопотів і стресів огортають його звідусіль. Серцю вкрай потрібна тиша усамітненого перебування з Богом і світло Божого Слова. Коли воно освітлює всі куточки нашої душі, ми починаємо бачити свій реальний стан.

Очищення

Ніхто з людей не може очистити своє серце самотійно. «Хто скаже: Очистив я серце своє, очистився я від свого гріха?» (Пр. 20:9). Лише Бог може дати нам чисте серце, якщо проситимемо, як псалмоспівець Давид: «Серце чисте створи мені, Боже, і тривалого духа в моєму нутрі віднови» (Пс. 50:12). Наше серце змінюється, коли Бог наповнює його Собою: «Бо Бог, що звелів був світлу засяяти з темряви, у серцях наших засяяв» (2 Кор. 4:6). Його чистота, Його святість, Його сутність проявляються в серці людини, яка вірою приймає Ісуса Христа й живе з Ним, керуючись Його Словом.

Збереження

Будемо частіше наслідувати пророка Єремію, який говорив: «Оце я нагадую серцеві своєму, тому-то я маю надію: «Це милість Господня, що ми не погинули, бо не покінчилось Його милосердя, нове воно кожного ранку, велика-бо вірність Твоя!» (Плач 3:21-23).

Любов до Бога, послух Його Слово й молитва бережуть наші серця від гріха в різних його проявах.

Нещодавно в соціальних мережах поширили відеоролик² (не для людей із слабкими нервами), у якому знято, як анаконда задушує лева. Починається з того, що цар звірів підходить до представника роду зміїних, що вигрівається на сонечку, і починає зачіпати його лапою. Змія поки що не агресивна і навіть відповзає вбік. Але лев уперто продовжує свою справу. Перше кільце, накинуто змією, сильний звір легко скидає, відтак друге, третє. І раптом кілька кілець миттєво обвиваються навколо його тіла, стискаючи на видиху й позбавляючи можливості вдихнути. Кілька хвилин агонії і... кінець.

¹ У Біблії слово «серце» застосовується переважно в переносному значенні та є осередком душі й духа людини.

² <https://www.youtube.com/watch?v=B0fQzKlrQWA>

Вплив стану серця¹ на життя людини

Стан серця виявляється в словах людини:

«Бо чим серце наповнене, те говорять уста. Добра людина з доброго скарбу добре виносить, а лукава людина зо скарбу лихого виносить лихе» (Мт. 12:34-35);

«Хто чистить серця кохає, той має хороше на устах» (Пр. 22:11);

«Хвалитиму Господа усім серцем своїм, розповім про всі чуда Твої» (Пс. 9:2).

Від стану серця залежить поведінка людини:

«Серце розумне шукає знання, а уста безумних глупоту пасуть» (Пр. 15:14);

«Нужденному всі дні лихі, кому ж добре на серці, у того ж гостина постійно» (Пр. 15:15);

«Нехай кожен дає, як серце йому дозволяє, не в смутку й не з примусу, бо Бог любить того, хто з радістю дає!» (2 Кор. 9:7);

«Бо зсередини, із людського серця виходять лихі думки, розпуста, крадіж, душогубства, перелюби, здириства, лукавства, підступ, безстидства, зазидующе око, богозневага, гордощі, безум. Усе зле це виходить зсередини, і людину опоганює!» (Мк. 7:21-23).

Стан серця впливає на фізичне здоров'я людини:

«Радісне серце лице веселить, а при смутку сердечному дух приголомшений» (Пр. 15:13);

«Лагідне серце — життя то для тіла...» (Пр. 14:30);

«Серце радісне добре лікує...» (Пр. 17:22).

Стан серця визначає майбутнє людини:

«Людина лукавого серця не знайде добра, хто ж лукавить своїм язиком, упаде в зло» (Пр. 17:20);

«Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога» (Мт. 5:8).

Гріх заманить далі,
Ніж думав ти іти,
Щоб тихо і підступно
З шляху тебе звести.
Тримає гріх сильніше,
Аніж ти припускав,
Й дорожче обійдеться,
Аніж ти уявляв.

Тож ніколи не заграваймо з гріхом, а тримаймося Господа, бо «Господь добрий для тих, хто надію на Нього кладе, для душі, що шукає Його!» (Плач 3:25) і «блаженні, хто держить свідоцтва Його, хто шукає Його всім серцем» (Пс. 118:2)! 🙏

Надія Доля

Джерела

1. Бовсунівський В. Чистота серця [Електронний ресурс]. — Режим доступу: slaviccenter.us/index.php/~q~q/~2010-/291-2010-06-22-08-49-44
2. Бережи своє серце [Електронний ресурс]. — Режим доступу: cerkva-vnls.lviv.ua/berezhi-svoje-sertse-knizhechka-vid-papi-na-velikiy-pist/

Подорож сторінками Біблії

Святе Письмо, або Біблія, — це зібрання 66 книг різних літературних жанрів, об'єднаних у дві частини: Старий Завіт (книги, написані до народження Ісуса Христа) і Новий Завіт (книги про земне життя Ісуса Христа та поширення Його вчення).

ПОЕТИЧНІ КНИГИ БІБЛІЇ ТА КНИГИ МУДРОСТІ

У самій середині Старого Завіту містяться п'ять книг, які за своєю глибиною, мудрістю та красою належать до найкращих творів світової літератури.

Книга Йова розповідає про життя богобоязливого чоловіка на ім'я Йов. Бог дозволив сатані позбавити його усіх земних благ, навіть сім'ї та здоров'я. Разом із співчутливими друзями Йов роздумує над питанням — чому справедливий Господь допускає такі страждання праведному й невинному чоловікові. Книга Йова показує нам владу сатани, а також провидіння Бога, який допускає страждання для виховання праведника, а не тільки для кари беззаконних, як думали друзі Йова. Зрештою Йов пізнає наміри Бога й розкаюється у своєму гріховному намірі звинуватити Його. Хоча, як припускають, Йов жив ще в часи патріархів, ця книга обговорює проблему, актуальну для всіх часів.

Псалми — це збірка 150 пісень (гімнів), молитов та настанов, які відображають радість і страждання, страх і надію, відчай і довіру, спустошення і натхнення — усю гаму почуттів віруючої людини. Збірка складається з п'яти частин. У першій (1–40 псалми) бачимо посеред безбожного народу вірний і праведний залишок, який покладає свої надії на Месію, що постає в образі Сина Божого (Пс. 2), Сина людського (Пс. 8), смиренного чоловіка (Пс. 16), постраждалого й звеличеного Святого (Пс. 22), правдивої жертви (Пс. 40). У другій частині (41–71 псалми) знаходимо опис страждань Праведника, життя Ісуса Христа (перш за все Пс. 68) і Його майбутнє прославлення й перебування в славі (Пс. 71). Третя частина (72–88 псалми) розглядає історію Ізраїлю (див. Пс. 77). Четверта частина (89–105 псалми) показує насамперед незмінне володарювання Бога Яхве: через опис страждань, смерті й воскресіння Месії (основа — Пс. 101) спасіння народу Божого згідно з обітницями, даними Богом патріархам (Пс. 104–105). П'ята частина (106–150 псалми) поглиблює цю тему, показуючи прославленого Христа, майбутнє відродження ізраїльського народу, і проголошує величне «алілуя» Творцеві (Пс. 146–150).

Приповіді Соломона засвідчують нам перевагу Божої мудрості над егоїзмом, зіпсованістю й злочинними задумками людської природи. Перша частина містить загальні вказівки й представляє Христа втіленням істинної, божественної мудрості, яка ще від створення світу мала благу волю до синів людських (розділи 1–8). Інші розділи книги пояснюють цю мудрість у застосуванні до найрізноманітніших життєвих ситуацій (розділи 9–29). Після притч Соломона записані притчі Агура й царя Лемуїла (30–31). Уся книга показує, як віруючий може уникнути спокус цього світу, не пізнаючи всієї нечистоти на власному досвіді.

Книга Проповідника (Еклезіястова) показує намір людини осягнути сенс життя й знайти істинне щастя шляхом випробування «усіх її трудів, які вона робить під сонцем»

(тобто обмежуючись видимим світом). Результат цих трудів такий: «усе марнота й ловлення вітру», доки людина не пізнає Бога. Значення й сенс життя відкриваються лише тоді, коли людина розуміє, що в кінці життя Бог судитиме її на підставі того, чи дотримувалася вона Божих заповідей.

Пісня над піснями Соломона — збірка чудових пісень любові царя Соломона та його нареченої, у якій віруючим дано символічний образ стосунків Христа і Його Церкви та Бога із Його народом. У цій книзі відображена певна послідовність духовних переживань, у яких кожен віруючий може знайти відображення власного духовного зростання в пізнанні Господа, своїх падінь, розкаянь і зростаючої залежності від Бога.

ПРОРОЧІ КНИГИ БІБЛІЇ

Перш ніж розглянути пророчі книги Біблії, що містяться у Старому Завіті, звернемося до кількох текстів із Нового Завіту.

У Євангелії від Луки читаємо розповідь про двох подорожніх, які йшли з Єрусалима в Емаус і обговорювали останні події — суд та розп'яття Ісуса, Його смерть на Голгофі та повідомлення жінок про те, що Христос живий. Сам Ісус, наблизившись, пішов разом із ними і, почувши їхню оцінку подій і побачивши розчарування їхніх сердець, сказав їм: «О, безумні й запеклого серця, щоб повірити всьому, про що сповіщали Пророки! Чи ж Христові не це перетерпіти треба було, і ввійти в Свою славу?» І Він почав від Мойсея, і від Пророків усіх, і вияснював їм зо всього Писання, що про Нього було» (Лк. 24:25–27).

Того ж дня в Єрусалимі воскреслий Ісус з'являється одинадцятьом апостолам і тим, що з ними були, заспокоює їх і підкріплює їхню віру: «Потрібно, щоб виконалось усе, що про Мене в Законі Мойсеевим, та в Пророків, і в Псалмах написано». Тоді розум розкрив їм, щоб вони розуміли Писання. І сказав Він до них: «Так написано є, і так потрібно було постраждати Христові, і воскреснути з мертвих дня третього, і щоб у Ймення Його проповідувалось покаятися, і прощення гріхів між народів усіх, від Єрусалиму почавши. А ви свідки того»» (Лк. 24:44–48).

Отже, зі слів Ісуса Христа дізнаємося, що весь Старий Завіт свідчить про спасіння, приготівлене Богом для людей ще до закладення світу і явлене в Ісусі Христі (1 Петр. 1:19).

Коли Ісус Христос воскресив із мертвих сина вдови з міста Наїна, люди відреагували таким чином: «А всіх острах пройняв, і Бога хвалили вони й говорили: "Великий Пророк з'явився між нами, і зглянувся Бог над народом Своім!"» (Лк. 7:16, порівн. Мк. 6:15, 8:28). У той час у розумінні людей найважливіші події в житті народу Божого були пов'язані з діяльністю пророків, які передавали народу Боже Слово. Ісус Христос — це вінець і кульмінація пророчого служіння для людей. Бог відкрив це Мойсею, який сказав до народу: «Пророка з-посеред тебе, з братів твоїх, Такого, як я, поставить тобі Господь, Бог твій, — Його будете слухати...» (Повт. Зак. 18:15–19).

Завдання пророка — закликати людей слухатися Бога. Пророки Старого Завіту звертались із Божими словами до людей поділеного царства Ізраїлю та Юдеї, що жили в період із 840 до 420 рр. до Р.Х.

Першим із великих пророків був **Іса́я** (його ім'я означає «Бог спасає»). З-під його пера вийшло найбільше пророцтв про прихід Месії. Іса́я розкриває людям Месію (Ісуса Христа) як Раба-Страждальця та як Царя-Переможця.

Другий із великих пророків — **Єре́мія** (його ім'я означає «Бог затверджує»). Він жив у той час, коли активно діяли лжепророки, які обіцяли земні блага замість Божого суду, і народ схвально сприймав їхні промови. Бог дає Єремії подвійне доручення. По-перше — «виривати та бурити, губити й руйнувати», тобто викривати й докоряти народ за гріхи релігійного лицемірства, нещирості, перелюбу, несправедливості, жорстокості до слабких, обману тощо, які стали не винятком, а нормою життя. Наскільки очевидно це перегукується з нашим сьогоденням! По-друге — «будувати й насаджувати». Єремія передає Божі обітниці майбутнього відновлення Божого народу й пояснює, коли й чому Бог це здійснить.

Третій із великих пророків — **Єзе́кіїл** (його ім'я означає «Бог укріплює»). Служіння цього пророка тривало понад 22 роки й поділялося на дві частини. Спочатку він застерігав свій народ, щоб люди покаялися перед Богом, адже наближається Божий суд. Пізніше, коли вавилонський цар Навуходоносор зруйнував Єрусалим і Божий храм, пророк утішає вигнанців і закликає їх дивитись у майбутнє з надією.

Четвертий із великих пророків — **Даниї́л** (євр. «Бог — мій суддя») передає Божі відкриття стосовно подій останнього часу (кінця цього світу) і стверджує повну перемогу Бога-Вседержителя над ворогами.

Книги малих пророків — це 12 невеликих за обсягом книг Старого Завіту.

Книга пророка Осії

Ім'я Осія означає те ж саме, що й ім'я Ісус — «спасіння». Він пророкував протягом тривалого періоду (близько 755-710 рр. до Р. Х.) в епоху правління останніх шести царів Ізраїлю. Цей час описано в 2 Цар. 14–20. Бог звелів пророкові взяти за жінку блудницю. Пізніше ця жінка залишила Осію, але Бог наказав прийняти її знову. Цією символічною дією Бог показав, що народ Ізраїлю, запозичивши хананейські культи, виявив невірність Господу. Подібно тому як невірна жінка залишає свого чоловіка, так і народ Ізраїлю, блудодіючи, відступив від Бога. У своїх пророцтвах Осія попереджав Ізраїль про суд за ідолопоклонство. Однак Бог через пророка говорив і про Своє помилування на прикладі того, як люблячий чоловік прощає свою невірну дружину.

Головна тема **Книги пророка Йої́ля** — наближення Дня Господнього, який є періодом Божого суду, коли повною мірою проявиться могутність, володарювання, гнів і святість Господа. Йоїль призиває свій народ до істинного покаяння: «Деріть своє серце, а не свою одіж» (Йоїль 2:13). Пророцтва Йоїля охоплюють величезний проміжок часу — від подій, сучасником яких він був, до завершення історії спасіння, тобто до кінця цього світу. Слова Йоїля 3:5 процитував апостол Петро: «І станеться, що кожен, хто покличе Господнє Ім'я, той спасеться» (Дії 2:21).

Книга пророка Амоса

Головною темою проповіді пророка Амоса є питання соціальної справедливості. В період матеріального добробуту він виступав проти поклоніння ідолам, несправедливості та лицемірства. Амос передвіщав суд Божий — руйнування Ізраїльського царства й полон народу. Бог відкривається тут як Вседержитель, що керує природою, її стихіями і контролює все Своє твориво.

Книга пророка Овді́я — найкоротша в Старому Завіті, містить лише один розділ. Час написання — приблизно IX ст. до Р. Х. Пророцтва Овдія звернені до Едому. Едомляни — це

нащадки Ісава, брата-близнюка Якова (Ізраїлю). За те, що Едом гнобив Ізраїль і схвалював руйнування Єрусалима, він зазнає Божого суду, що і сталося — цей народ зник назавжди.

Книга пророка Йони

Йона жив у першій половині VIII ст. до Р. Х. Його ім'я означає «голуб». Бог посилав пророка Йону в Ніневію з попередженням, що якщо її народ не покається, то місто буде зруйноване. Йона спочатку не слухається Бога й опиняється в череві великої риби. Після того як Господь урятував його, Йона виконує Боже повеління. Мешканці Ніневії визнають свої гріхи й отримують помилування. На прикладі цієї історії Бог відкриває Свою безмірну любов до Свого творіння й стверджує думку про те, що спасіння призначене всім людям світу.

Книга пророка Михе́я

Михей, як і інші пророки, звіщав суд Божий і пророкував про вавилонський полон. Михей виступає проти жертвоприношень і обрядів, не підкріплених справжніми стосунками з Богом. Водночас він говорив про надію відновлення, про Божу вірність завіту зі Своім народом. У Книзі Михея є пророцтво про точне місце народження Месії в місті Віфлеємі.

Книга пророка Нау́ма — поетична поема про повалення Ніневії — столиці могутньої Ассирійської імперії. Головна думка пророка — Господь є Господом усієї землі й усі царства світу залежать від Нього.

Книга пророка Аваку́ма — пророк порушує питання справедливості у світі. Роздумуючи, Авакум доходить висновку, що лише міцна віра може стати якорем у цьому житті, бо лише завдяки вірі можливо прийняти все, що посилав нам Господь.

Книга пророка Софоні́ї

Софонія пророкує про неминуче покарання за непослух Богові. Цей суд очистить народ Божий від самозакоханості й гордості. Саме очищеному народу Бог дарує велике майбутнє.

Книга пророка Огі́я

Огій — перший пророк, який проповідував після вавилонського полону. Він закликав народ у першу чергу до відбудови Божого храму, як місця поклоніння Богові. Це один із небагатьох пророків, чиє служіння досягло успіху, і народ відбудував святиню.

Книга пророка Заха́рії

Перша частина пророцького служіння Захарії пов'язана з відбудовою храму. Друга — із апокаліптичним видінням майбутнього. Служіння Захарії — це служіння надії, бо в майбутньому Бог пошле багато благословень на Свій народ.

Книга пророка Малахі́ї

Проповідуючи у важкий для народу час, Малахія викриває лицемірне релігійне поклоніння й закликає людей усім серцем виконувати повеління Божі — бо це єдиний спосіб отримати благословення від Нього.

Дорогий читачу, нехай цей короткий огляд деяких книг Біблії заохотить вас особисто заглибитися в Боже Слово.

Ісус Христос сказав: «Дослідіть-но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене!» (Ів. 5:39), а апостол Павло дає усім нам пораду: «А все, що давніше написано, написано нам на науку, щоб терпінням і потіхою з Писання ми мали надію» (Рим. 15:4).

Матеріал підготував **Аркадій Сльоза**

Уподобнюватися Творцю

Чеснота: РАДІСТЬ

Радійте завжди в Господі, і знову кажу: радійте!
Флп. 4:4

Ми живемо в країні, яка фактично перебуває в стані війни, економіка якої постійно падає й ніхто не знає, що нас очікує завтра. Утім я хочу запропонувати вам стати радісними. Країна, у якій жив Ісус, була під окупацією римських загарбників. Матеріальне становище людей було гірше, ніж зараз в Україні, аморальність прогресувала, а Ісус закликав людей радіти.

Радісне життя — це не легке, безтурботне життя, яке супроводжується самою лише веселістю й сміхом. Радісна людина сповнена почуттям задоволення від того, що відбувається навколо неї. Роздумуючи про це, ми можемо поставити собі запитання: що потрібно для того, щоб жити радісним життям?

Радість — це почуття задоволення, веселий, приємний настрій. Протилежна якість — **смуток**. Смуток — негативно забарвлений стан, що виникає в разі значної незадоволеності людини будь-якими аспектами її життя. Поняття смутку близьке за значенням до таких понять, як печаль, туга, скорбота, меланхолія. Іноді ці слова вважаються синонімами. У клінічному стані смуток переходить у депресивний стан. Це може спричинити постійні напади меланхолії, поганого настрою, нездатність робити звичайні повсякденні справи.

1. Ісус Христос був радісний

Біблія констатує факт, що стиль життя Ісуса був радісний. Ніхто не міг забрати від Нього радості й навіть якось перешкодити Йому в тому.

Ісус мав досконалу радість

«Тепер же до Тебе Я йду, але це говорю Я на світі, щоб мали вони в собі радість Мою досконалу» (Ів. 17:13)

Однією з головних передумов того, що ми можемо мати радісне життя, є молитва, якою Ісус Христос молився за нас. Ісус не тільки Сам жив радісним життям, Він молився за нас і заклав фундамент нашого радісного життя. У молитві, яку Він виголосив за нас, є констатація цього факту: *«щоб мали вони в собі радість Мою досконалу»*.

Ця молитва була виголошена в Гефсиманському саду саме перед катуваннями та стратою на хресті. І, як не дивно, Ісус говорить про Свою досконалу радість. *«Це говорю Я на світі»* — Ісус пережив усі випробування, крім гріха, однак мав досконалу радість. Він радіє з того, що знову з'єднається з Отцем Небесним, і цього достатньо для досконалої радості. Це прекрасний приклад для кожного з нас.

Останнє слово Ісуса на Голгофському хресті: *«Звершилось!»* — це радісний переможний вигук нашого Спасителя в передсмертному стражданні. І це означає, що ми теж можемо навчитися так жити. Молитва, проголошена Ним понад дві тисячі років тому, усе ще має силу, щоб допомогти нам жити радісним життям.

Радість — це стиль життя Ісуса

«Дорогу життя Ти покажеш мені: радість велика з Тобою, завжди блаженство в правіці Твоїй!» (Пс. 15:11)

Задовго до народження Ісуса Бог через царя Давида звістив нам про Його стиль життя: *«радість велика з Тобою»*. Перебуваючи в тілі на землі, Христос був обмежений часом і простором, але при тому завжди мав велику радість, бо постійно перебував у присутності Свого Небесного Батька.

Ісус не тримався за цінності земного життя, Він знав, що Його очікує попереду, що Він сидітиме по правиці Небесного Отця. Це також було золотим правилом радості нашого Спасителя. Це може стати й нашим правилом, яке допоможе вибирати стиль радісного життя. Ми спасенні! Нас у небесах чекає наш Небесний Отець!

2. Шлях набування радості

Дух Святий через Своїх вірних людей показав у Біблії шлях, який приведе людину до досконалої радості.

Радість — це Божя воля

«Завжди радійте!.. бо така Божя воля про вас у Христі Ісусі» (1 Сол. 5:16,18)

Ми не можемо одноосібно вибирати жити радісним чи сумним життям. Бог залишив для Своїх дітей Свою незмінну волю: *«Завжди радійте»*. А в Посланні до филип'ян: *«Радійте в Господі завжди, і знову кажу: радійте!»*, це звучить як повеління для церкви.

Якщо ми — діти Божі, у нас лише один вибір — радіти. Коли ми вибираємо не радіти, то ми йдемо проти самого Бога. Ми не виконуємо повеління самого Творця. Діти, які не слухаються своїх батьків, завжди платять велику ціну за свій неправильний вибір.

Дивлячись на історію ізраїльського народу, можна побачити дві протилежні картини. Одна — благословенна, це коли євреї слухали те, що їм говорив Бог. А друга картина — прокляття, воно приходило тоді, коли євреї занедбували служіння в храмі й починали поклонятися іншим богам.

Вибравши виконувати волю Божу та Його повеління радіти, ми ніколи не пожалкуємо про це, тому що радісна людина — це благословенна людина. Ісус виконував волю Божу й мав від цього велику радість наперекір усім обставинам, у яких Він жив.

Бог дає нам радість

«Ти даєш більшу радість у серці моєму, ніж у них, як помножилася їхня збіжжя та їхнє вино молоде. У спокої я ляжу, і засну, бо Ти, Господи, єдиний даєш мені жити безпечно!» (Пс. 4:8-9)

Ще однією чудовою звісткою для нас має бути те, що Бог хоче нам давати радість. У Нього її достатньо для всіх людей, які живуть на планеті Земля. Давид, пишучи цей псалом, констатує факт своєї радості. У людей, які оточують його, кращі земні благословення, ніж у нього. У них гойно вродили ниви, вони зібрали набагато більший урожай, та Давид говорить, що Бог дає йому більшу радість, ніж у них.

Ви скажете, як можна радіти, коли зібрав малий урожай? Ми просто не бачимо всієї картини. Якщо ви зібрали

менше картоплі, то, як наслідок, вам потрібно менше перенести, менше перебрати, а весною менше викинути. Подивившись на кінець, можна мати в серці радість. Асаф в 72-му псалмі пише, що мало не послизнулися ноги його, коли дивився на беззаконників. Але коли Бог показав йому кінець їхнього життя, то він почав думати по-іншому.

Ми не зможемо жити радісним життям, якщо не будемо черпати радості від Бога. Він готовий у кожен мить нашого життя давати нам радість. Наше завдання — звертатися до Нього в молитві за радістю. У вас сталося горе — просіть Бога втішити вас. Він знає, як у кожній ситуації наповнити серце людини Духом Святим.

Радісне життя — це вибір

«Дорогу життя Ти покажеш мені: радість велика з Тобою, завжди блаженство в правди Твоїй!» (Пс. 15:11)

Нам постійно доводиться робити вибір: радіти тим життям, яке в нас є, чи ображатися на Бога. Людина, яка не радіє життям, бунтує проти Творця й тих випробувань, які Він їй посилає. Бог усе контролює, тому нам не потрібно хвилюватися. Навіть диявол не може нічого робити, якщо Бог це не допустить. Чудовий приклад цього знаходимо в Книзі Йова.

Одного разу група священнослужителів поверталася автомобілем із Києва, де один із них читав лекцію про радість. Приблизно за 100 км до місця призначення камінчик, що вилетів з-під колеса вантажівки, що їхала попереду, розбив їм лобове скло. Один із пасажирів звертається до того, хто викладав: «Ну що ж, починай радіти». Надворі осінь, дуже холодно, іде дощ. Цей брат почав молитися й запитувати Бога про радість, і як відповідь, прийшли такі думки: «До дому лишень 100 км, ви знайшли гарну плівку, щоб закрити отвір, у машині справний обігрівач. А ще тут дуже погана дорога, при такій погоді на великій швидкості можна потрапити в аварію, а ви тепер їхатимете не так швидко...» Далі брати їхали радіючи й прославляючи Бога.

Почніть докладати зусилля для того, щоб бачити в усьому, що відбувається, щось добре. Не засмучуйтеся через дрібниці, бо з них складається наше життя. Не дозволяйте емоціям володіти вашим розумом. Робіть завжди свій вибір на користь Бога.

Радість від того, що спасенні

«Я надію на милість Твою покладаю, моє серце радіє спасінням Твоїм! Я буду співати Господеві, бо Він добродійство для мене вчинив...» (Пс. 13:6)

Коли вам тяжко і, здається, немає жодних причин, щоб радіти, відкривайте 13-й псалом і разом із Давидом вигукніть у своєму серці: *«Я буду радіти спасінням Твоїм»*. Давид, із людського погляду, був загнаний у кут, він опинився в безвихідній ситуації, але й тут він зумів знайти причину для радості, спрямувавши свій погляд до небес, які чекали на нього після смерті.

Зречення самого себе

«Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, подавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу» (Рим. 12:1)

Ми не належимо собі, а тільки Христу. Під час другої місіонерської подорожі Павла та Силу ув'язнили й закували в кайдани (Дії 16). А перед тим із них здерли одяг і завдали багато ударів різками. Однак, перебуваючи у в'язниці, вони раділи, молячись і співаючи. Їхня поведінка відповідає словам Христа, які Він проказав у Нагірній проповіді: радійте, коли страждаєте за Моє ім'я.

Якщо наше життя буде обертатися навколо нашого «я», то ми не зможемо жити життям постійної радості. Нам

треба зрозуміти слова, якими апостол Павло звертається до церкви в Римі: *«Віддати тіло в жертву Богові»*. А це означає, що ми не належимо більше собі, а Ісусові. І тепер все, що стається в моєму житті, стається за Божою волею й принесе мені користь.

Перебування в Писанні та молитві

«Радію я словом Твоїм, ніби здобич велику знайшов» (Пс. 118:162)

Автор 118-го псалма говорить про Слово Боже, як про велику знахідку у своєму житті. І це правда. Одного разу мене запитали, яке в мене хобі. Я не вагаючись відповів: «Читати Біблію». Якщо Біблія буде постійною невід'ємною частиною нашого життя, то в нас справді буде постійна причина для радості. У Слові Божому налічується близько 30 тисяч Божих обітниць. А це означає, що на кожній сторінці їх декілька. Читаючи та усвідомлюючи це, ми маємо причину для невимовної радості. Живіть Божими обітницями, а не почуттями, і ви буде людиною, з якою багато людей захочуть мати спільність. Біблія — це одне з головних джерел нашої радості.

«Не просили ви досі нічого в Ім'я Моє. Просіть і отримаєте, щоб повна була ваша радість» (Ів. 16:24).

Кожного разу, отримуючи відповіді на свої молитви, я відчуваю більшу радість, ніж у дитинстві від придбання велосипеда, якого мені хотілося понад усе.

Бог пообіцяв нам давати відповіді на наші молитви, коли ми просимо згідно з Його волею. А тепер все залежить від нас, наскільки ми просимо Бога й довіряємо Йому, коли просимо, щоб мати радість. Нам треба жити так, щоб Бог відповідав на наші молитви.

Надбання душ для Христа

«Так само, кажу вам, радість буває в Божих Ангелах за одного грішника, який кається» (Лк. 15:10)

Щоразу, коли кається людина, це неймовірна радість для кожного християнина і не тільки. Біблія пише: *«Що все небо радіє»*. А ще більша радість — це коли до Бога наворачується людина, за яку ви молилися, яку виховували, навчали й наставляли. І ця радість залежить від нас. Чи намагаємося ми привести людей до Бога, чи молимося за них? Якщо ми цього не робимо, то й ніколи не відчуватимемо радості, про яку йдеться в цьому біблійному тексті.

Що виберете ви після прочитання цієї статті: радіти чи нарікати на Бога? Важко завжди бути радісним, але щира радість базується на наших стосунках із Богом, а не на обставинах, які складаються в житті. Ісус Христос у Нагірній проповіді сказав: *«Блаженні переслідувані за правду, бо їхнє Царство Небесне. Блаженні ви, коли будуть ганьбити вас та переслідувати, ізводити на вас усякі наклепи та лихословити вас через Мене. Радійте і веселіться, бо велика нагорода ваша на небі: так переслідували і пророків, котрі були перед вами»* (Мт. 5:10-12).

Учні Ісуса Христа втратили радість, коли Він сказав, що залишає їх. Вони ще вповні не розуміли того, що відбувається, у них ще не було Духа Святого. Але Христос їх запевнив, що вони отримають радість, коли на них зійде Дух Святий і ніхто її вже від них не зможе забрати. Тож ми, християни, послідовники Ісуса Христа, ті, які отримали Духа Святого, набули з Ним і радість життя. Слава за це Богові! Амінь. 🙏

Любомир Турчак,
пастор церкви ЄХБ «Благодать»
м. Рівне

Правда і любов — ОСНОВА ВИХОВАННЯ

Пані Анно, познайомте нас, будь ласка, із вашим навчальним закладом.

— «Колегіум-інтернат «Знамення» з поглибленим вивченням предметів духовно-просвітницького спрямування в с. Зарваниця Терехівлянського району Тернопільської обл. розпочав свою діяльність 1 вересня 2008 р. Цей освітній заклад для дівчат, створений Тернопільською обласною радою, налічує 31 вихованку з Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської та Київської областей, усі вони — учениці 10-11-х класів. Приміщення, де навчаються і проживають дівчатка, належать Марійському духовному центру «Зарваниця», який віддав їх у безоплатну оренду для функціонування нашого закладу.

— Чому обрали назву «Знамення»?

— Назва «Знамення» — це як знак. У Святому Письмі багато говориться про різні знаки Божі, а у Старому Завіті в Книзі пророка Ісаї є такі слова: «Ось Діва в утробі зачне, і Сина породить, і назвеш ім'я Йому: Еммануїл» (Іс. 7:14). Оскільки с. Зарваниця є Марійським духовним центром (внесеним у 20 найбільших Марійських

Тоді як хтось тільки нарікає на владу, законодавство, освіту тощо, знаходяться ентузіасти, які намагаються щось-таки змінити на краще, і, як не дивно, їм це вдається. Господь сказав: «Відкрий уста — і Я наповню їх; простягни руку — і вона буде зцілена; просить — і буде вам дано».

У попередніх числах часопису ми вже знайомили наших читачів із низкою християнських загальноосвітніх шкіл. Сьогодні запрошуємо до розмови засновника й директора першого й поки що єдиного в Україні колегіуму-інтернату для дівчат із поглибленим вивченням предметів духовно-просвітницького спрямування Анну Зварич.

центрів Європи), ця назва прив'язана до доброго знаку Божого.

— Як виникла ідея створення школи для дівчат?

— Цю ідею виношував покійний владика Тернопільсько-Зборівської єпархії Михаїл Сабрига. Він мовив за відкриття християнської школи для дівчат і завжди любив повторювати: «Займаючись навчанням і вихованням дівчат, приготуємо для країни справжніх християнських, з Божим духом, жінок, доньок, дружин, матерів, а через них дамо світові нове християнське суспільство». Він благословив мене на створення ініціативної групи мирян для відпрацювання законодавчої бази для такої школи. До речі, якщо повернутися до історії, то школа для дівчат на Тернопільщині існувала 100 років тому в селі Язловець Буцацького району.

— Хто і як може вступити до колегіуму?

— Навчатися в закладі можуть дівчата віком 15-17 років, вступ за конкурсним випробуванням (диктант з української мови, історія України та християнська етика) та співбесідою.

— Чим навчання у вашому колегіумі відрізняється від звичайної школи?

— Усі предмети у нас викладаються за державним стандартом України 10 і 11 класу. Після закінчення школи учениці отримують атестат державного зразка, що дає право вступати до будь-якого навчального закладу. В колегіумі викладають три іноземні мови — англійську, німецьку і польську, як і в багатьох інших школах. Різниця полягає

лише в тому, що тут додатково вивчають такі предмети, як етика християнського й подружнього життя, основи християнської психології тощо.

Загалом основне спрямування нашого навчального закладу — християнське виховання. Учениці знають і розуміють основні правди віри та намагаються практикувати їх у щоденному житті.

— На яких принципах базується виховання і навчання в колегіумі?

— Головним принципом є першість Бога — Альфи і Омеги, Початку і Кінця, у якому ми здобуваємо повноту всього.

Концепція закладу, враховуючи сучасні культурні особливості, укорінює Євангелію Ісуса Христа в навчально-виховний процес. Навчання в релігійні свята розпочинається з Божественної літургії. А також ми маємо свою структуру навчального року, у якій передбачені різдвяні й великодні канікули. У часи посту два рази в рік обов'язковими є дні духовної віднови — одноденні реколекції¹.

Нетрадиційними є початок і закінчення навчання в колегіумі. Розпочинається навчальний рік святовою Божественною літургією, на яку

¹ Реколекції (від лат. recollection, що означає відновлення) — духовні вишкільні зібрання, під час яких кожен переглядає свої «колекції думок»: можливо, чогось у душі забагато, а чогось не вистачає; може, щось треба надбати, а чимось, можливо, поділитися. Важливо кожному задуматись над питанням: «Хто я є?». Не над тим, що я роблю, скільки беру, скільки даю, а хто я насправді є. Адже те, що ми робимо, може бути великим в очах наших батьків, друзів, але в очах Божих воно є мізерним.

приїжджає дуже багато гостей: батьки, хресні батьки, бабусі й дідусі, сестрички, братчики. Після Літургії є посвята в колеґантки. Замість випускного у нас величний і святковий день — День подяки. На День подяки обов'язково є архієрейська Божественна літургія, після якої наш архієпископ і митрополит Кир Василій Семенюк благословляє кожну випускницю. У цей день збирається разом уся велика колеґальна родина, щоб подякувати Богові та один одному за прожитий рік, за всі досягнення й перемоги та щоб попрощатися з колеґантками-випускницями, які вирушають у доросле життя. Адже вдячність — це важлива людська чеснота, а подяка — розуміння того, що все в нашому житті є даром Божим, даром Його безмежної любові до людини.

Християнське виховання прагне дати молодій дівчині духовний напрям, щоб вона могла встояти перед різноманітними спокусами і йти в житті правильним шляхом. А для цього потрібно, не тільки щоб знала правила поведінки, але й володіла внутрішньою силою, яка б робила ясними для неї різні прояви добра і зла. Ідеться про християнство не як про теорію, а як про спосіб життя, про те, як ми повинні поводитися в будь-яку мить свого життя. Принципи, які ми одержали від Ісуса Христа, що їх ми називаємо християнськими, мають бути живою вказівкою для нашого існування та поведіння.

— У цьому процесі дуже важлива роль учителя. Яким, на Вашу думку, має бути справжній учитель?

— Центром, основою, фундаментом у нашому закладі є Ісус Христос. Це єдина Особа, єдина Дорога,

День Подяки

єдина Правда, єдина Істина. Передаючи Христову науку й живучи нею, учитель стає свідком Ісуса Христа, з якого учениці черпають приклад, якості, віру та любов.

Покликання християнина — світити, а саме — світити своїм життям.

Учитель-християнин пам'ятає про вимоги сьогодення: високий професіоналізм, порядність та патріотизм.

Учитель-християнин володіє педагогічною емпатією: розуміє дитину, вміє бачити в кожній дитині, в кожній людині особистість, сотворену на образ і подобу Божу.

Учитель-християнин піклується про особистий духовний розвиток, про добрий приклад особистого життя. Дбає про щирі, відкриті взаємовідносини між усіма учасниками навчально-виховного процесу. Дитяча душа дуже чутлива до гармонії між тим, що вчитель говорить, і тим, що робить. Дитина набагато більше вчиться з прикладу, аніж зі слів.

Святий Хосемарія Ескріва наголошує: «Учителю, твоє наполегливе прагнення пізнати й практикувати кращі методики, за якими твої учні здобудуть земне знання, є незаперечними. І так само наполегливо пізнавай та практикуй християнський аскетизм — єдиний метод, щоб вони і ти могли стати кращими».

Правда і любов є основою виховання в колеґіумі. Тому вчитель завжди має бути в стані Христа, у стані любові. Нам потрібне «виховання серця»: необхідно прийти до такої зустрічі з Богом у Христі, яка пробудить у нас любов та відкриє наші душі для інших.

Учитель творить нових людей, він формує через своїх вихованців родину, місто, громадянство, цілу націю...

— Чи виникають у Вас проблеми з дисципліною і як ви їх вирішуєте?

— Оскільки наш навчальний заклад — це інтернат, то ми працюємо за певним графіком, що систематизує наш внутрішній розпорядок дня. У 06.45 у нас підйом, з 22.00 — сон. Дівчата носять спеціальну форму.

У закладі є духовний провідник, який ревно служить для духовних потреб учнів та вчителів, а також працівників і батьків. Усі разом творимо колеґальну християнську спільноту. Дбаємо, щоб були мир, любов, повага, довіра, доброта і справедливість. Шануємо гідність один одного. Суворо забороняється у нас паління цигарок, вживання алкоголю, енергетичних напоїв, наркотиків та інших шкідливих речовин. З огляду на це керівник має право й обов'язок контролювати особисті речі вихованок у їхній присутності. Неприпустимою є будь-яка неправда, неповага, а також будь-які дії, шкідливі іншій людині та інтернату. Якщо дівчата не дотримуються правил, то в нас розроблена певна система покарань: обмеження вільного часу вихованки, завантаження суспільною працею, наприклад, у їдальні, або робота з батьками. Якщо ж поведінка є аморальною, можемо навіть виключити з інтернату.

— Хто чи що особливо вплинуло на Ваше становлення як християнки?

— Я належу до лона Української Греко-Католицької Церкви, яка в той час, коли я народилась, зростала як дитина і як юнка, була в підпіллі. Мій батько залишив нас із мамою, коли мені було всього два роки, а коли мені виповнилось дев'ять років трагічно загинула моя мама. Мене виховували

Найактивніша випускниця. 2015 р.

Готуємося до змагання

«А я просто українка»

мій дідусь і мама старша сестра, які мене дуже любили, часто відмовляли собі у чомусь задля мене. Їхня любов, тихість, смиренність, жертовність, їхній спосіб життя, ставлення до інших, а особливо до мене, круглої сироти (як мене часто називали), впливали на мене. Не говорилось про Бога, бо це було заборонено. Коли вони молились — я не бачила, але цінності й стосунки, які вони мені передали, і сформували мене як особистість.

— Яке місце у Вашому житті займає молитва й Слово Боже? Чи практикуєте особистий час із Богом?

— Центром мого життя є Господь, я стараюся бути християнкою у тому місці, де Боже провидіння мене ставить. Практикую щоденні ранішні й вечірні молитви, стараюсь щоденно бути на Божественній літургії. Основне джерело, з якого черпаю, — це Слово Боже, тому щоденно його читаю. Дуже люблю усамітнюватися і бути в тиші, щоб віднаходити внутрішній мир, але, на жаль, не завжди це вдається. Тому беру участь у духовних реколекціях.

— Чи могли б Ви навести приклади, як християнське вчення й оточення впливає на Ваших вихованок?

— Якось в 11-й клас до нас прийшла дівчина, тому що серед своїх однокласників була «білою вороною». Вона хотіла бути... чистою, незайманою, скромною, а такі цінності в її середовищі не заохочувалися. Щасливою вона закінчила колегіум, вступила до вищого навчального закладу й дуже часто на вихідні приїжджає до нас.

Інша дівчина захопилась субкультурами й не могла дати собі з цим ради, але шукала себе: навчаючись рік у нас, будучи оточена великою опікою, духовними дарами, молитвою, залишила своє попереднє захоплення.

— Отож, Ви підтримуєте зв'язок зі своїми випускницями. Як складається їхня подальша доля?

— Після закінчення, як правило, дівчата вступають у вищі навчальні заклади гуманітарного профілю (педагогічні та медичні університети). Наразі п'ятеро дівчат навчаються в Польщі. Перші випускниці у 2015 р. вже закінчили магістратуру. Дехто вже працює, дехто одружився.

— Як Ви оцінюєте процеси, які відбуваються зараз в освітньому просторі України?

— Стан духовної культури й моралі нашого суспільства викликає занепокоєння. Сучасне інформаційне суспільство вимагає інших підходів. Молода людина потребує орієнтирів, щоб могли побачити й відрізнити правду від кривди, чесноту від гріха, істину від лукавства. Учитель повинен бути другом, кваліфікованим співрозмовником. Для всебічного і гармонійного розвитку учня важливо, щоб освітній процес базувався не тільки на основі наукового осмислення дійсності, але на скарбах духовного, морального та культурного надбання українського народу й людства в цілому. Метою освітнього процесу повинно бути не тільки надання основ знань із різних предметів, але й уміння використовувати ці знання. Звичайно, процес реформ дуже болючий, зменшується кількість шкіл. Багато вчителів залишиться без роботи. Але реформи повинні відбуватись не тільки в структурі, але у фаховості й компетентностях учителів, що будуть забезпечувати клімат цілеспрямованості, в якому розвиватимуться всі людські здібності. Сьогоднішній час вимагає від нас не теоретичного знання про християнські цінності, а щоденного життя правдою й любов'ю. Як писав великий німецький філософ Імануїл Кант, «...зоряне небо наді мною і моральний закон у мені».

Ніякі найкращі концепції, ніякі настанови, ніякі декрети, лекції,

презентації не змінять, не допоможуть нам, допоки ми, вчителі, директори, вихователі, класні керівники не переймемось життям Божим Словом і Святими Тайнами.

Від Бога ми отримуємо різні дари, але найцінніший дар, даний людству, — це дар спасіння в Ісусі Христі, дар участі в Божому Царстві, дар життя в Бозі. Господь кличе нас співпрацювати й ділитися Богом даними дарами заради поширення Його Царства, а наша позитивна відповідь на цей Його заклик містить готовність до жертви, посвяти й відчуття співвідповідальності за життя Церкви та її місію на землі.

І це прекрасне покликання вчителя: разом із Господом ліпити нову людину, яка має жити вічно, здійснювати дуже конкретну місію Церкви на землі, там, де живемо, в нашому часі, з конкретними людьми, використовуючи різні засоби — будувати спільноту любові для ширення Божого Царства!

— Ваше побажання колегам-освітянам.

— Кожна людина має своє призначення й приносить свою користь Тілу Христовому. Я завжди себе запитую: чи я, як учитель, вихователі, директор, відповідаю образу особи-християнина, сотвореного на образ і подобу Божу, чи маю якості Ісуса Христа, чи бачу цей образ в іншій людині?! Я можу подарувати Бога своїм колегам, батькам, вихованкам тільки тоді, коли сама Ним наповнена! Багато нехристиян роблять добро, ми навіть цим захоплюємось, але наша мотивація інша: «Я роблю добро — бо я бачу образ Божий і допомагаю йому розвинутись».

Бажаю, щоб навчальні заклади, у яких ми працюємо, були місцем служіння — місцем зустрічі з живим Христом, і ми всі були живими свідками Небесного Царства! 🙏

Матеріал підготувала
Надія Доля

АСОЦІАЦІЯ ПЕДАГОГІВ-ХРИСТИЯН СУМЩИНИ — У ДІЇ

За ініціативи, організаційної та фінансової підтримки Сумської обласної асоціації педагогів-християн, починаючи з 2008 р., у Сумській області здійснюється курсова підготовка вчителів із предметів духовно-морального спрямування (на основі християнського віровчення) в Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти із залученням викладачів НаУ «Острозька академія» та співавторів підручників «Основи християнської етики». У цьому році викладачами на курсах були як педагоги Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти: Рудь О. М., Пінчук Д. І., так і запрошені науковці: Жуковський В. М., Огірко О. В., Буковинський А. Й., Макогнюк С. В., Мозговий І. П.

Слухачами курсів (54 особи) стали вчителі загальноосвітніх шкіл, вихователі шкіл-інтернатів, педагоги професійно-технічних навчальних закладів Сумської області.

Навчання проводилось за такими напрямками: релігієзнавчий, богословський, психолого-педагогічний, практичний (відвідування уроків у християнській школі та православному училищі, відвідування церков та бесіди із служителями різних християнських конфесій).

Для багатьох педагогів курси стали першою можливістю ознайомитися з такими дисциплінами, як: христологія, історія християнства, психологія релігії, міжконфесійна специфіка християнської етики та ін. Слухачі відзначили не лише високий професійний і науковий

рівень викладачів, але й їхню посвяту. Відчувалося, що вони є практикуючими християнами. У кожній лекції простежувалася чітка тенденція: ті християнські принципи, які вони декларують і викладають, безпосередньо практикують у своєму повсякденному житті.

Після завершення навчання всі слухачі курсів отримали сертифікат, що надає їм право викладати предмети духовно-морального спрямування (на основі християнського віровчення) в навчальних закладах України.

У подарунок усі учасники отримали підручники та зошити з християнської етики, журнали «Слово вчителю» і «Надія», Біблії, «Біблійні історії для дітей» та інші книги. Вищезазначені видання надано Асоціацією педагогів-християн та її партнерами: НУ «Острозька академія», Асоціацією «Духовне відродження», Біблійною Лігою України, ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», МГО «Надія — людям».

У наш час, коли майже в усьому світі впровадження предметів духовної освіти в навчальний процес скорочується, або вилучається взагалі, в Україні маємо унікальну ситуацію. Нормативно-правова база Міністерства освіти і науки України дозволяє викладати факультативно предмети духовно-морального спрямування (на основі християнського віровчення) в державних закладах освіти. Проте не передбачається забезпечення підручниками, не гарантується оплата роботи вчителя, не гарантується фінансування курсової

підготовки вчителів. Тому саме ми, християни, які є найбільш зацікавленими у вихованні дітей на християнських засадах, повинні докладати до цієї справи свої зусилля та кошти.

Протягом останніх восьми років Асоціація педагогів-християн, забезпечуючи курсову підготовку вчителів, забезпечує фінансові витрати на оплату праці запрошених лекторів, проживання, харчування, компенсує транспортні витрати слухачів курсів і викладачів. Постійно підтримуємо педагогів, які викладають предмети духовно-морального спрямування, забезпечуючи учнів підручниками, а викладачів навчально-методичною літературою.

Уважаємо, що саме християнські громади різних конфесій мають долучитися до забезпечення фінансування підготовчих курсів для вчителів із предметів духовно-морального спрямування, підтримувати вчителів, які вже викладають у школах ці предмети, як фінансово, так і навчально-методичною літературою, підручниками.

У 2015-2016 н. р. предмети духовно-морального спрямування (на основі християнського віровчення) викладаються в 194-х навчальних закладах Сумської області з 583-х, що становить 33 %. Сподіваємося, що в наступному навчальному році таких закладів буде більше.

Ось відгуки деяких слухачів курсів.

«Після завершення курсів у мене залишилися лише позитивні враження. Завдяки заняттям я зрозуміла важливість цього предмета, та те, яка відповідальність лежить на мені, як учителю. Хотілося б подякувати за надану методичну літературу. Дуже сподобалися екскурсії, це дало змогу ближче познайомитися з різними конфесіями» (Витерайло А. М.).

«Матеріал курсів — це просто чисте повітря, щось дійсно нове і потрібне. Майже вся інформація має прикладний характер. Знання з психології, методики, педагогіки можна застосовувати, викладаючи етику та інші предмети.

Дуже важливим було і спілкування з колегами. Той позитивний морально-духовний рівень відчувався від першого до останнього дня проходження курсів. Високий рівень викладацького складу просто дуже приємно вразив і справді

дав змогу підвищити свій як професійний, так і духовний рівень» (Приходько Н. Г.).

«Дякую за гарну організацію, особливо важливим був другий тиждень, цікавий теоретичний матеріал, гарні підручники. Матеріал буду застосовувати і як класний керівник, і як викладач християнської етики. Дякую за духовне збагачення, за добрі знання» (Ткаченко Н. В.).

«Я отримала величезне задоволення, як слухач цих курсів, від першого до останнього дня. Хочеться висловити подяку організаторам курсів і за толерантне ставлення, і за організацію культурно-духовних відвідин духовних храмів різних конфесій, і за лекції з тих необхідних дисциплін, які в подальшому допоможуть мені особисто працювати в своїй школі з підростаючим поколінням та поповнили мої знання з цих дисциплін. Подяка Ганні Кацовій за матеріальну підтримку нас, учителів, надання літератури» (Сіліверстова О. О.).

«Я вперше перебуваю на курсах духовно-морального спрямування. Чесно скажу, що в захваті від атмосфери доброзичливості, як організаторів курсів, так і викладачів, які проводили з нами заняття. Особливо сподобались заняття Буковинського, Савчина, Макогнюк, Жуковського. Велика вдячність організатору курсів, справжньому подвижнику справи Кацовій Г.М. Спасибі Вам за людяність і добро, за ту літературу, яку ми отримали» (Ошкодерова Р. П.).

«Свої враження від курсів хочу висловити у власних поетичних рядках:

Дорога до Бога у кожного своя:
Кам'яниста, грузька,
слизька, сипуча.
Але станеш ти на неї лиш крізь
усі надії, мрії, кручі.
Ти не йдеш, ніби птах летиш,
Тільки вище літає і птаха
По своїй незчовганій землі
Летом генія і втомою невдахи.
Крізь усі митарства, спокуси й жалі
Ти засієш, вчителю, доброти,
Ти розкажеш учням про любов,
Ти відкриєш в серці Бога
І для себе, і для інших знов.
Щоб отримати ласку Бога,
Не забудьте Землю у добрі
тримати» (Ткаченко І. О.).

Матеріал підготували
Ганна Кацова та Тетяна Гужвенко,
Сумська обласна асоціація
педагогів-християн

ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ-КОНКУРС «УЧИТЕЛЬ РОКУ З ПРЕДМЕТІВ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО СПРЯМУВАННЯ — 2016»

... Любіть один одного! Як Я полюбив вас, щоб і ви любили так один одного.

Ів. 13:34

Духовно-моральне виховання й надалі залишається одним із найактуальніших завдань вітчизняної школи. Ключовою особою духовно-морального виховання в школі є вчитель християнської етики. Важливим елементом підвищення кваліфікації вчителів предметів духовно-морального спрямування є Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування».

У зв'язку з цим щорічно на базі науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки Національного університету «Острозька академія» відбувається всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування».

Відтак і цього року 24-25 березня відбувся ХІ Всеукраїнський фестиваль-конкурс.

Із різних куточків нашої держави з'їхалися педагоги з метою поділитися своїм досвідом та знаннями з колегами, а також розвивати свою професійну майстерність.

За результатами перевірки матеріалів, поданих на конкурс, до участі у фестивалі було допущено 20 учителів із 9 областей України: Волинської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Львівської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Черкаської. Завітало на захід 16 учасників із 7 областей: Волинської, Івано-Франківської, Кіровоградської, Львівської, Рівненської, Тернопільської, Черкаської.

У НаУ «Острозька академія» є чудова традиція всі урочисті та знакові події розпочинати молебнем у студентсько-викладацькому храмі преп. Федора Острозького. Цей конкурс не був винятком, і вже о 9.00 конкурсанти, представники різних християнських конфесій України, просили в Бога благословення в храмі.

«Там, де звучить Біблія, Слово Боже, маю бути і я. Я — практикуюча адвентистка й для мене дуже

важливо брати участь у таких конкурсах, адже це можливість удосконалювати свої знання», — поділилася з нами Олена Гладка, учасниця з м. Сміла Черкаської області.

Церемонія відкриття ХІ Всеукраїнського фестивалю-конкурсу традиційно розпочалася з привітання ректора НаУ «Острозька академія», доктора психологічних наук, професора Ігоря Пасічника: «Ви всотуєте в себе духовність, яка є в стінах нашої академії. Доповнюйте цю духовність своєю працею на фестивалі». З вітальним словом до учасників та гостей заходу звернулися: завідувач кафедри менеджменту освіти Волинського ІППО, кандидат фізико-математичних наук, доцент Михайло Стащенко; завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям» м. Рівне, магістр богослов'я Олександр Бондарчук; голова громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів із духовно-морального виховання», доктор педагогічних наук, професор Василь Жуковський; переможець Х Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2015», учитель основ християнської етики Борщівської ЗОШ І-ІІІ ст. Тернопільської області Вікторія Скрипник. Також до привітань долучився спеціально запрошений гість зі США — Брюс А. Літл, професор, старший викладач філософії, який зауважив, що й у його країні відбуваються подібні конкурси, на яких учителі духовно та професійно зростають задля своїх допитливих учнів. Голова журі Василь Жуковський зазначив: «Уперше проведення заходу об'єднано загальною темою «Біблія про любов до рідного народу й землі». Другою особливістю є те, що цей фестиваль-конкурс присвячений 440-й річниці з дня заснування першого вищого навчального закладу Східної Європи — Острозької академії». Відтак фестиваль-конкурс розпочався.

Учасники, члени журі й організатори XI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2016»

Письмовий тест на знання Святого Письма — перший етап конкурсу — тривав одну годину. А по обіді архимандрит, доктор богослов'я й літургіки, перекладач, ієромонах, лауреат Шевченківської премії за переклад Острозької Біблії сучасною українською мовою (2007), почесний професор і завідувач кафедри богослов'я НаУ «Острозька академія» Рафаїл Торконяк у форматі запитання-відповідь спілкувався з конкурсантами. *«Ці фестивалі є корисними, адже ми вивчаємо те, у що віримо та в що повинні вірити. Поглибити знання ще нікому не зашкодило»,* — зауважив о. Рафаїл.

На другому етапі конкурсу учасники у формі повідомлення, що було частиною уроку в певному класі, розповідали про роль Острозької академії в перекладі Біблії й поширенні її цінностей.

Під час третього етапу фестивалю-конкурсу учасники демонстрували фрагменти уроків та занять із предметів духовно-морального спрямування.

Таким був перший день: насичений подіями, цікавою й повчальною інформацією та новими знайомствами. Звичайно, не обійшлося без хвилювань, але всі учасники з нетерпінням чекали наступного дня та готувалися до нього.

З Божим благословенням, отриманим під час молебню, та новими силами 25 березня педагоги продовжили презентувати фрагменти уроків.

Наступним, четвертим, випробуванням для конкурсантів була демонстрація власної творчості під час уроку або виховного заходу. *«Це вже моя третя участь у цьому конкурсі. Цьогоріч тут 16 учасників, і я сподіваюся, що збагачуюсь у 16 разів. У кожного щось почерпну. Це все дуже цікаво, корисно та важливо»,* — зауважив Микола Мичак,

учитель християнської етики Тучинської спеціальної ЗОШ-інтернату І–ІІ ст. Рівненської області.

Останнім п'ятим конкурсним завданням було розв'язання актуальних життєвих проблемних ситуацій у світлі Біблії.

У форматі майстер-класів та презентацій учасники мали змогу ознайомитися із проектами «Суперкниги» МГО «Асоціація милосердя «Еммануїл»; використанням духовної музики й співу на уроках духовно-морального спрямування, яким поділилася Світлана Макогнюк, магістр релігієзнавства, викладач християнської етики з м. Хмельницький; християнським духовно-просвітницьким часописом «Слово вчителю» — єдиним в Україні фаховим журналом для вчителів із предметів духовно-морального спрямування, який представив Олександр Бондарчук; уроком християнської етики в 6 класі на тему «Співчуття та милосердя», продемонстрованим Вікторією Скрипник.

За результатами конкурсу й згідно з рішенням журі дипломами переможців І, ІІ і ІІІ ступенів XI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу

«Учитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2016» нагородили:

дипломом

І ступеня — **Наталію Климук**, учителя християнської етики ЗОШ І–ІІ ст. с. Куликовичі Маневицького району Волинської області;

ІІ ступеня — **Оксану Стеблину**, учителя християнської етики Івано-Франківської приватної ЗОШ І–ІІІ ст. «Католицька школа святого Василя Великого» Івано-Франківської області;

ІІІ ступеня — **Романа Кабацького**, учителя християнської етики Дрогобицької гімназії ім. Богдана Лепкого Львівської області.

У номінації «Вихователь року» дипломами переможців І і ІІ ступеня XI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування — 2016» нагородили:

дипломом

І ступеня — **Людмилу Белей**, вихователя ДНЗ «Калинонька» Буського району Львівської області;

ІІ ступеня — **Наталію Дудник**, вихователя ДНЗ «Дитячий садок № 41 «Золотий ключик» Кіровоградської області.

Переможців фестивалю-конкурсу, які посіли 1, 2 та 3 місця, нагородили поїздкою до християнського оздоровчого табору «Віфанія», що на Закарпатті (МГО «Надія — людям»), а від МГО «Асоціація милосердя «Еммануїл» переможці отримали цінні подарунки.

Учасників, які були найкращими в кожному із п'яти запропонованих конкурсних випробувань, крім диплому чи грамоти XI Всеукраїнського фестивалю-конкурсу, нагороджено річною передплатою християнського духовно-просвітницького часопису «Слово вчителю»:

Переможці конкурсу: Роман Кабацький, Наталія Дудник, Оксана Стеблина, Наталія Климук, Людмила Белей

Наталію Климук, учителя ЗОШ І–ІІ ст. с. Куликовичі Маневицького району Волинської області — у номінації «Найкраще знання Святого Письма»;

Володимира Лопошука, учителя Столинсько-Смолярської ЗОШ І–ІІ ст. Волинської області — у номінаціях «Найкраща презентація фрагменту уроку духовно-морального спрямування» та «Найкраща презентація виховного заходу «Творчість на уроці духовно-морального спрямування»;

Оксану Стеблину, учителя Івано-Франківської приватної ЗОШ І–ІІІ ст. «Католицька школа святого Василія Великого» Івано-Франківської

області — у номінації «Вдале вирішення проблемної ситуації духовно-морального змісту»;

Любов Гафінову, учителя Першої міської гімназії м. Черкаси Черкаської області — у номінації представлення повідомлення в рамках уроку на загальну тему: «Роль Острозької академії (16–17 ст. та 20–21 ст.) у перекладі Біблії й поширенні біблійних цінностей».

Крім того, усі учасники фестивалю-конкурсу отримали бібліотечки духовної літератури.

XI Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Учитель року з предметів духовно-морального спрямування» виявив високу майстерність

педагогів із предметів духовно-морального спрямування, їхню відданість ідеї духовного відродження України та велике бажання працювати на благо розбудови нашої незалежної держави, а також задля ефективності духовно-морального виховання учнівської молоді. 📖

Світлана Власова, співробітниця науково-дослідницької лабораторії християнської етики, психології та педагогіки НаУ «Острозька академія»,
Катерина Худоба,
Олександра Шапка, студентки 3-го курсу спеціальності «Філософія/релігієзнавство» НаУ «Острозька академія»

ХРИСТІЯНСЬКА ЛІТЕРАТУРА — У КОЖНУ ШКОЛУ ЖИТОМИРЩИНИ

Обласний благодійний фонд «Дорога життя» спільно з Управлінням освіти і науки у Житомирській області, Управлінням освіти в м. Житомирі, Національним університетом «Острозька академія» з 2009 р. реалізує освітнянський проект щодо введення християнської етики в навчальних закладах міста Житомира та Житомирської області.

На сьогоднішній день програма реалізується у 20 ЗОШ м. Житомира, предмет вивчають понад 1000 учнів. За період існування програми більше 6500 учнів прослухали цей курс.

За цей період проведено семінари та курси підготовки вчителів із предметів духовно-морального спрямування, понад 100 вчителів отримали сертифікат на право викладання.

Однією з головних проблем реалізації проекту є забезпечення підручниками та робочими зошитами вчителів та учнів. Оскільки предмет є факультативним, методичне забезпечення покладається на вчителів.

Протягом усього періоду існування програми ОБФ «Дорога життя» безкоштовно допомагав забезпечувати загальноосвітні школи міста підручниками та робочими зошитами з християнської етики, тому коли Всеукраїнський благодійний фонд «Східноєвропейська гуманітарна місія» запропонував нам узяти участь у реалізації проекту «Набір християнської літератури — у кожную школу Житомирської області», наш фонд із вдячністю прийняв цю пропозицію.

По-різному зустрічали нас керівники навчальних закладів. Спочатку була насторога, недовіра, страх, що ця література може бути «сектантською». Були такі, які заявляли, що церква відділена від держави, тому краще привезти б шкільні підручники. Загалом це були керівники старшого віку, з комуністично-атеїстичним минулим. Але більшість зі словами вдячності приймали християнську літературу.

Після того, як учителі розгортали книги й бачили чудову поліграфію, яскраві малюнки — багато хто з них звертався з проханням допомоги в придбанні таких комплектів особисто для себе та своєї родини.

Під час реалізації проекту ми просили дітей взяти до рук підручники та книги й сфотографуватися з ними. Тому учні не поспішали віддавати книги, а із задоволенням та зацікавленістю гортали сторінки, роздивляючись

біблійні історії. Думаю, що ці книги не будуть припадати пилком на полицях у шкільних бібліотеках.

Також пригадую випадок, коли директор школи розгорнув книгу й побачив, що надруковані вони в Донецьку в 2014 р. Звернув на це увагу співробітників школи, зазначивши, що під час військових дій люди продовжують друкувати Слово Боже.

Завдяки реалізації проекту понад 750 навчальних закладів області отримали чудові набори християнської літератури.

Тепер основним нашим завданням стає не забезпечення літературою, а підбір і підготовка вчителів із предметів духовно-морального спрямування.

Ми віримо, що зерно духовності, посіяне в дитячі серця, через багато років проросте квітучою, успішною Україною! 🌱

Матеріал підготував **Юрій Цимбалюк**

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Зліва направо:
Алла Богуш, Тамара Панасюк, Олена Карс, Дар'я Новікова

31 березня 2016 р. на базі Одеського обласного інституту удосконалення вчителів відбувся регіональний науково-методичний семінар з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку для працівників дошкільної освіти області, у якому взяли участь представники Міністерства освіти і науки України, спеціалісти Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації та співробітники Всеукраїнського благодійного фонду «Східноєвропейська гуманітарна місія».

Питання нормативно-правового забезпечення розвитку дошкільної освіти та про необхідність вирішення окремих питань щодо якості підготовки й підвищення кваліфікації фахівців для дошкільної освіти у своїй доповіді порушила Тамара Панасюк, начальник відділу дошкільної освіти департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України.

Ірина Сіданіч, професор УМО НАПН України, звернула увагу на те, що система духовно-морального виховання в Україні поширюється в усіх ланках, починаючи з дошкільної й завершуючи вищими навчальними закладами, у яких готують викладачів предметів духовно-морального спрямування.

Із науковою доповіддю «Сучасні реалії та перспективи духовно-морального виховання дошкільників в Україні»

Завідувачка ДНЗ «Казка» м. Южне Віра Сучок (по центру)
серед учасників семінару

виступила Алла Богуш, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. Відома освітянка зробила глибокий аналіз понять «духовність», «духовно-моральне виховання», «духовна вихованість».

Безпосередньо програму «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях» презентувала її співавтор, завідувачка дошкільного навчального закладу «Казка» м. Южне Віра Сучок. Також, слухачі ознайомилися з прикладами практичного впровадження духовного виховання у навчальному закладі.

Дар'я Новікова, директор ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія», ознайомила присутніх із напрямками діяльності фонду та шляхи співпраці з дошкільними навчальними закладами України.

Наприкінці всі слухачі семінару отримали від згаданої місії методичну літературу, яку можна використовувати в підготовці та проведенні занять з духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на християнських цінностях. 🌱

osvita.odessa.gov.ua/novosti/sem-nar-z-duhovno-moral-nogo-vihovannya-d-tej-doshk-l-nogo-v-ku/

УКРАЇНА — КРАЇНА БЛАГОСЛОВЕННА

Урок для 1 класу

Автор Оксана Власюк, учитель початкових класів Нововолинської гімназії Нововолинської міської ради Волинської обл.

Мета: формувати загальнолюдські, національні та духовні цінності, підвести до розуміння важливості Божого благословення та визначити разом із дітьми, що нам потрібно зробити для Батьківщини; збагачувати словниковий запас; розширити світогляд; виховувати любов до Бога та Батьківщини.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Обладнання: аудіозапис вірша Ліни Костенко «Буває, часом спіпну від краси...»; картки до ігор «Плутанина», «Квітуча Батьківщина»; мультфільм «Суперкнига», серія «Двобій із велетнем», та кадри до нього (див. кольорову вкладку); камінці та фарби; печиво; презентація.

Біблійна основа: 1 Сам. 17; Ів. 15:13.

Ключовий вірш: «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ів. 15:13).

ХІД УРОКУ

I. Вступна частина

1. Привітання

Бог присутній поміж нами:
Він на небі й на Землі,
Все він бачить, все Він чує,
Усім світом Він керує,
Господь любить усіх нас,
Він із нами повсякчас.

2. Вправа «Подарунок»

— Поверніться один до одного, торкніться долонями свого сусіда, усміхніться й подаруйте чудовий настрій.

Коли ми даруємо добрі слова, чудовий настрої, тепло своїх долонь іншим, нам також стає добре, тепло й затишно на душі.

3. Повідомлення теми та мети уроку

— Сьогодні поговоримо про найдорожче серцю кожної людини. Тему нашої розмови підкажуть рядки вірша Ліни Костенко.

Звучить аудіозапис вірша.

Буває, часом спіпну від краси,
Спинюсь, не тямлю, що воно за диво,
Оці степи, це небо, ці ліси —
Усе так гарно, чисто, незрадливо,
Усе як є — дорога, явори,
Усе моє — все зветься Україна.
Така краса, висока і нетлінна,
Що хоч спинись і з Богом говори.

— Так, сьогодні ми говоритимемо про наш рідний край.
Тема уроку — «Україна — країна благословенна».

II. Основна частина

1. Актуалізація знань учнів

Вправа «Асоціативний куш» до слова «Україна».

— Які асоціації у вас виникають, коли ви чуєте слово «Україна»?

2. Мотивація теми та проблеми

— Діти, а що для вас Батьківщина?

(Відповіді учнів.)

— Україна — це наша Батьківщина, це земля, на якій ти народився, де живуть твої батьки. Це тато і мама, це твої друзі, учителі. Це стежка, яка веде тебе до школи, птахи, які співають дзвінкоголосі пісні, це казки, які розповідала бабуся, це рідна мова та перша коліска.

3. Виклад нового матеріалу

Ми називаємо Україну своєю Батьківщиною. Якими ще близькими за значенням словами можна її назвати? *(Вітчизна, рідний край, земля батьків, отчий дім, Україна-ненька, рідний дім, рідний берег, Волинь, рідна сторона.)*

Бесіда

Щасливі ми, що народилися й живемо на такій чудовій і мальовничій землі, у нашій славній Україні. Здавна наші прадіди жили над Дніпром, орали землю, вирощували хліб, виготовляли одяг та посуд. Але вони не знали істинного Бога, який створив весь світ. Та одного разу здалеку прийшов незвичний чоловік. Він ніс Благую Вість — добру новину — про те, що у світ прийшов Христос, Божий Син, який дарував усім людям спасіння від гріха й надію на вічне життя. Був це апостол Христа — святий Андрій. Він піднявся зі своїми учнями на пагорб над Дніпром і поставив хрест. Помолившись, натхненно промовив пророчі слова: «Благодать велика засяє на горах цих. Тут буде град великий і багато церков воздвигне Бог».

Наша Батьківщина — благословенна земля. Благословенна, бо наділена Божою любов'ю, Божим Словом, добримі справами віруючих людей.

Хвилинка відпочинку

Діти переглядають відеоролик «Благословенна земля».

Робота в парах

Гра «Плутанина»

Об'єднавшись у пари, складіть прислів'я із двох частин.

На чужій стороні	і в жмені мила.
Рідна земля	й весна не красна.
Будь не тільки сином свого батька	— будь і сином свого народу.
Де рідний край,	там і рай.

Робота над ключовим віршем

— Якщо об'єднати разом усі родини, усіх людей, які живуть в Україні, то як тоді ми їх назвемо? (Відповіді учнів.)

— Так, народ України, український народ. Ми всі одна сім'я, повинні жити дружно.

У Біблії сказано: «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ів. 15:13).

— Що означають ці слова? (Відповіді учнів.)

— «Покласти душу» означає «віддати життя». Справжня любов завжди виявляється не лише на словах, але й на ділі. Щоб проявити її, необхідно щось віддати, чимось пожертвувати. Наприклад, часом, фізичною силою, коштами, власним комфортом, а в особливих випадках — навіть здоров'ям і життям. Прикладом найбільшої любові є Ісус Христос. За гріх перед Богом усе людство заслуговувало смерті, але Божий Син узяв наші гріхи на Себе. Помираючи на голгофському хресті, Він «поклав душу», тобто віддав життя за нас із вами.

Перегляд мультфільму «Суперкнига», серія «Двобій із велетнем»

— Подивіться мультфільм і скажіть, хто допоміг народові побороти ворога?

Аналіз змісту

— Чому Давид відважився на такий учинок? (Тому що він любив Бога й не міг дозволити, щоб Його Ім'я зневажали, а також він любив свій народ і не хотів, щоб він був поневолений.)

— Чи був Давид найсильнішим серед своїх братів? (Ні, навпаки, він був молодим і не мав військового досвіду.)

— Яким був Голіаф? (Дуже сильним, гордим, жорстоким язичником.)

— За допомогою якої зброї переміг Давид? (За допомогою праці й камінця, а також завдяки тому, що Бог був із ним.)

— Як би ти вчинив у такій ситуації?

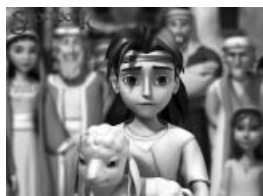
Гра «Віднови сюжет»

На дошці прикріплені малюнки, на яких зображено кадри з мультфільму.

— За допомогою малюнків відновіть сюжет твору.

На жаль, так сталося, що й на нашу державу посягнули вороги й багато наших земляків сьогодні захищають територію та кордони України. Кожним мирним днем, який ми проживаємо, завдячуємо нашим військовим. Багато українців віддали своє життя за таке звичне для нас мирне українське небо.

— Як ви вважаєте, з чією допомогою в Україні зможе запанувати мир? (Тільки з Божою допомогою, тому будемо молитися за наших воїнів, волонтерів, владу.)

4. Закріплення матеріалу

Гра «Чарівні камінці»

— Візьміть до рук камінці. Зобразіть на них такі символи, які б наповнили ваші камінці добром, миром, любов'ю. (Діти розмальовують камінці.)

— Нам удалося власноруч створити чудові подарунки, які ми передамо на схід. Надіюсь, із Божою допомогою, у руках воїнів вони стануть тим «камінцем Давида», який поверне мир на нашу землю.

Фізкультхвилинка

— А тепер усі встаньте і візьміться за руки, щоб утворився віночок. Ми одна дружна сім'я. Тому жити треба в мирі й злагоді, заступатися одне за одного. (Діти стають у коло й беруться за руки. Говорять слова та повторюють рухи за вчителем.)

Рано-вранці сонце встало,
Гарних діток привітало,
Побажало швидко встати
Та розумними зростати,
Шанувати свою родину
І любити Україну.

III. Підсумкова частина

1. Підбиття підсумків

Вправа «Квітуча Батьківщина»

— Піднімаючись сходинками запишіть свої вчинки.

2. Момент вдячності

На згадку про наш урок хочу вам подарувати символ миру. (Дарую дітям печиво у формі голуба.) 🐦

Джерела

1. Біблія для дітей. — К.: 1992.
2. Біблія. — К.: Українське біблійне товариство, 2002.
3. Мислення в діяльності молодших школярів // За ред. Г. С. Костюка, Г. О. Балла. — К.: Рад. школа, 1981. — 531 с.
4. Християнська етика в українській культурі: Програма для учнів 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів. — К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2007. — 30 с.
5. Християнська етика на Волині [Електронний ресурс]. — Режим доступу: sites.google.com/site/hristianskaetikanavolini/home
6. Україна — благословенна Богом земля [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=csfpdY_uEZ0
7. Мультфільм «Суперкнига», серія «Двобій із велетнем».

ДІЛИМОСЯ ПЛОДАМИ СВОЄЇ ПРАЦІ

Урок для 4 класу

Автор Руслана Ковальчук, учитель християнської етики
Клеванської спеціальної ЗОШ-інтернату №1
та Рівненської української гімназії

Мета: показати учням на біблійному прикладі, як потрібно ділитися плодами своєї праці, допомогти зрозуміти, що щедрість є необхідною чеснотою; розвивати бажання допомагати ближньому; виховувати любов та повагу до вчення Ісуса Христа.

Ключовий вірш: «Не стримуй добра потребуючому, коли в силі твоєї руки це вчинити» (Пр. 3:27).

Біблійна основа: Бут. 1; Пр. 3:27; Мт. 7: 17-20; Гал. 5:22-23; Еф. 6:6-8.

ХІД УРОКУ

I. Вступ

Привітання

Налагодження контакту з класом

Повторення вивченого матеріалу

Учитель. Віднайдіть слова, які відповідають темі минулого уроку «Працюємо сумлінно». Що вони означають?

С	У	М	Л	І	Н	Н	О	Ф	Е	С	І	Я
П	Р	О	Ф	Е	С	І	Я	И	Б	О	Г	Т
Ь	З	Р	А	Н	Ь	М	О	Л	И	Т	В	А
П	Р	А	Ц	Е	Л	Ю	Б	Н	І	С	Т	Ь
Л	І	Н	Ь	Л	О	Г	Р	І	Х	С	Т	Й
И	Л	Ь	Б	Д	С	Т	А	Р	А	Н	Н	О

II. Основна частина

Учитель повідомляє тему та мету уроку.

Виклад нового матеріалу

Бесіда

— Чи легко нам ділитися з іншими людьми тим, що ми зробили власними руками? (Збір думок.)

— Що заважає нам ділитися плодами своєї праці? (Збір думок.)

— Чи є в Біблії приклади того, як потрібно ділитися плодами своєї праці? (Збір думок.)

Учитель. Так, звичайно є. На перших сторінках Святого Писання знаходимо приклад того, як потрібно ділитися плодами своєї праці. Це історія створення світу.

Учні називають за порядком дні творіння, а вчитель прикріплює картинки про створення світу на дошку.

Подивіться, будь ласка, яку красу створив Бог-Творець і віддав людині, щоб вона доглядала, користувалася всім та прославляла свого великого, мудрого Творця.

— А чи славите ви Бога-Творця? Чи вдячні Йому за красу створеного світу? (Збір думок.)

— Чим ще Господь поділився з нами? (Збір думок.)

Учитель. Господь дав нам Своє Слово. Його Слово — це Біблія. (Учитель ставить на стіл Біблію.) Він розсіяв істину

серед людей, як добірне зерно, і тепер воно, проростаючи в людських серцях, приносить рясний плід просвітлення й спасіння їхніх душ. Кожен, хто читає та досліджує Біблію, починає бачити свою гріховність. Слово Боже відвертає нас від гріха та приводить до віри та пізнання Бога.

Бог відкриває нам Себе через Сина Свого Ісуса Христа, який прийшов на цю грішну землю, залишивши славу небес. Прожив безгрішне життя, помер на хресті за наші гріхи й воскрес для нашого оправдання.

Також Господь поділився з нами плодом Святого Духа. «А плід духа: любов, радість, мир, довготерпіння, добрість, милосердя, віра, лагідність, здержливість» (Гал. 5:22-23).

Діти читають із Біблії текст про плід Духа Святого й створюють виноградне гроно плоду в зошитах, а учитель викладає на дошці.

— Чи зростає у вашому серці плід Духа Святого? (Збір думок.)

Учитель. Ісус Христос, навчаючи людей, говорив їм про те, що людину пізнають за її вчинками. Він порівнював це з деревом: «Так ото родить добрі плоди кожне дерево добре, а дерево зле плоди родить лихі. Не може родить добре дерево плоду лихого, ані дерево зле плодів добрих родити. Усяке ж дерево, що доброго плоду не родить, — зрубується та в огонь укидається. Отож-бо, — по їхніх плодах ви пізнаєте їх!» (Мт. 7:17-20).

Учитель прикріплює (або малює) на дошці два дерева: одне гарне, розкішне, а інше — сухе та в колючках.

Ці слова мають бути для нас стимулом, щоб ми прагнули приносити якомога більше доброго плоду для Господа.

— Спробуйте оцінити себе: плоди якого дерева ви приносите, доброго чи злого? (Збір думок.)

Кожна людина повинна працювати, щоб жити й забезпечувати себе всім необхідним, а також ділитися з іншими, з радістю дарувати їм *плоди своєї праці*. Для того щоб кожен із вас виконував якусь *працю*, ви повинні вчитися, бути старанними, допитливими. Бог наділив кожного з вас здібностями, дав батьків і вчителів, щоб були для вас прикладом у праці. Якщо людина працює не лише для себе, а для добра інших людей, без примусу, а з любові, тоді праця приносить для неї особливу радість і задоволення.

У Книзі Дії святих апостолів, 9:36-42, ми читаємо про жінку на ім'я Тавіта, яка працювала та ділилася плодами своєї праці з іншими.

Учні об'єднуються в групи та отримують завдання дослідити текст і поділитися своїми спостереженнями про Тавіту. Наприклад:

Тавіта любила Бога.

Вона бачила потреби інших.

Ділилася з ними плодами своєї праці.

Виконувала свою працю з радістю.

Тавіту любили учні Ісуса Христа та жінки-вдови, яким вона ткала одяг.

Коли вона померла, вони дуже сумували,
сповістили про це апостола Петра,
показували йому речі, які вона робила.
Через її воскресіння багато хто увірував у Господа.
Боже ім'я прославилось по цілому краї.

Історія з Тавітою відбулася багато-багато років тому. А зараз хочу розповісти вам про нашу сучасницю, маленьку дівчинку, якій було всього дев'ять років, але яка бажала приносити рясний плід свого серця для Господа.

Маленька дівчинка врятувала 60 тисяч африканців¹

Одного разу в школу, де навчалася Рейчел Беквіс (м. Сіетл, США), приїхав керівник одного з благодійних фондів. Він показав фільм про те, як люди в Африці через брак чистої води п'ють воду з калуж. Він розповів, що брудна вода викликає в африканців хвороби, і вони вмирають. Слова про те, що через брак чистої води можуть померти 4,5 тисячі дітей, викликали у дівчинки співчуття.

Вона вирішила створити сторінку в інтернеті, щоб зібрати гроші на будівництво в Африці колодязів для збору дощової води з системою фільтрації. Вона просила, щоб замість іграшок на день народження їй дарували гроші, і мріяла врятувати хоча б 15 жителів Африки, які потребують чистої води.

Але грошей зібрати вона не встигла. 20 липня 2011 р. відбулася велика автокатастрофа, у яку потрапило відразу 20 машин, серед пасажирів була й Рейчел зі своїми рідними. Дівчинку доправили в реанімацію, де лікарі три дні боролися за її життя. Проте врятувати дитину не вдалося.

Ця історія облетіла спочатку Сіетл, потім усю країну, а далі поширилася за її межами. Багатьох людей зворушив учинок дівчинки, і вони вирішили здійснити її бажання. Через кілька тижнів було зібрано 400 тисяч доларів, а ще через якийсь час — 980 тисяч. Ось так трагічна смерть маленької Рейчел обірвала її мрію, але її велике серце надихнуло на добрі вчинки сотні людей і допомогло врятувати від спраги 60 тисяч жителів Африки.

Бесіда

— Чи могли б ви відмовитися від подарунків на свій день народження заради інших?

Учитель. Отже, справжній християнин — це той, хто ділиться своїми речами, своїм часом, своїми здібностями — усім своїм життям з іншими заради того, щоб прославити Бога.

Вправа «Якими плодами своєї праці я можу поділитися?»

Учні записують у зошитах чотири речі, які вони роблять або зробили власними руками й які є для них цінними. Навпроти кожного запису дати письмову відповідь: чи можу я поділитися ними з іншими. Після виконання завдання декілька учнів, за бажанням, можуть поділитися своїми записами.

III. Заключна частина

Вивчення ключового вірша методом «Ехо»

«Не стримуй добра потребувачу, коли в силі твоєї руки це вчинити» (Пр. 3:27)

Отже, вивчивши напам'ять ключовий вірш уроку, будемо пам'ятати про те, щоб завжди старатися робити добро та ділитися плодами своєї праці з ближніми.

Адже Господь дав нам усе необхідне для того, щоби працювати. Подивіться на свої руки, вони можуть працювати, творити, допомагати, давати, захищати, любити.

Учні виготовляють пам'ятку уроку, а саме: на аркуші паперу обмальовують свою долоню, посередині записують ключовий вірш, а на пальчиках — для чого призначені руки.

Деякі люди в сучасному світі роблять добрі справи, діляться плодами своєї праці, подають милостиню бідним і при цьому вихваляються один перед одним, то я хочу, дорогі діти, щоб ви знали, що все це не прославляє Бога, а прославляє людину. Понад те, в очах Господніх це є гріхом.

Читаючи та досліджуючи Слово Боже, ви повинні зрозуміти, що добрі справи є плодом нового серця, зміненого Духом Святим через віру Ісуса Христа. Тому «не працюйте тільки про людське око, немов чоловіковгодники, а як раби Христові, чиніть від душі волю Божу, служіть із зичливістю, немов Господеві, а не людям! Знайте, що кожен, коли зробить що добре, те саме одержить від Господа, чи то раб, чи то вільний» (Еф. 6:6-8).

Нехай Бог благословить вас бути вірними Його дітьми.

IV. Домашнє завдання

Розповісти комусь із рідних чи друзів про почуте на уроці та намагатися завжди з радістю ділитися плодами своєї праці.

Ухвилини щастя — прославляй Бога.

Ухвилини горя — шукай Бога.

Ухвилини спокою — поклоняйся Богові.

Ухвилини болю — довіряй Богові.

Кожної хвилини — дякуй Богові!

¹ Ярченко Р. Маленька дівчинка врятувала 60 тисяч африканців [Електронний ресурс] / Р. Ярченко // Велика епоха. — Режим доступу: epochtimes.com.ua/dobri-novyny/malenka-divchynka-vryatuvala-60-tysyach-afrykanciv-106108

БІБЛІЯ. СОЛОМОН ПРО ЗНАЧЕННЯ МУДРОСТІ ТА ЇЇ КРИТЕРІЇ

Урок для 5 класу

Автор Любов Гафінова, учитель української мови та літератури Першої міської гімназії м. Черкаси

Мета: розкрити дітям шлях істини, яка виводить людину з мороку невігластва.

ХІД УРОКУ

I етап. Створення відповідного емоційного настрою: допомогти учням переключитися з суєти й буденності на світ духовно-мистецький

Оголошення теми і мети уроку

Звучить уривок IV симфонії Чайковського. За допомогою мультимедійної дошки учитель демонструє тему уроку. Учні записують у зошити дату й тему уроку.

II етап. Передкомунікативний

Учитель. Уважно розгляньте схеми (див. с. 29) і підготуйтеся до бесіди.

III етап. Комунікативний: заглиблення в текст, осягнення філософсько-естетичних ідей

Пізнавальна діяльність

- Хто написав Книгу Приповістей?
- Яка її повна назва?
- Розкрийте значення слова «приповіді». (*Мудрі слова, прислів'я, поетичні півники правильної поведінки.*)
- Чого вчать нас приповіді? (*Дают мудрі підходи до різних аспектів життя.*)
- Чи може людина використовувати приповіді неправильно? (*Так, перекручуючи їх або викидаючи з контексту, виправдовувати свою егоїстичну поведінку, матеріалістичний спосіб життя.*)
- За яких умов це відбувається? (*Коли люди відвертаються від Бога й живуть так, як їм заманеться. Вони вважають себе мудrimi, а насправді такими не є.*)
- Що дає людині правильне використання приповістей?

Учитель просить когось із дітей підійти до зображення колодязя й дістати аркуш із текстом: «Милість та правда нехай не залишать тебе, прив'яжи їх до шиї своєї,

напиши їх на таблиці серця свого, і знайдеш ти ласку та добру премудрість в очах Бога й людини!» (Пр. 3:3-4). Бог є Творцем усього, і Він знає досконало кожну річ у Всесвіті, а також і кожну людину. Він знає, що грішна людина не може завжди бути доброю, тому у Своїй любові простягає нам руку допомоги й обіцяє бути завжди поряд із тим, хто Його любить.

Молитва: «Боже наш, ми сьогодні дізналися про Твоє бажання бачити нас мудrimi в цьому світі. І Ти знаєш, що самі ми не зможемо такими стати, нам важко берегти у своїх серцях милість та правду. Нам потрібна Твоя сила, Твоя допомога. Зроби нас здатними вчитися Твоїї мудрості. Дякуємо Тобі, наш Небесний Отче. Амінь».

- Як розкривається мудрість людини у вірі?

«Надійся на Господа всім своїм серцем, а на розум свій не покладайся!» (Пр. 3:5). Людина має обмежений розум. Вона може помилятися, робити неправильні висновки, і навіть не здогадуватися про це. Тому завжди слід вірити Богові, а не покладатися на свої здібності та розум. Отже, мудра людина бачить дії Бога у своєму житті (Пр. 16:7); усвідомлює свою залежність від Бога (Пр. 16:9); перевіряє свої вчинки за Словом Божим (Пр. 16:2); цінує те, що й Бог (Пр. 28:6).

Молитва: «Дякуємо Тобі, Боже, за Твою любов до нас. Ти дав нам розум і допомагаєш пізнавати Тебе через Святе Письмо. Ми прославляємо Тебе й хочемо покладатися завжди на Тебе, бо тільки від Тебе порятунок і допомога. Амінь».

- Коли людина у своєму духовному розвитку піднімається на сходинок вище, то якими чеснотами вона володіє? (*«Не будь мудрим у власних очах, – бійся Господа та ухилийся від злого!» (Пр. 3:7). Ухилитися від зла — молитися від щирого серця, бути вдячним за милість Творця, надіятися на Бога, боятися Бога, іти одним шляхом із Ним, радіти що Бог піклується про тебе, любити те, що любить Бог.*)

- У чому проявляється мудрість людини на сходінці «надія»?

Надіятися — означає чекати допомоги від Бога, вірити, що Він має достатньо сили, мудрості й любові до нас, щоб порятувати від небезпеки.

Мудра людина чемна в спілкуванні (Пр. 15:1); стежить за своїм мовленням (Пр. 15:28); визнає погані вчинки (Пр. 4:14); не приховує правди (Пр. 10:9); не вдається до хитрощів (Пр. 11:1); милосердна до кривдників (Пр. 25:21-22); утішає скорботних (Пр. 15:30); береже мир і злагоду (Пр. 15:18); піклується про ближніх (Пр. 14:31).

Молитва: «Господи, дякуємо Тобі за те, що дав нам Свої мудрі повеління, щоб ми виконували їх та уникали зла в нашому житті. Дай нам мудрості й сили ухилитися від гріха, який Ти ненавидиш. Славимо Тебе за любов до нас. Амінь».

- Зробіть перший висновок про те, якою має бути людина, щоб піднятися на сходинок любові? Який синонім вживається на позначення поняття «любов»?

Синонім до слова любов — жертвенність. Бачити Бога можна лише очима серця. У людей, які не вірять, що є Бог, серце сліпе. Невіруюча людина не може виконувати волю Творця, тому що вона її не знає. Бачити Бога у своєму житті можна лише очима віри, надії і любові. У Святому Письмі написано, що для кожної людини настане час, коли вона побачить Бога, свого Творця, таким, який Він є. Уявіть собі, які щасливі будуть ті, хто бачив дії Бога у своєму житті. Вони мабуть, скажуть тоді: «Це мій Бог, який колись зробив ворога — другом, який зберіг мене від хвороби, це Господь, який змінив моє грішне серце і навчив мене робити добро».

Одного разу в українського філософа Григорія Сковороди запитали, про що навчає Біблія. «Про людське серце, — відповів він. — Поварські книги вчать, як свій шлунок задовольняти, мисливські — як на звірів полювати, модні книги — як наряджатися. Біблія ж учить, як людське серце добрим зробити».

Отже, мудрий перевіряє свої вчинки за Словом Божим і до всього ставиться з любов'ю.

- Якими якостями повинна володіти людина, щоб піднятися на сходинок «чистоти»? *(Духовна чистота передбачає праведне життя в усіх сферах, на що спроможне лише змінене Богом серце при Його постійній допомозі. Тоді людина буде здатна надавати істинну допомогу оточуючим людям, тобто робити світ кращим.)*
- Проаналізуйте мудрість людини на сходінці «чистота»?

«Не затримуй добра від того, кому воно належить, коли рука твоя здолає це зробити» (Пр. 3:27), тобто мудрий піклується про інших. «Як ворог твій голодний, нагодуй його хлібом, як хоче пити, подай води напитися, бо тим збереш на його голову вугілля гаряче, і Господь заплатить тобі» (Пр. 25:21-22), тобто мудрий милосердний до кривдників. «Карати справедливого не добре, як і бити благородного за правоту» (Пр. 17:26), тобто мудрий не боїться постраждати за справедливість. «Дорога безумця — пряма в його очі,

а мудрий послухає ради» (Пр. 12:15), тобто мудрий прислухається до порад. «Нерозумний нехтує навчанням свого батька, а хто на картання зважає, стає мудрим» (Пр. 15:5), тобто мудрий уважний до настанов батьків. «Хто провину покриває — той любові шукає; хто ж її згадує в розмові, той друзів розділяє» (Пр. 17:9), тобто мудрий уміє дружити тощо.

- Що ми вкладаємо в поняття «смирення»? *(Усвідомлення, що Господь управляє кроком людини: «Серце людське обмірковує дорогу, та Господь управляє його кроком», Пр. 16:9.)*
- Назвіть три основні ознаки мудрості людини на духовній сходінці «смирення»?
Мудра людина знає Бога (Пр. 9:10), виконує Божі повеління (Пр. 3:21-23), ухиляється від зла (Пр. 3:7).
- Чи може людина отримати Боже благословення без віри, надії, любові, чистоти?
- За яких умов людина отримує Боже благословення?
Коли вона приймає мудрість від Бога (Пр. 3:3) і покладається на Бога (Пр. 3:5).

- Коли ми можемо говорити про істинно мудру людину? За яких умов?
- Зробіть загальний висновок про те, що таке мудрість і запишіть у зошити. *(Мудрість — це уміння правильно використовувати знання, які маєш.)*

IV етап. Післякомунікативний Учитель перевіряє завдання, які виконували учні біля дошки.

Надає слово учневі, який склав піраміду асоціацій, що нуртували в душі, коли знайомився з Біблією.

На дошці — записи найвлучніших приповістей Соломона.

Скласти сенкан про Соломона.

СОЛОМОН

Освічений, мудрий

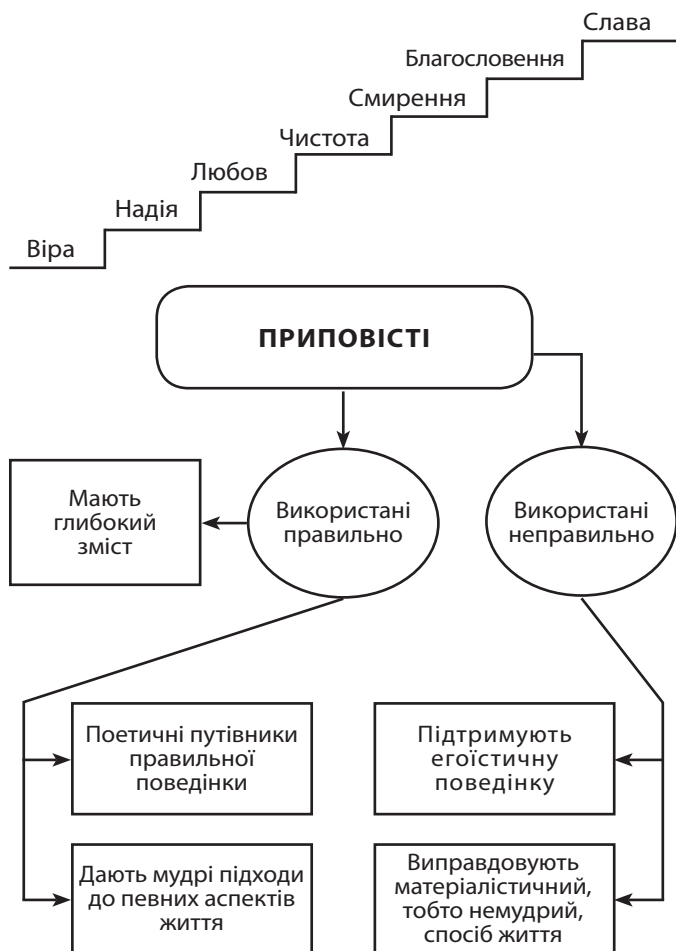
Радить, розглядає, навчає

Наймудріша людина Давнього Сходу

Філософ

Домашнє завдання. Із книги «Приповісті Соломона, сина Давидового, царя Ізраїлевого...» (Пр. 1:1) виписати висловлювання про вічні людські цінності, моральну чистоту, життєвий успіх і ставлення до закону.

СХОДИНКИ ДУХОВНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЛЮДИНИ, ЗАФІКСОВАНІ В ОЛТАРІ СОФІЙСЬКОГО СОБОРУ (Київ)

30 ГРАМІВ ТРОТИЛУ

Урок-тренінг для 6 класу

Автор *Наталія Кондратюк, учитель етики, основ здоров'я, трудового навчання Губчанського НВК Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.*

Мета: надати знання про язик — особливий орган нашого організму, засіб для вербального спілкування; **навчити** вдячності Богу за чудовий дар мови й змогу спілкуватися, несучи радість, підтримку і взаєморозуміння співрозмовнику, розумінню, що слова можуть зробити людину щасливою або нещасною; **переконати** в необхідності вживати тільки добрі слова; **закріпити** знання ввічливих слів; **засвоїти** практичні навички спілкування.

Обладнання: харчові продукти, серветки, папір, сірники, вода, сіль, цукор, список слів для фізкультхвилинки, фігура людини з паперу, скотч, клей, карта.

Пам'ятний вірш: «Поклади, Господи, сторожу на уста мої, стережи двері губ моїх!» (Пс. 140:4)

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина

II. Вхід у тему уроку

Розповідь учителя з елементами бесіди

Скажіть, будь ласка, ви любите подорожувати? А де ви вже побували? У яких країнах світу вам би хотілося побувати? (*Відповіді дітей.*)

У «Всесвіті здоров'я» є одна країна, що має назву «Язи-када».

Що нагадує вам ця назва? (*Язик*)

III. Повідомлення теми і мети уроку

Правильно, отже, сьогодні говоритимемо про язик. А що ви знаєте про цей особливий орган нашого організму? (*Відповіді дітей.*)

Вислухавши вас, я вирішила назвати наш урок-тренінг: «30 грамів тротилу». Тротил — вибухова речовина. Скажіть, можна порівняти язик із вибуховою речовиною? (*Відповіді дітей.*)

IV. Пояснення нового матеріалу

Гра «Відгадай на смак». Учитель пропонує дітям із заплученими очима визначити, яка на смак вода у склянках: прісна, солодка чи солонка.

Гра «Дегустатор». Учитель пропонує дітям із заплученими очима визначити смак продуктів харчування: шоколад — солодкий, лимон — кислий, сіль — солонка, цибуля — гірка, також діти діляться враженнями, яка частина язика більш відчуває солодке, яка сильніше реагує на гірке, кисле чи солоне.

Інформація вчителя. Відчуття смаку, на відміну від дистанційних відчуттів (зору, слуху, нюху), — конкретне. Його рецептори містяться в ротовій порожнині, переважно на язичі. Учені встановили, що в середньому язик важить

30 грамів. Дивовижно, але при всьому розмаїтті смаків, ми відчуваємо лише чотири: солодкий, солоний, кислий, гіркий. Будь-який смак, який ми можемо собі уявити, складається з комбінації чотирьох смаків. Є люди, які здатні дуже точно розрізняти смакові відтінки. Це дегустатори, наприклад: чаю, кави, сиру. Смакові рецептори розміщені на язичі, частково на м'якому піднебінні й на задній стінці глотки. Язик можна умовно поділити на зони, кожна з яких особливо сприйнятлива до одного з чотирьох смакових напрямків:

— передня частина язика особливо реагує на *солодке*;

— чутливі до *гіркого* смаку ділянки містяться ближче до середини язика;

— краї язика, ближчі до основи, найбільш відчувають *кислий* смак;

— краї язика, ближчі до кінчика, — *солоний* смак.

Отже, можна зробити такий практичний висновок: гірку пігулку краще покласти на кінчик язика — це принесе менше дискомфорту, а смакування солодкою грушею можна зробити ще приємнішим, якщо відрізаний солодкий край покласти на весь язик.

Відчуття смаку нам допоможе, коли ми перевіряємо їжу, а також коли смакуємо нею. Воно також впливає на процес травлення. Різниця між солодким і гірким така вражаюча й велика в нашому повсякденному житті, що вона знайшла своє відображення й у нашій мові, лише в переносному значенні: «гіркі слова», «гірка пісня», «настрій кислий», «мова солодка» тощо.

Тепер можемо зробити деякі висновки: язик — маленький орган, вагою всього близько 30 грамів, проте:

— за його допомогою ми розпізнаємо смак їжі;

— разом із зубами, язик бере участь у травленні;

— з його допомогою можемо говорити.

А зараз звернемо увагу на наш пам'ятний вірш: «Поклади, Господи, сторожу на уста мої, стережи двері губ моїх!» (Пс. 140:4).

Як ви думаєте, чому псалмист висловив саме таке прохання до Господа? (*Відповіді дітей.*)

Отже, Творець подарував нам чудовий орган — язик і радіє, коли ми говоримо гарні слова, приносячи радість і підтримку один одному, які зараз нам украй необхідні. А злі, негарні слова нехай не виходять із наших уст. І тому, спілкуючись з Богом у молитві, ми можемо просити в Нього допомоги володіти нашим язиком. Згодні? Так!

Та Біблія повідомляє нам ще одну важливу річ про язик: «Язик малий член, але хвалиться вельми!» (Як. 3:5)

Гра «Досвід». Учитель пропонує учням зробити паперовий літачок, а потім підпалює його. Учні стежать за процесом горіння: час, результат. **Обговорення:** як старанно й довго ми робили літачок і як швидко він згорів і залишився лише попіл від паперу. Як схоже це на будівництво стосунків людьми. Як багато часу й праці необхідно нам,

щоб налаштувати справжні, дружні стосунки, і як швидко необдуманим словом ми можемо їх зруйнувати.

Продовження інформації вчителя. Апостол Яків продовжує: «І язик — то огонь. Як світ неправоти поставлений так поміж нашими членами, язик сквернить усе тіло, запалює круг життя...» (Як. 3:6).

Хочу розповісти вам про одного молодого чоловіка, чий язик був справжньою вибухівкою і багато чого зруйнував навколо себе.

Учитель розповідає біблійну історію про Авесалома, сина царя Давида — 2 Сам. 15-18 (можна прочитати з Біблії і прокоментувати).

Гра «Запитання — відповідь».

За допомогою якої зброї Авесалом заволодів містом? (За допомогою язика.)

Якими були його слова? (Улесливі, неправдиві, наклепи.)

Що спричинило загибель Авесалома? (Неправильна порада, хитрий язик Хушая.)

Висновок. Життя Авесалома закінчилося сумно. Велику роль у цьому зіграли слова і язик, який промовляв ці слова. Але він мав би звернути увагу на слова із молитви свого батька Давида: «Поклади, Господи, сторожу на уста мої, стережи двері губ моїх!» (Пс. 140:4). Утім, на жаль, не дослухався. Через декілька років інший син царя Давида, Соломон, названий наймудрішою людиною у світі, напише слова, які є актуальними й сьогодні: «Смерть та життя у владі язика» (Пр. 18:21). Отже, Бог бажає, щоб ми говорили гарні слова. Мудро буде подумати — перш ніж сказати.

Спробуємо показати жестами пам'ятний вірш: «Поклади, Господи, сторожу на уста мої, стережи двері губ моїх!» (Пс. 140:4)

Фізкультхвилинка

Учитель пропонує учням низку слів. Коли чуємо гарні слова — підстрибуємо, погані — присідаємо (Додаток 1).

Учитель. Ви чули, що слова бувають «гіркими», «гнилими», що це означає? (Відповіді дітей.)

Такі слова називають ненормативною лексикою. Прощу вислухати міні-повідомлення «Вплив ненормативної лексики на здоров'я людини» (Додаток 2).

Висновок: «Ні! Грубим неprivітним бур'янам нашої мови!»

V. Закріплення теми і мети уроку

Учитель. Ще раз пригадаймо, які бувають слова: добрі, погані, гнилі, солодкі, правдиві тощо.

Гра «Що то є слова». Учитель роздає учням паперові фігурки людини та чорні кружечки, які символізують погані слова. Учні наклеюють кружечки на фігурку, імітуючи вплив поганих слів на організм співрозмовника. Учитель звертає увагу на те, якою стала паперова фігурка людини. Після цього робить висновок: погані слова руйнують організм людини, її фізичне й духовне здоров'я, завдаючи ран, як від вибуху тротилу.

Відтак пропонує говорити добрі слова й почергово відривати чорні кружечки. Однак попередня форма паперової фігурки уже не відтворюється. Учитель звертає увагу учнів на дірки, сліди від клею, подряпини тощо. Після цього робить висновок: отже, навіть тоді, коли ми виправляємо ситуацію в стосунках, душевні рани й дисгармонія залишаються. Тому слід бути дуже обережним, підбираючи слова. А ще важливо пильно контролювати цих «30 грамів тротилу». Бог бажає, щоб ми говорили добрі, гарні слова, слова любові, підтримки, надії.

Повторимо пам'ятний вірш: «Поклади, Господи, сторожу на уста мої, стережи двері губ моїх!» (Пс. 140:4). Отже, без Господа ми не можемо впоратися з нашими словами, бо вони виходять із серця. А по-справжньому навести лад у серці може лише Ісус Христос, коли Він стане повноправним Господарем нашого життя.

VI. Підсумок уроку

Гра «Мікрофон». Доповніть речення: «Сьогодні я дізнався...», «Мені сподобалося...», «Мені запам'яталося...»

VII. Домашнє завдання. Ми чули, що «язик запалює круг життя». Пропоную вам намалювати круг вашого життя й тих, хто входить у нього (батьки, брат, сестра, бабуся, дідусь, сусіди тощо). Як ваші слова впливають на них. Зробіть короткий аналіз. 🍏

Додаток 1

Список слів: дякую; у тебе гарна зачіска; слабак; будь ласка; молодець; у тебе класна заколка; дай списати задачу; гарні очі; ну-у-у; добрий день; давай допоможу; чого очі витріщила?; зараз зроблю, мамо; ой-ой-ой, які ми модні; ти справжній друг; ви мене дістали; вибач; мені подобається твоя усмішка; добре катаєшся; невдаха; мені приємно; зараз як дам; бажаю успіхів; боягуз; у тебе все вийде; ти — супер; гарно виглядаєш; що ти гониш?; Божих благословень!

Додаток 2

Про вплив ненормативної лексики на людину

Кожна людина, на жаль, прекрасно знає, що таке ненормативна лексика, бруднослів'я, або, як кажуть у народі, матюки. Колись подібні слова могли собі дозволити вживати злочинці, повії, п'яниці, а зараз молоді люди, не має значення, хлопець чи дівчина, спокійно у спілкуванні між собою вживають ненормативну лексику й це аніскільки їх не бентежить, більше того, деякі навіть дійшли до того, що використовують ненормативну лексику просто для з'єднання звичайних слів.

А все починається з дитинства: маленькі діти, чуючи, як батьки під час сварки чи звичайної розмови вживають подібні слова, швидко запам'ятовують їх і повторюють, навіть не усвідомлюючи їхнього значення.

Ненормативна лексика розповсюдилась практично в усіх сферах життя — дуже часто можна зустріти подібні

слова в сучасній літературі, кіно, телебаченні. Подібні вислови дозволяють собі вживати навіть викладачі у вишах, депутати на засіданнях Верховної Ради.

Ставлення сучасної молоді до ненормативної лексики неоднозначне. Дехто вважає, що розмовну мову взагалі неможливо очистити від брудних слів. Деякі навіть не вбачають у цьому нічого поганого. Навпаки, подібні слова дозволяють позбутися накопиченої негативної енергії, адже вживають її переважно, коли дуже злі. Усім, хто так думає, необхідно знати, що бруднослів'я має прямий стосунок до духовного світу темряви. Одиниці знають про походження ненормативної лексики, а вона прийшла до нас із язичницьких культур і релігій давнього Сходу: поклоніння Ваалу, Астарті, Хамосу — усе це ідоли, пов'язані із розбещенням і аморальністю. Поганські племена, які жили на

нашій території ще в дохристиянський період, використовували її в різноманітних магічних обрядах.

Важливо знати, що ненормативна лексика завдає шкоди не лише тим, хто вживає подібні гострі слова, але й тим, хто все це чує. Тому намагайтесь уникати компаній, де «розмовляють» подібною мовою. Тут все дуже просто: про що розмовлятимеш і якою мовою, те до тебе й притягнеться. Коли ми вимовляємо імена нечистого, диявола, то до нас і чіпляється ця нечисть, і ця сама нечисть супроводжує людину, яка вживає ненормативну лексику, і чим більше у своїй мові вона вживає таких слів, тим сильніше ця нечисть вкорінюється в її житті. А потім ми бачимо людей, які без матюків і двох слів зв'язати не можуть.

Усе, що вимовляє людина, — не випадковість, неважливо, свідомо чи несвідомо з її уст злітають слова... Усе це є віддзеркаленням її душі — того, що всередині людини.

Бруднослів'я є гріхом, оскільки будь-яке подібне слово — це виклик, кинутий Богові. Цей виклик не минеться безслідно для людини, усі, хто вживає ненормативну лексику, мають про це знати.

Необхідно постійно контролювати свої слова й пам'ятати, що все погане, сказане вами в адресу іншої людини, весь негатив, посланий на її особу, повернеться до

вас. Як написано в Біблії, що все, що ми сіємо, тобто, бажаємо іншим людям, те й пожинаємо, тобто, отримуємо самі.

Усі вищезазначені застереження з погляду християнської віри мають наукове обґрунтування. Доктор біологічних наук П. П. Гаряєв у книзі «Хвильовий генетичний код» описав свої дослідження й відкриття стосовно цього питання. У процесі проведених ним експериментів було встановлено, що брудні слова (матюки) наносять непоправну шкоду оточуючим. Дія подібних слів на людину рівнозначна радіаційному опроміненню, при якому рвуться ланцюжки ДНК, розпадаються хромосоми. Таким чином, ненормативна лексика викликає незворотні процеси в людському організмі — мутації, точно такі, як від радіаційного опромінення. Лихослів'ям можна не лише зруйнувати своє здоров'я, викликати хронічні захворювання, але й убити людину. Такий ефект є наслідком також і поганих думок.

Людина, яка вживає ненормативну лексику, може усвідомлювати, що приносить шкоду собі й оточуючим, але не здогадується, що наносить надзвичайну шкоду своєму потомству. Наші гени ніби «чують» усі наші слова, а також запам'ятовують і записують у генетичному коді. Таким чином ненормативна лексика стає прокляттям для людини та її нащадків.

ЩАСТЯ В РОЗУМІННІ БЛАЖЕНСТВ

Урок для 11 класу

Автор Ольга Прокопович, учитель фізики, астрономії
та християнської етики НВК № 18 м. Рівне, учитель-методист

Мета: поглибити знання учнів про щастя й допомогти їм усвідомити, що таке справжнє щастя; розвивати в учнів уміння аналізувати, порівнювати та узагальнювати факти; працювати з Біблією та іншими джерелами інформації; виховувати в учнів повагу до Слова Божого, сприяти формуванню в них християнського світогляду.

Обладнання: Біблія, картки-завдання.

Тип уроку: урок формування знань, умінь і навичок.

Дослідіть-но Писання...
Ів. 5:39

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Вітання

Налагодження контакту з учнями

II. Повідомлення теми та мети уроку

III. Вступна частина

Учитель. На попередньому уроці кожна група учнів отримала завдання й протягом тижня працювала над ним.

— Які ж результати вашої роботи? (Учні доповідають про виконану роботу.)

1 група — «філологи»

Українське слово «щастя» («счастья») має корінь -част- (той самий, що й слово «частина»), закінчення -я і префікс с-. Що означає цей префікс?

Українська мова походить від індоєвропейської прамови, як і давньоіндійська мова санскрит. У санскриті є префікс «su» — «хороший». Наприклад, якщо «pati» — чоловік, то «su-pati» — хороший чоловік; kavi — «поет», su-kavi — «хороший поет».

У слов'янських мовах санскритському «и» відповідав короткий голосний, який потім зник — і «su» перетворилось на «с». Цікаво, що інше українське слово, яке зберегло цей рідкісний префікс — це слово «смерть». Смертю (su-mert) спочатку називали «хорошу», тобто природну смерть.

Щодо слова «щастя», то воно має кілька значень:

— первинне значення «хороша частка» або «добра частина»;

— після реконструкції слова його стали розуміти як «спільна участь»; «брати участь», «причетність»;

— інші значення слова: добра воля, удача, процвітання, благодать, благословення, блаженство.

Отже, щастя — це добра частка. Але частка чого? Очевидно, це була частка того, що забезпечує існування людини: їжі та майна. Спочатку вважали, що таке щастя залежить від того, яка доля в людини. До речі, «доля» пов'язана із

словом «ділити», тобто також є частиною, результатом поділу. Згодом навіть словесні побажання — благословення — зберігали свою основну функцію — сприяти ладові проти безладдя, гармонії та щастю (в усіх розуміннях) проти хаосу та розпаду.

Тлумачний словник української мови так пояснює слово «щастя»: «Це стан цілковитого задоволення життям, вияв радості від спілкування з рідними, близькими; успіх, удача».

«Щастя — благополуччя, земна благодать, бажання жити без горя, смутку, тривоги; спокій і задоволення; взагалі, усе бажання, усе те, що заспокоює й задовольняє людину за її переконаннями, смаками і звичками» (Словник Даля).

Очевидно, усі люди хочуть бути щасливими. Тому, крім благословень, використовують ще й різні сувеніри «на щастя». Мабуть, усі чули вираз «підкова на щастя»? Нам, як філологам, цікаво було довідатись, звідки ж походить цей вислів. Чому знайдена підкова приносить щастя? Виявляється, підковувати коней почали ще до нової ери. Коні були дорогим задоволенням, і тому утримувати їх могли лише заможні люди. Підковували коней спочатку задля краси, і підкови були із золота та срібла. А оскільки під час бігу коні легко губили «взуванку», то підкова насправду була дорогою знахідкою.

Нам удалося знайти вислови деяких людей, професійна діяльність яких пов'язана з філологією. Зокрема, сучасний український поет і журналіст Дм. Лазуткін вважає, що «щастя — це коли сумління не мучить».

«Людина така, яка її уява про щастя» (В. Сухомлинський, видатний український педагог).

«Щастя, як і весна, щоразу змінює своє обличчя» (Андре Моруа, французький письменник).

«Щастя — це задоволення без каяття» (Л. Толстой, російський письменник).

«Коли нас запитують про найщасливіший день у житті, ми відповідаємо не відразу. Але коли йдеться про найважчі хвилини, нам не доводиться довго копирсатись у пам'яті» (Фелікс Хвалібуг, польський афоризміст).

2 група — «психологи»

Щастя — це психоемоційний стан цілковитого задоволення життям, відчуття глибокого вдоволення та безмежної радості. Те, що викликає відчуття найвищого задоволення життям, дає радість людині.

Щастя — стан чи якість бути щасливим; насолоджувальний досвід чи емоція, що породжується від володіння добром чи задоволення бажань; втіха, приємність, благословенність (Вікіпедія).

Учені дослідили, що за цей стан відповідає активність кори лівої передлобної частини головного мозку. А в 70-х роках ХХ ст. були відкриті «гормони щастя», тобто група хімічних сполук, які виробляються нейронами головного мозку — ендорфіни. За структурою ендорфіни схожі з опіатами: вони також зменшують біль і позитивно впливають на емоційний стан людини. Навіть невелика їх кількість здатна викликати стан ейфорії — тому, власне, їх назвали «гормонами щастя».

Допитливі вчені покладали величезні надії на їх штучні аналоги. Але виявилось, що звикання до цих речовин виникало набагато швидше, ніж до героїну. Тому небезпечні досліди припинили. Але наука визнає, що є інші, нешкідливі способи «ощасливлення» людства. Усі вони ґрунтуються не на введенні ендорфінів ззовні, а на посиленні їх синтезу в організмі людини. Найпростіший спосіб підвищення концентрації ендорфінів — їсти шоколад. Шоколад — прекрасний антидепресант,

що стимулює викид ендорфінів, а вони покращують настрій і підтримують тонус організму. Історичний факт: дочка іспанського короля Анна Австрійська, дружина Людовіка XIII, використовувала привезений із батьківщини шоколад як рятівний засіб від самотності та ностальгії.

А наша група охоче поділиться з вами «крихіткою щастя» (*члени групи частують присутніх шоколадними цукерками*).

Американський психолог Абрахам Маслоу (1908 — 1970) вважав, що сутністю щастя є задоволення потреб. На його думку люди мають 5 рівнів потреб:

- фізіологічні потреби (сон, спрага, їжа, тощо);
- потреби безпеки;
- потреби в спілкуванні та любові;
- потреба в повазі від інших;
- потреба в самореалізації (чи самовираженні).

А. Маслоу робить висновок: щасливі люди — це люди самореалізовані.

Томас Сас, американський психіатр, писав: «Щастя — це уявний стан, який раніше приписували предкам; натовість тепер дорослі приписують його дітям, а діти — дорослим».

Поняття щастя стосується внутрішнього світу людини. Тож зрозуміло, що кожен буде тлумачити щастя по-своєму. Саме тому всі рекомендації щодо досягнення щастя є доволі умовними.

3 група — «соціологи»

Наша група працювала у двох напрямках:

1) провели опитування серед учнів, учителів та батьків, що таке щастя;

2) проаналізували, як поводить себе щаслива людина в соціумі (сім'ї, колективі, країні).

Учні знайомлять присутніх з результатом своїх досліджень.

1. Опитано 116 осіб. Отримані наступні відповіді «Щастя — це...

- здоров'я — 13,8 %;
- сім'я — 13,8 %;
- друзі — 13 %;
- любов — 12 %;
- життя — 11 %;
- мир — 10,7 %;
- комфорт — 10,3 %;
- професійна кар'єра — 9,5 %;
- матеріальні блага — 5 %;
- інше — 0,9 %».

2. За нашими спостереженнями щасливі люди мають гарний настрій, доброзичливі; намагаються допомогти тим, хто цього потребує; оптимістичні, щедрі; хочуть зробити щось таке, щоб люди, які їх оточують, стали хоч трішки щасливішими.

Підсумовуючи нашу роботу, можемо сказати, що прагнення людини виключно до особистого щастя у відриві від соціальної мети вироджується в егоїзм. Але свідоме служіння людям сповнює життя конкретної людини вищим смислом, що й дає їй відчуття щастя.

«Коли ми щасливі, — ми завжди добрі, але коли ми добрі, — ми не завжди щасливі» (Оскар Вайлд, видатний ірландський поет, драматург і письменник ХІХ ст.)

4 група — «філософи»

Щастя — поняття моральної свідомості, що позначає стан людини, який найбільше відповідає внутрішній задоволеності повнотою та осмисленістю життя, здійсненням свого людського призначення. Щастя є чуттєво-емоційною формою ідеалу.

Поняття щастя не тільки характеризує певне конкретне об'єктивне положення чи суб'єктивний стан людини, а й виражає уявлення про те, якими повинні бути життя й діяльність людини.

Щастя завжди вважалось одним із природних прав людини. Тому філософи ще з часів Сократа (V ст. до Р. Х.) досліджують природу щастя та його досяжності.

Наша група, зокрема, цікавилась:

— чи залежить щастя від філософської позиції людини?

— чи залежить щастя від зовнішніх обставин?

— чи залежить щастя від часу, тобто, періоду в житті людини та суспільства?

Аристотель (IV ст. до Р. Х.; давньогрецький учений-енциклопедист, філософ, засновник класичної логіки) вважав: риби щасливі плавати, птахи — літати, а природу людини характеризує здатність мислити й створювати політичні організації. Тому, отже, щасливим є філософ і державний діяч. Аристотель також відчував, що щаслива людина повинна бути добре нагороджена.

Деякі філософські школи розуміли щастя (суб'єктивно найкраще становище в житті) як:

— міру радощів (епікурейська школа);

— силу характеру, яка робить людину незалежною від обставин (стоїки).

Загалом, можна зробити висновок про те, що щастя, як філософське поняття, є відносним, тобто залежить від часу, зовнішніх обставин та філософської позиції людини.

«Ніколи не вважай щасливим того, хто залежить від щастя» (Сенека, I ст., давньоримський філософ, поет, оратор).

«Блаженство — не нагорода за добродетель, а сама добродетель» (Бенедикт Спіноза, голландський філософ XVII ст.).

«Людина ніколи не буває такою нещасною, як їй здається; або такою щасливою, як їй хочеться» (Франсуа Ларошфуко, французький письменник-мораліст XVII ст.).

«Щастя благотворне для тіла, але тільки горе розвиває здібності духу» (Марсель Пруст, французький письменник, естет та критик XX ст.).

«Або ви щасливі, маючи небагато, будучи вільним від зайвого, бо щастя всередині вас, або у вас нічого не вийде» (Хосе Мухіка, уругвайський політик, президент Уругваю з 2009 р.).

Учитель. Дякую всім за плідну працю. А тепер спробуємо підсумувати сказане. Отже, щастя:

— це щось сокровенне та дуже цінне;

— його не можна передати чи доручити;

— його можна пережити суб'єктивно;

— це відносне поняття, бо залежить від часу та зовнішніх обставин;

— уява людей про щастя обмежена.

Дивно, але ми настільки часто перебуваємо в полоні наших уявлень про щось (щастя, сім'я, кохання, подорожі тощо), що ладні пожертвувати реальністю, котру не сприймаємо, бо вона, бачте, не відповідає нашим уявленням. Про яку реальність ідеться?

IV. Основна частина уроку

5 група учнів — «теологи» (або «богослови»), які допоможуть нам з'ясувати правду про щастя.

Учень. Ще давньогрецький письменник Плутарх у 126 р. до Р. Х. писав: «Ви знайдете міста, не оточені стінами, які не мають ні літератури, ні царів, ні палаців, ні монет, але ви не знайдете такого міста, де не було б Бога, яке б не знало клятви, молитви чи жертвоприношення». Ці слова свідчать лише про одне: людина є істотою

релігійною. Тобто, упродовж усієї своєї історії людство так чи інакше шукає зв'язку з Богом. Якщо людина не знає істинного Бога-Творця, то буде поклонятись творінню, тобто ідолам.

Дохристиянські вірування в Україні пов'язані з вірою в різні сили природи та уявних богів, які ті сили представляли. За свідченнями істориків, боги нашого народу були лагідні, не шкодили, але й не допомагали. Молились до них над водою чи під деревами. Пізніше, під впливом іранських релігій, почали розрізняти богів добрих і злих. Культ Великої Матері своїм корінням сягає ще часів трипільської культури.

Великі релігії Сходу є також досить давніми: індуїзм виник близько 1,5 тис. років до Христа, буддизм та конфуціанство виникли за 500 років до Христа.

Але релігії Сходу не знають Бога як Особу, і тому закликають людину до бездіяльності. Зокрема, буддизм стверджує, що щастя досягти шляхом задоволення своїх бажань неможливо. А тому від бажань потрібно відмовитись і, натомість, досягати особливого стану — нирвани.

Іслам — наймолодша з усіх світових релігій — має в своїй основі суміш елементів юдаїзму, християнства та язичництва. Головна настанова ісламу — підпорядкованість Божій волі. І щастя людини також пов'язане з поведінкою за волею Аллаха, тому праведні щасливі, а грішні нещасливі — як у земному житті, так і в загробному.

Учитель. Отже, ці релігії не дають людям навіть шансу на щастя.

А як стосовно християнства й нашого Бога?

Як ви думаєте, Бог щасливий? Звичайно.

Це питання є риторичним. Звичайно, Триєдиний Бог, який створив Усесвіт, є абсолютною Повнотою і абсолютним Щастям. Цей Самий Бог створив людину, вмирав за неї на хресті і пропонує їй Свою любов.

А коли людина буде щаслива?

Правильно, тоді, коли «візьме участь», або «добру частку» в щасті Бога. «Абсолютним щастям є безпосередній контакт із Богом», — писав італійський теолог і філософ XIII ст. Т. Аквінський.

А як перевірити правильність ходу наших думок?

Звісно, потрібно довідатись, що каже Бог з цього приводу. У вас на столах лежать картки із зазначеними місцями з Біблії. Ознайомтеся з ними й сформулюйте короткий висновок.

1 група — Пс. 4:7-9; Екл. 5:9-10; Мт. 6:19-21.

2 група — Флп. 4:7; Іс. 54:10; Пр. 3:19-23.

3 група — 1 Ів. 2:15-17; Пс. 72:25-26; Лк. 12:15.

4 група — Пс. 5:12-13; Рим. 4:6-8; Євр. 13:5-6.

5 група — 1 Петр. 5:6-7; Пс. 35: 8-10; 1 Кор. 2:9.

Учитель. Дякую, ви дуже гарно працювали. Можливо, не всі помітили, але ми щойно займались порівнянням уявлення про щастя та реальним щастям.

На згадку про наш урок учні 5-ї групи підготували подарунок.

Усім присутнім учні вручають закладки зі словами з Біблії.

V. Підсумки уроку

Сьогодні на уроці ми лише розпочали розглядати тему щастя, реального щастя, яке дає Бог. На наступних уроках дізнаємось, чи можливо мати таке щастя та хто може його отримати.

Дякую за урок. 🙏

БІБЛІЙНА МАТЕМАТИКА

Рекомендовано для учнів 5-6 класів

Автор Алла Кириченко, учитель християнської етики Авторської школи М. П. Гузика в м. Южне Одеської обл.

Біблійна математика — це дослідження Біблії математичними засобами з метою зміцнення віри дітей в Бога та Його Слово.

Біблійна основа: Бут. 1-11; Йов. 40-41; 2 Петр. 3.

1. Прочитайте Бут. 4:26; 5:3,6. Знайдіть рік, коли люди почали призивати Ім'я Господнє.

В 130 років Адам народив Сифа, у 105 років Сиф народив Еноша. Тому $130 + 105 = 235$ рік від створення світу.

2. Прочитайте Бут. 1:31; 2:2. Порахуйте, за скільки годин Бог створив світ.

За 6 діб Бог створив Усесвіт, доба має 24 години, тому $24 \cdot 6 = 144$ години.

3. Прочитайте Бут. 6:13-17.

а) Випишіть значення чотирьох вимірів ковчега: кількість поверхів, довжина, ширина і висота.

Кількість поверхів — 3, довжина ковчега — 300 ліктів, ширина — 50 ліктів і висота — 30 ліктів.

б) Знайдіть об'єм ковчегу (у ліктях кубічних).

Формула знаходження об'єму $V = a \cdot b \cdot c$, де a , b , c — довжина, ширина і висота фігури, тому $V = 300 \cdot 50 \cdot 30 = 15\,000 \cdot 30 = 450\,000$ ліктів кубічних.

4. Древні євреї за часів Другого Храму користувались мірою довжини 1 лікоть, що становив або 40 см (малий лікоть), або 48 см. Ми будемо користуватись ліктем у 48 см.¹ Знайдіть:

а) довжину, ширину й висоту ковчега в метрах;

$300 \cdot 48 = 14\,400$ (см) = 144 м — довжина ковчега,
 $50 \cdot 48 = 2\,400$ (см) = 24 м — ширина, і $30 \cdot 48 = 1\,440$ (см) = 14 м 40 см — висота;

б) висоту одного поверху ковчега в ліктях та в метрах.

Висота ковчега становить 30 ліктів, а кількість поверхів — 3, тому $30 : 3 = 10$ (ліктів) — висота одного поверху

ковчега в ліктях, $10 \cdot 48 = 480$ (см) = 4 м 80 см — висота одного поверху в метрах.

5. Прочитайте Бут. 7:1-24. Знайдіть:

а) скільки років було Ноеві, коли розпочався потоп (Бут. 7:6)?

600 років.

б) через скільки днів, відколи Ной зайшов у ковчег, почався потоп (Бут. 7:4, 10)?

Через 7 днів.

в) скільки днів ішов дощ (Бут. 7:4, 12, 17)?

40 діб.

г) скільки людей було в ковчезі (Бут. 7:13)?

8 осіб.

д) що означають слова Бут. 7:20 «на 15 ліктів угору вода прибула»? Скільки це в метрах?

Ці слова означають, що найвищі на той момент гори були покриті водами потопу на 15 ліктів угору (з українського перекладу не можна однозначно зробити такий висновок, тому я пропоную дітям прочитати відповідний текст у російському перекладі — там сказано однозначно, а ще пропоную вдома прочитати англійською, німецькою (в інтернет-ресурсах). І наголошую, що для дослідження біблійних текстів дуже добре користуватись одночасно різними перекладами). Тому $15 \cdot 48 = 720$ (см) = 7 м 20 см.

6. Прочитайте Бут. 6:14-22. Знайдіть:

а) скільки в ковчезі було вікон і дверей (Бут. 6:16)?

У ковчезі одне вікно й одні двері.

б) який розмір мало вікно (Бут. 6:16)?

Вікно мало розмір 1 лікоть = 48 см.

в) по скільки тварин увійшло в ковчег (Бут. 6:19; 7:2)?

У ковчег увійшло по 2 пари нечистих тварин (самець і самка) і по семеро чистих (дослідники й досі не дійшли спільної думки щодо «семеро»: це 7 чи це 14 голів). Мої учні запропонували такий варіант: таки 7, бо коли після потопу Ной приготував жертвоприношення, то залишилось парне число — по 6 чистих тварин.

7. Прочитайте Бут. 7:10-24. Знайдіть:

а) скільки днів прибувала вода (Бут. 7:24)?

150 днів прибувала вода.

б) скільки це місяців?

У сучасному календарі місяць в середньому має 30 днів, тому $150 : 30 = 5$ (місяців).

в) у якому місяці й у який день почався потоп (Бут. 7:11)?

Потоп почався в II місяці в 17 день (щоб відрізнити при написанні українські сучасні місяці від древньоєврейських, я запропонувала учням писати їх римськими цифрами). Уважають, що II місяць — це місяць Іяр, що приблизно відповідає нашому місяцеві травню. Хоча

¹ «...19 вересня 1992 р... В Альпійських горах, на льодовику Сімілуан в районі Оецталер (Ерцталер в англломовному варіанті написання) біля італійсько-австрійського кордону на південь від Інсбрука, у результаті незвичайно інтенсивного розтавання льоду було знайдено прекрасно збережене тіло доісторичної людини. Знахідка отримала назву Сімілуанської людини... або просто — Ерці... Що ж відрізняє льодову людину від сучасного європейця?... об'єм черепної коробки... об'єм його черепа складає не багато не мало 1500 — 1560 см³, так що схоже, що всі древні люди були «головатішими» за сучасних. Незалежно від того, чи пов'язаний розмір голови з інтелектуальними здібностями чи ні, абсолютно незрозуміло: який же еволюційний процес міг привести спочатку до (за припущенням) збільшення розмірів цього органу від мавпячого до вищезазначеного, а потім раптом — до (за реальними спостереженнями) зменшення до наших з вами в середньому 1200 см³. Так що факти скоріше свідчать про деградацію, аніж про еволюцію» (Головин С. Всемирный потоп. Миф, легенда или реальность? — Симферополь: Христианский научно-апологетический центр, 2003. — С. 63, 66).

схоже, що на момент потопу календарні місяці ще не мали спеціальних назв (але дітям це дуже цікаво — як який місяць називався і як вони співвідносяться з нашими). Співвідношення теж під великим питанням, адже при виході євреїв з єгипетського рабства Бог звелів місяць виходу вважати першим місяцем року.

д) звідкіля взялася вода для потопу (Бут. 7:11)?

З неба (небесних отворів) і з-під землі (великої безодні).

8. Прочитайте Бут. 8:1-16. Знайдіть:

а) коли почала спадати вода (Бут. 8:3)?

Через 150 днів.

б) коли завиднілися гірські вершки (Бут. 8:5)?

Гірські вершки завиднілися 01 числа X місяця (Тевет, січень).

в) коли Ной відчинив вікно (Бут. 8:6)?

Ной відчинив вікно через 40 днів відколи завиднілися гірські вершки, тобто 10 числа XI місяця (Шват, лютий).

г) коли спинився ковчег (Бут. 8:4)?

Ковчег спинився 17 числа VII місяця (Тишрі або Єтанім, жовтень).

д) коли Ной зняв дах ковчега (Бут. 8:13)?

Ной зняв дах ковчега 01 числа I місяця (Нісан або Авів, квітень).

9. Прочитайте повторно Бут. 8:13-16. Знайдіть:

а) коли закінчився потоп і висухла поверхня землі, і Бог звелів Ноеві вийти з ковчега (Бут. 8:14)?

Потоп закінчився, висухла поверхня землі, і Бог звелів Ноеві вийти з ковчегу 27 числа II місяця того року, коли Ноеві виповнився 601 рік (Іяр, травень).

б) побудуйте хронологічний відрізок і позначте на ньому знайдені вами події потопу (точки А, В, С, D).

А — Ной зайшов у ковчег

В — почався потоп

С — закінчився дощ

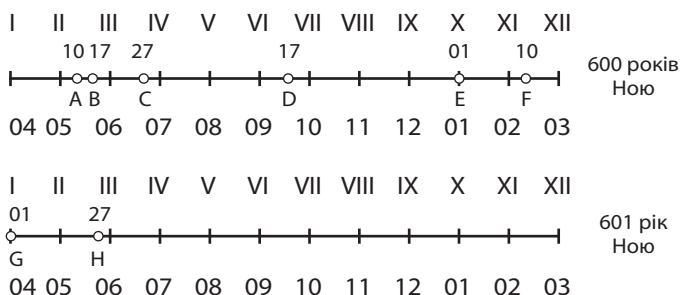
D — закінчила прибувати вода з-під землі, і ковчег зупинився на горах Араратських

Е — завиднілися гірські вершки

F — Ной відчинив вікно

G — Ной зняв дах ковчега

Н — Бог звелів Ноеві вийти з ковчега

Над хронологічним відрізком: римськими цифрами позначено номери древньоєврейських місяців, під ними число певного місяця.

Під хронологічним відрізком: арабськими цифрами позначено номери сучасних українських місяців.

10. Прочитайте вдруге Бут. 8:5-16. Добудуйте хронологічний відрізок і позначте на ньому решту точок (Е, F, G, Н).

а) скільки років виповнилося Ною, коли закінчився потоп (Бут. 8:13)?

601 рік.

б) скільки часу Ной перебував у ковчезі?

З моменту, коли Ной і його родина зайшли в ковчег, минуло 7 днів, безпосередньо під час потопу вони перебували в ковчезі 1 рік і 10 днів (потоп почався 17 числа II місяця поточного року, коли Ноеві було 600 років, і закінчився 27 числа II місяця наступного року, коли Ноеві виповнився 601 рік), тому 7 днів + 1 рік і 10 днів = 1 рік і 17 днів.

в) що тривало в часі довше: коли вода прибувала чи спадала?

Вода прибувала 5 місяців, спадала 7 місяців (з 17.VII по 27.II), тому 5 < 7, довше вода спадала.

11. Прочитайте Бут. 1:1-10; 2:5-6; 2:10-14. Знайдіть:

а) скільки було материків, морів, річок і океанів?

1 материк Земля, 1 море Море, 4 річки Пішон, Гіхон, Тигр, Ефрат, а океанів ще не було;

б) як зволожувалась земля?

З моменту створення й до закінчення потопу, тобто протягом 1656 років², дощу як явища на Землі не існувало, із землі виходила водяна пара, і таким чином вона зволожувалась.

Прочитайте 2 Петр. 3:5-6.

в) з чого були складені небеса й земля?

Небеса й земля були складені із води й водою³.

г) куди поділась вода потопу?

Нікуди: більше 70 % — це моря й океани, ріки й озера, та ще крижані полярні шапки; це все сформувалося після потопу⁴.

12. Прочитайте Йова 40:15-32; 41:1-26. Знайдіть:

а) дві назви динозаврів;

Дві допотопні назви динозаврів: бегемот і левітан; динозаври були збережені від потопу в ковчезі, у різних народів вони називались по-різному.

б) чи могли динозаври поміститися в ковчезі?

Могли, бо Сам Бог привів до ковчегу всіх потрібних тварин, а динозаври могли бути молодого віку і не займати багато місця⁵.

² Петерсен Д. Ключи к тайнам творения. — Симферополь: ДИАПИ, 2011. — С. 193.

³ «Спеціаліст в області фізики атмосфери доктор Джозеф Діллоу (США) провів математичну оцінку того, яка кількість водяної пари могла б стабільно знаходитися поверх земної повітряної оболонки. Виявилось, що подібний шар мав би бути такої величини, яка еквівалентна 12-метровому шару води на земній поверхні. Руйнування такого шару мало б викликати безперервні масивні опади протягом приблизно сотні років, що власне й сталося згодом, згідно з біблійною хронологією Потопу. Для порівняння скажемо, що у випадку раптового випадання всієї водяної пари, що міститься в сучасній атмосфері, дощ буде йти всього декілька годин, і сумарна кількість опадів не перевищить 5 см» (Головин С. Всемирный потоп. Миф, легенда или реальность? — Симферополь: Христианский научно-апологетический центр. 2003. — С. 10).

⁴ «Часто задається природнім запитання: куди ж поділась вода після Всесвітнього Потопу? Відповідь вельми проста: нікуди! Уся вода, яка покривала землю під час Потопу, досі продовжує залишатися на поверхні Землі. Вона й зараз покриває планету більше ніж на 70%, маючи загальний об'єм 1,1 млрд км³. Якби земний рельєф раптом вирівнявся в гладку кулю, поверх цієї кулі стояв би водяний шар товщиною 3 700 м. У Біблії неодноразово можна знайти вказівки на те, що нинішні моря й океани — це і є ті самі води, якими земля була потоплена за днів Ноя (Йов 38:8-11; Пс. 103:6-9; Іс. 54:9)» (Головин С. Всемирный потоп. Миф, легенда или реальность? — Симферополь: Христианский научно-апологетический центр, 2003. — С. 24).

⁵ «Ковчег міг розмістити всіх «пасажирів», яких Бог звелів Ною взяти на борт, при цьому ще залишалось багато вільного місця... Його місткість складала 39500 м³, що еквівалентно 522 стандартним американським залізничним вагонам для перевезення худоби, кожний із яких може вмістити близько 200 овець на двох ярусах. Іншими словами, розміри ковчега були достатні для перевезення понад 125 000 тварин розміром як вівця... при цьому ще залишиться достатньо місця для корму» (Фарид Абу-Рахме. И сказал Бог... Наука подтверждает авторитет Библии. — Новосибирск: Посох, 1999. — С. 91-92).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наука і недільна школа. Навіщо потрібне таке поєднання, дуже вдало пояснює Гері Бейтс у статті «Чому діти перестають довіряти Біблії?» (www.origins.org.ua/page.php?id_story=1408#ixzz44GTbkK6u). «Коли я питаю дітей: «Коли були створені динозаври?», більшість із них відповідає: «Мільйони років тому». Одна із причин, чому так стається, полягає в тому, що в церквах, школах і недільних школах Біблію, а саме Старий Завіт, часто трактують як книгу з «історіями» — цікавими розповідями з певною мораллю, але не пов'язаними з реальним світом науки та історії. Потім, коли дітей знайомлять із «фактами» біології, геології, астрономії та інших шкільних предметів і телепередач, вони сприймають свою віру як щось відірване від реальності». На жаль, це дійсно так. Із перших років, коли я почала викладати християнську етику, у кожному новому класі я ставила дітям це саме запитання. Відповідями були або мільйони років, або, що їх не існувало. Тому пропоную кожен урок у недільній школі складати з двох частин: наукової і класичної. Така побудова роботи дуже подобається як дітям, так і вчителям, про це свідчать їхні відгуки. Так, одна дівчинка написала: «Математика сама собою складна. Але це шкільна математика. Ця ж математика набагато цікавіша. Було б добре, якби в шкільну програму включили біблійну математику». Бабуся однієї з учениць засвідчила: «Тепер мої онуки не мультики в інтернеті дивляться, а занурюються в космос» (це вже з курсу біблійної астрономії).

Наукова довідка (див. примітки до тексту). При її використанні бажано не просто зачитувати потрібний текст, а й показувати книгу, з якої цей текст взято, щоб учні бачили, що існує багато вчених-християн, вони різної національності, з різних країн, вони друкують наукові праці, у яких Біблія не заперечується, а навпаки — підтверджується й піднімається до рівня абсолютного авторитету.

Підбиття підсумків. Маємо тестову програму (розробник Антон Кириченко), що містить ті самі запитання, які тут подані в друкованому вигляді, тільки в тестовому форматі. У кінці тестування програма видає результат. Присутні

музичний супровід. При бажанні можу надіслати потрібні файли — їх неважко змонтувати в працюючу програму.

Нагородження. Головним подарунком має бути наукова книга. Нехай недорого, у вигляді маленької брошури, але наукова.

СИМ ЗАМКІВ⁶

Чергове потрясіння — весь світ геоцентричний!
Моделі Тихо Браге від мене хтось сховав.
Мене навчали в школі брехні (о, як це звично!),
А Землю центром світу мій вчитель не назвав.

Інтерферометр Морлі й Альберта Майкельсона
Вказав на нерухомість «рухомої» Землі.
А аберантний еліпс зорі Гама Дракона
І телескоп з водою астронома Ейрі?

Експеримент Саньяка підтверджує те саме:
Земля стоїть на місці, на місці і ефір.
Яскравий промінь світла ділився дзеркалами
І обігав по колу в обидва боки стіл.

А стіл був поворотний. Коли його крутили,
То камера, що в ньому, показувала зсув.
Його не мало бути. Та смуги все ж змістились
І винесли Ейнштейну свій абсолютний суд.

Чи треба ще згадати тунель, що під Чикаго?
Великий прямокутник для променів, із труб.
То Майкельсон із Гейлом його побудували
І довели (жахіття!): ефір і є, і був.

Бажаєте дізнатись на все це посилання:
В Мережі так непросто ті факти відшукать.
Заховані надійно — за сімома замками,
Бо знаючи, недовго і віруючим статъ,

Згадати із дитинства біблійні аксіоми,
Почуті краєм вуха сюжети із Буття,
Правдивим Божим Словом очистити свідомість
І від замків звільнити себе й своє життя.

Алла Кириченко

⁶ На написання цього вірша автора надихнула книга Філіпа Стотта «Життєво важливі питання», <http://universecreation.narod.ru/books/VitalQuestions/index.html>

Учні старшої групи недільної школи Церкви «Вефіль» (м. Южне) з Царицею наук Математикою (помічник учителя Юлія Тарасова)

КАЗКА ПРО КОРОЛЕВУ КВІТІВ

Сценарій позакласного заходу

Автор Анжела Чудовець, м. Здолбунів, Рівненська обл.

Автор. О, яка то благодать споглядати літньої пори, як народжується новий день. Ще тільки-тільки перші сонячні промені визирнули із-за небокраю і торкнулися верхівок дерев, як усе довкола стрепенулося, прокинулося, ожило, заграло, загомоніло й защебетало на всі голоси. Кожний листочок, кожна квітка й травинка, кожна пташина й найменша комашка об'єдналися в єдиному величому хорі хвали й подяки Творцеві за ще один дарований Ним чудесний день, що, як завжди, буде сповнений світлих мрій і надзвичайно яскравих вражень.

*На сцені з'являється зграйка метеликів.
Таночок метеликів*

Цього чудового літнього ранку метелики якраз розправляли свої крильця, як раптом до них підлетіла Мушка-зеленушка.

З'являється Мушка-зеленушка.

Мушка-зеленушка. Ой, подруженьки, яку я вам новину принесла: сьогодні на лісовій галявині відбудеться бал квітів.

Метелик. З якого б це дива?

Мушка-зеленушка. А з такого: будуть обирати королеву квітів. Ну, я полетіла.

Метелик. Стривай, Мушко-зеленушко, і ми з тобою. Треба про це всій комашній розповісти. Оце так новина! Оце дивина!

Автор. А на лісовій галявині й справді мало-помалу почали збиратися квіти з усього світу. О, хто тут тільки не був: розкішні троянди і гордовиті тюльпани, чарівні лілеї і граціозні хризантеми, синьоокі волошки і сором'язливі маки, тендітні фіалки і скромні ромашки. Що не квітка, то красуня. І зібралися всі вони з однією метою: вибрати серед себе найкращу, найвродливішу, ту, що стане королевою квітів.

Дуже швидко всю галявину заповнили такі пахощі, що звідусіль почали злітатися бджілки, джмелі, метелики та інша малеча. Жуки-музиканти зайняли свої місця і бал розпочався.

*Танок квітів.
Після танцю вперед виходять три
Троянди.*

Троянда 1. Погляньте довкола. Без сумніву, нам, трояндам, тут немає рівних. Якщо хтось і має стати королевою квітів, то це, звичайно, одна з нас.

Троянда 2. Дуже смішно бачити тут отой дрібноцвіт. Цікаво, на що вони сподіваються? Особливо привертає увагу Ромашка. Її просте вбрання на балу має досить безглуздий вигляд.

Троянда 3. Т-ш-ш. Як би вона нас не почула. Повернімося до нашої розмови.

Троянда 1. Справді. Так ось: нами, трояндами, захоплювались в усі часи. Уявіть тільки: у древній Індії нас так шанували, що навіть існував закон, котрий дозволяв кожному, хто піднесе цареві троянду, просити в нього всього, чого тільки забажає.

Троянда 3. У тій же Індії трояндами прикрашали храми, і навіть сплачували данину та царські податі.

Троянда 2. А індійські принцеси влаштовували в своїх садах чудові озерця з трояндовою водою, щоб наш тонкий і ніжний аромат наповнював усе довкола.

Троянда 1. А ще вони сплітали з троянд прекрасні вінки й гірлянди.

*Таночок Троянд із вінками.
На передній план виходить Тюльпан.*

Тюльпан. Не розумію, невже потрібно було влаштовувати цей бал, щоб ще раз пересвідчитися, що саме я, квітка Тюльпану, заслуговую стати королевою квітів.

Досить лише побачити, яку витончену й граціозну форму має моя голівка, щоб це зрозуміти.

Колись дружини турецького султана влаштовували свято дивовижної краси на мою честь. Усі доріжки саду встеляли дорогими килимами, і під музику та спів прогулювались в урочистій процесії разом зі своїм повелителем та милувалися тюльпанами найрізноманітніших кольорів.

А як захоплюються нами в Голландії!..

З'являється Кактус.

Автор. Квітка Тюльпана не встигла завершити свою промову, як її перебив Кактус.

Кактус. Ви помиляєтеся, моя люба, якщо думаєте, що голландці захоплюються саме вами. Насправді ж усім відомо, що їх приваблюють великі гроші, які вони мають від продажу квітів та виведення нових сортів.

Тюльпан. Які ви безцеремонні, сеньйоре, просто жаж.

Уперед виходять Троянди.

Автор. Та ось знову наперед виступили Троянди.

Троянда 1. І все-таки, ми вважаємо, що в кожній з нас є найбільше підстав розраховувати на титул королеви.

Троянда 2. Усі знають, з якою великою шаною ставилися до нас у древньому Єгипті. Відома всім цариця Клеопатра веліла встелити всю підлогу зали, де мав відбутися бенкет на честь Марка Антонія, товстим шаром трояндових пелюсток.

Троянда 3. Спробуйте тільки уявити, який-то був запашний та дивовижно м'який оксамитовий килим.

Троянда 1. А греки трояндами й вінками з них устеляли шлях переможцям, які поверталися з війни, і завітчували їхні колісничі.

Кактус. Не забувайте, що троянда в греків була ще й символом жалоби.

Троянда 1. А, це ви, сеньйоре Кактусе. Кого-кого, а вас аж ніяк не сподівалися тут зустріти, бо, як відомо, за свої сто років ви жодного разу не цвіли.

Кактус. Проте це найменше мене хвилює. Я давно вже не переймаюсь такими дурницями.

Підходять білі водяні Лілеї.

Автор. Несподівано обізвалися білі водяні Лілеї.

Лілея 1. Пробачте, що перериваємо вашу розмову. Ми довго стояли осторонь, та все ж настав час привернути до себе загальну увагу. І хоч ми не вміємо промовисто говорити, та все ж уважаємо, що одна з нас, водяних лілей, неодмінно має стати королевою квітів.

Хто хоч раз нас побачив, уже ніколи не зможе цього забути.

Лілея 2. Уявіть тільки, над озером світає. Жодного подиху вітру, жодної хвили. Царство тиші і спокою. І лише здійснюються над водою білі голівки лілей, що так і ваблять до себе, заворюючи всіх своєю таємничою красою.

Автор. Білі Лілеї почали легенько розгойдуватись на дзеркальній поверхні лісового озера, нагадуючи собою маленьких тендітних балерінок.

Таночок білих водяних Лілей.

Усі аплодують і кричать: «Браво!»

Знову виходять вперед Троянди.

Троянда 1. Як на мене, то нічого особливого... Як ви побачили, водяним Лілеям немає чим пишатися: ні шляхетним походженням, ні славною історією.

Троянда 2. Не те, що в нас. Причому, римляни готували з троянд різноманітні напої і страви: вино, желе, пудинги, трояндовий цукор та всілякі солодоші.

Знову з'являється Кактус.

Кактус. До цього всього слід додати, що римляни перетворювали найродючіші поля на трояндові сади. Захоплюючись квітами, вони мало не забули ось про що: щоб жити, потрібно їсти хліб, а не лише трояндові солодоші.

Троянда 2. Ах, яка наша вина в тому, що люди, споглядаючи красу, забували про їжу?

Троянда 3. А чи відомо вам, що в Англії, у Середні віки, троянда так зачарувала всіх, що дві знамениті сім'ї

зобразили її на своєму гербі. Один рід обрав собі червону троянду, а інший — білу.

Кактус. От-от, а потім між ними спалахнула жаклива війна за право володіння англійською короною, що тривала аж тридцять років. До речі, ту війну так і назвали — війною червоної і білої троянди.

Троянда 1. Пробачте, але ви поводитеся просто зухвало. Вам так і кортить чимось нам дошкулити, так і хочеться вколоти. Та стережіться, сеньйоре Кактусе, троянди теж мають колючки, які нічим не поступаються вашим.

Уперед виходить Хризантема.

Хризантема. Я бачу, що про мене тут усі забули й не віддають належної шани. А між тим, якщо хтось і має стати королевою квітів, то це я, Хризантема.

Подумайте тільки: в Японії я стала національною гордістю. Моє зображення вважають священним, а право носити одяг із малюнком хризантеми мають лише члени імператорської сім'ї. Я зображена на японському прапорі, а також на ордені, що став найвищою й найпочеснішою нагородою, — Ордені хризантеми.

А яке пишне свято влаштовують на мою честь восени! Лунають музика й співи, натовпи людей розглядають розкішні колекції хризантем, а поети змагаються у своїй майстерності, оспівуючи мою неповторну красу.

Уявіть тільки, як мене шанують, бо я, виявляється, схожа на сонце, що дарує тепло й світло для всього живого.

То хіба ж я не заслуговую бути королевою квітів?

Кактус. Знайшла чим пишатися: вона схожа на сонце! Як на мене, то сонях, що росте в селі на городі, нагадує собою сонце куди більше за вас, моя люба.

Хризантема. Але ж я... Я... Я дарую людям останній спалах щастя на передодні зимового смутку!

Кактус. Це взагалі не варте уваги.

Послухавши всіх вас, я просто диву даюся: про що ви тут говорите? Чим хизуєтеся одна поперед одною?

«Ах, усі захоплюються моєю красою!»

«Ах, у мене таке чудове вбрання!»

«Ах, я маю такий тонкий і вишуканий аромат!» — Усе це просто смішно.

На мою думку, уміння якнайбільше вколоти, зачепити за живе, — ось якості, гідні захоплення й загальної поваги.

Автор. Усі квіти були просто приголомшені такою заявою сеньйора Кактуса. Яким же було їхнє здивування, коли в розмову з ним не побоялася вступити скромна Ромашка.

Ромашка. Ви справді так думаєте?

Кактус. Ще б пак!

Ромашка. Тоді мені вас дуже шкода.

Кактус. Чого б це раптом?

Ромашка. Так, так, шкода... Ви дуже нещасні. Я просто впевнена в цьому. Дуже часто злим і недобрим стає той, хто повністю розчарувався в собі.

Кактус. Я так не думаю.

Ромашка. А справжнього захоплення гідний, на мою думку, той, хто вміє любити. Хто не дивиться на розкішний одяг чи шляхетне походження,

Пісня Бджілки «Любо й хороше бджілці на волі»

сл. та муз. А. Чудовець

Лю-бо й хо-ро-ше бджіл-ці на во-лі зо-ло-тис-те на-мис-то зби-ра-ти чи в са-

ду, чи у лі-сі, чи в полі кож-ну квіт-ку в ро-сі ці-лу-ва-ти. Ось так!

Що то зо-дів-ний ці-лу-нок пах-не дух-мя-но ме-да-ми, квіт-ки со-лод-кий да-

ру-нок я роз-ді-лю ра-зом з ва-ми. Ах! Я роз-ді-лю ра-зом з ва-ми.

Пісня Колорадського Жука

сл. А. Чудовець
муз. О. Денисюк

Я при-був сю-ди зі
штату Колорадо, Та мені, як бачу, тут ніхто не ра-дий. Не да-ють спо-кійно жи-ти,
Кожен мрі-є о-тру-ї-ти, Не дають спо-кійно жи-ти, Кожен мрі-є о-тру-ї-ти,
І мо-ю сім'ю, і мо-ю сім'ю, і мою сім'ю зі світу зжити. Па-па-па-ба-ду-да *повільно*
па-па-па-ба-ду-да па-па-па-ба-ду-да па-па-па-ба-ду-да А я ж та-
кий, та-кий хо-ро-ший, У-сіх вас дуже, дуже прошу: Неприязні забу-дьте, Поблажливіші бу-дьте, мене в сво-
їх о-бій-мах при-го-луб-те. Ме-не в своїх, ме-не в своїх, ме-не в своїх о-бій-мах при-го-
луб-те. Па-па-ба-па-па-па-ба-ду-да о-ес!

а просто любить, і любить сильно-сильно, бо має велике серце.

Кактус. Яка нісенітниця...

Ромашка. До речі, мені здається, що за вашою пихатою і колючою зовнішністю ховається тонка й уразлива душа, що давно вже прагне такої любові.

Кактус. Дурниці, не бажаю про це навіть слухати.

Знову вперед виходять Троянди.

Троянда 2. Не розуміємо, для чого зволікати? Ми вимагаємо, щоб негайно одну з нас проголосили королевою квітів.

Автор. Така відверта заява всіх страшенно обурила. Ніхто не хотів з цим погоджуватися. Знову здійнялася суперечка, що поступово стала переростати у справжню сварку. Зчинився такий галас, що нічого не можна було зрозуміти. Раптом усіх зупинила Ромашка.

Ромашка. Сійте, сійте, заждіть! Годі сваритися. Нам усім це зовсім не личить.

Хризантема. Але ж як нам дійти згоди?

Ромашка. А давайте когось запитаємо. От хоча б оцю Бджілку, що завітала до нас на галявину.

Бджілка (*співає*).

Любо й хороше бджілці на волі
Золотисте намисто збирати,
Чи в саду, чи у лісі, чи в полі
Кожну квітку в росі цілувати.
Ось так.
Ах, що за дивний цілунок
Пахне солодко медом.
Квітки солодкий дарунок
Я розділю разом з вами.

Ромашка. Люба Бджілко, скажи нам, яка квітка серед нас найкраща у світі? Яку ти любиш найбільше?

Бджілка. Як на мене, то немає кращої квітки за кульбабку. Її золота-вий цвіт так і вабить до себе. Я дуже її люблю, бо нектар у неї дивовижно запашний, а медок надзвичайно со-лодкий.

Автор. Щоб Кульбабка стала королевою квітів? Ні, з цим ніхто не хотів погодитися.

Ромашка. Тоді давайте ще когось запитаємо. От хоча б Колорадського Жука. Агов! Пане Колорадський Жуку! Будьте такі ласкаві. Ми хочемо вас щось запитати.

Колорадський Жук. Мене? О, я просто вражений такою увагою до моєї скромної персони. Це так люб'язно з вашого боку, дорога Ромашечко, бо останнім часом я чую на свою адресу лише погрози та звинувачення.

(*співає*)

Я прибув сюди зі штату Колорадо,
Та мені, як бачу, тут ніхто не радий.
Не дають спо-кійно жити,
Кожен мріє отруїти
І усю мою сім'ю зі світу зжити.
А я ж такий хороший,
Усіх вас дуже прошу:
Неприязні забу-дьте,
Поблажливіші бу-дьте,
Мене в своїх обіймах приголубте.

Ромашка. Ах, ви так мене розчулили, що я зараз розплачуся.

Колорадський Жук. Не плачте, моя мила Ромашечко. Я не вартий ваших дорогоцінних сліз. Та у вас на правду золоте серце: ви одна про-нялися співчуттям до зацькованого всіма Колорадського Жука.

Ах, що там казати, несолодко жи-вється на чужій стороні....

Автор. Сеньйор Кактус знову не проминув можливості зачепити ко-гось за живе.

Кактус. То в чому ж річ, шанов-ний? Спакували би свої валізочки й гайда на свої рідні землі.

Колорадський Жук. Та я хоч би зараз. Але ж... самі розумієте... У мене ж сім'я: діти, онуки, правнуки. То що ви там хотіли мене запитати?

Ромашка. Скажіть, будь ласка, яка квітка серед нас найкраща? Яку ви любите найбільше?

Колорадський Жук. Ням-ням-ням. Ну яка ж квітка може бути кра-щою за квітку картопельки? Вона така ніжна, така смачна й соковита, що я її їв би, їв би і їв би! О, я так її люблю!

Автор. Щоб квітка картопельки стала королевою квітів? Ні-ні, з цим також ніхто не хотів погоджуватися.

І тут усі помітили горобчика, що жваво підстрибував і вертів голів-кою на всі боки, роздивляючись на-вкруги.

Ромашка. Агов, Горобчику, ска-жи нам, хто серед нас найкращий? Яку квітку ти любиш найбільше?

Горобчик. А хіба ви не знаєте, що найкраща в світі квітка — це квіт-ка соняшника? Я дуже її люблю, бо вона завжди щедро пригощає нас,

горобців, своїм смачним насіннячком. І хоч як нам дістається від господинь, а все ж ми не минаємо соняшника на городі.

Автор. Щоб квітка соняшника стала королевою квітів? Ні-ні, вона-то вже взагалі не підходить. Раптом звідкілясь почувся спів. Усі прислухалися.

Улянка (здалеку):

Ля-ля-ля-ля-ля,
Ля-ля-ля-ля-ля.

Ромашка. Я знаю, чий це голосок — дівчинки Улянки з сусіднього села. Я не раз чула, як вона гарно співала, коли з ненькою своєю в полі пшеницю жала та снопи в'язала.

Волошка. І ми її знаємо. Щодня в полі зустрічаємо. Гарна дівчинка, як квіточка, і серце в неї добре. І роботяща, як мурашечка.

Улянка (з'являється з кошиком, збирає суниці).

Гарний день
Із пісень
Сонце вишиває,
Де не глянеш — промінець
Золотий вплітає.
Що не крок —
Під листок
Зазираю тихенько,
Назбираю агідок
Стиглих повні жменьки.

Ой, куди ж це я потрапила? Яка дивовижна краса! Скільки разів була на цій галявині, та ніколи не доводилося тут бачити такого розмаїття квітів. Здається, вони зібралися тут зі всього світу.

Ромашка. Так воно і є. Ти, Уляно, потрапила на квітковий бал. Сьогодні ми маємо обрати серед нас найкращу, найкрасивішу, ту, що стане королевою квітів. Та ось біда: ми ніяк не можемо дійти згоди. Можливо, ти нам допоможеш? Скажи, яка квітка з-поміж усіх нас найкраща? Яку ти любиш найбільше?

Улянка. Яка найкраща? Важко відповісти.... Троянда така прекрасна.... І лілея просто чудова... Але ж і тюльпан, і хризантема, і айстра нічим не гірші... Проте, знаєте, моєму сердцю чомусь миліший отой дрібноцвіт: ромашки, волошки та маківки. Люблю чорнобривці запашні та матіолу духмяну, що їх матінка біля хати понасіває. А ще — мальви рожеві та соняхи жовтолиці попід тином.

Та як же їх не любити? Прокинешся, буває, вранці, до сходу сонця, прочиниш віконечко й такі пахощі долинуть до тебе, така радість огорне серце, аж співати хочеться. Вийдеш у двір — спориш та барвінок до ніг моїх горнуть, цілющою россою та прохолодою сон проганяють. Побіжиш стежкою за хату, у поле сонце

Пісня Улянки «Гарний день»

сл. А. Чудовець
муз. О. Денисюк

Вступ

G D Em D C G Am D D Gm

11

G D C D C G

Гар-ний день із пі-сень сон-це ви-ши-ва-є, де не гля-неш-про-мі-нець

17

A D G D C G

зо-ло-тий в плі-та-є. Що не крок, під лис-ток за-зир-ну ти-хень-ко,

23

C G D G

на-зби-ра-ю я-гі-док стиг-лих пов-ні жмень-ки.

стрічати — та так і зупинишся вражена. Колоски золоті ледь колишуться, а з-поміж них то тут, то там сині оченята волошок визирають, червоними устами маки всміхаються, білими голівками ромашки кивають.

Подивись на все це й думка приходить: це ж яким чудовим Бог цей світ створив, яким розмаїттям кольорів, пахощів і звуків його наповнив! Якою неповторною красою благословив кожний куточок на землі.

А знаєте що? Давайте в Бога спитаємо, яка квітка найкраща. Адже це Бог засіває вас скрізь Своєю щедрою рукою, зігріває сонцем і напуває дощем та россою. Хто, як не Він, знає все про кожну з вас?

Автор. І всі погодились. Квіти підняли свої личка вгору, до неба, до Бога, а Він, милуючись ними, осінивши їх згори сяєвом сонячного світла, промовив:

Голос Бога. Немає серед вас найкращої. Ви всі однаково дорогі мені. У кожній із вас я бачу часточку Себе. Ви — Моє творіння, Мої діти, Моя любов і Моя радість.

Кожна з вас прикрашає цю землю: хто — розмаїттям барв і пахощів, хто — ніжністю і простотою, а хто, непомітно відцвівши, дивує світ своїми плодами.

Я усіх вас дуже люблю.

Автор. Квіти мовчали. Вони була вражені тим, що почули від Бога.

Троянда 1. Отже, ми марно сперечалися. Немає серед нас найкращої.

Ромашка. Так, ми всі дорогі для Бога. Він усіх нас однаково любить.

Автор. Та найбільше був вражений сеньйор Кактус.

Кактус. Навіть мене з моїм нестерпним, колючим характером Бог також любить...

Як мені зараз соромно за всі мої недобрі слова та злі вчинки. Пробачте мені, будь ласка... Пробачте всі, кому я навмисно робив боляче. І ти, Ромашечко, пробач. Якщо, звичайно, можеш...

Кактус ніяковіє, знімає капелюха. Усі раптом помічають на його голові велику квітку.

Троянда 1. Погляньте, Кактус — зацвів!

Хризантема. Яке диво! Уперше у своєму житті!

Тюльпан. Яка краса! Це просто неймовірно!

Усі підхоплюють ці слова й аплодують.

Ромашка. Нічого неймовірного в цьому нема, адже коли Бог торкається серця, — тоді розцвітає душа, а це вже неможливо приховати.

Кактус запрошує Ромашку й починає фінальний танець, у якому танцюють усі. 🌻

Я ТАМ, ДЕ Є БЛАГОСЛОВЕННЯ...

Сценарій проведення фестивалю духовних піснеспівів

*Матеріал підготував Микола Мичак, учитель історії
та основ християнської етики Тучинської спеціальної
ЗОШ-інтернату І–ІІ ст. Рівненської обл.*

Мета: донести учасникам та присутнім на фестивалі «Я там, де є благословення...» біблійну основу духовної пісні, популяризувати духовні піснеспіви, прославити Бога-Творця піснею, спонукати задуматися над сенсом життя, наповнити серце християнськими чеснотами.

Ведучий 1. Слава Ісусу Христу!

Ведуча 2. Навіки слава Богу нашому!

Ведучий 1. Щиро вітаю всіх присутніх! Ми зібралися тут з єдиною метою, щоб прославити Бога — Творця всього видимого та невидимого й збагатити свою душу християнськими чеснотами, найперше — любов'ю, та очистити її, нашу душу, від усього поганого, нечистого, скверного.

Ведуча 2. Сьогодні в нашій школі відбудеться фестиваль духовних піснеспівів під назвою «Я там, де є благословення...»

Ведучий 1. На наше свято духовної пісні завітали: хорівий колектив Національного університету «Острозька академія», художній керівник Юлія Полянська.

Ведуча 2. Молодь Церкви Святої Трійці м. Рівне.

Ведучий 1. Церковний хор Свято-Преображенської церкви села Тучин.

Ведуча 2. Співоча група Церкви «Життя» м. Рівне.

Ведучий 1. Вокальний ансамбль «Чисте джерело» Тучинської спеціальної школи-інтернату, художній керівник Уляна Дем'янюк.

Ведучий 1. Духовна пісня відрізняється від інших мистецьких жанрів тим, що веде людину до вирішення головної проблеми життя — пошуку Бога. Вона сприяє розмірковуванню над сенсом життя, пробуджує в людині високі чисті почуття.

Ведуча 2.

Духовна пісня — то мов синє море,
У якому тоне і печаль, і горе ...
Духовна пісня душу зігріває,
Духовна пісня всіх людей єднає.

Ведучий 1. Ключовими словами сьогоднішнього дійства будуть слова: Бог, Господь, Творець, Спаситель, Ісус Христос, Богоматір, духовна пісня.

Ведуча 2. Пропоную вашій увазі декілька дуже влучних визначень духовної пісні.

Ведучий 1. Духовна пісня — це пісня, яка єднає душу людини з Богом.

Ведуча 2. Духовна пісня — це хвала Богові та сповідь душі.

Ведучий 1. Духовна пісня — це частина духовного життя народу.

Ведуча 2. Духовна пісня — це символ душевної волі, а спів — сила духу кожної живої сутності на землі, і насамперед, людини як вершителя сподівань свого Творця.

Ведучий 1. Духовна пісня — один із найдієвіших засобів у вирішенні проблем екології людського духу.

Ведуча 2. Духовна пісня — це єдиний хліб, яким живиться дух людини.

Ведучий 1. А Григорій Тютюнник, український письменник ХХ ст., зауважив, що духовна пісня — це коли душа сповідається.

Ведуча 2. Відомий американський музикант і дослідник впливу музики на людину Дон Кемпбелл зазначає: «В одну мить музика може піднести душу. Вона будить у нас дух молитви, співчуття й любов. Вона очищає розум і робить людину мудрішою... Музика — це святиня, храм, і цей храм настільки чудовий, що в ньому можна відчути всю велич Всесвіту... і водночас щось настільки інтимне, що в ньому кожен із нас може розкрити своє найпотаємніше».

Ведучий 1. Філософ Платон (427–347 рр. до Р. Х.), великий шанувальник музики, уважав, що Бог заклав у людський мозок здібність створювати й поєднувати звуки не безладно, а гармонійно, як відображення гармонії духовного світу людини.

Ведуча 2. Духовні піснеспіви є своєрідною проповіддю. Вони є надзвичайно різноманітні за формою та звучанням, але є критерії, яким вони повинні відповідати.

Ведучий 1. Вказівником до цього жанру є 16-й вірш 3-го розділу Послання святого апостола Павла до колосян: «Слово Христове нехай пробуває у вас рясно, у всякій премудрості. Навчайте та напоумляйте самих себе! Вдячно співайте у ваших серцях Господеві псалми, гімни, духовні пісні!»

Ведуча 2. Основою духовних піснеспівів є Святе Письмо — Старий і Новий Завіти. Уже в першій Книзі Мойсея Буття у 4-му розділі, вірш 21, указується на те, що існували музичні інструменти: «...хто держить у руках гусла та сопілку».

Ведучий 1. Тому Сам Бог нам велів прислухатися до дивного звучання музики, щоб краще зрозуміти вічні закони життя.

Ведуча 2. Коли Бог-Творець відкрився єврейському народу, як свідчить Старий Завіт, Він дав заповідь прославляти Його музикою та співом.

Ведучий 1. У Псалмі 91, вірш 2, читаємо: «То добре, щоб дякувати Господеві й виспівувати імення Твоє, о Всевишній, вранці розповідати про милість Твою, а ночами — про правду Твою на десятиструнній й на арфі, на лютні та гуслах, бо потішив мене Ти, о Господи, вчинками Своїми, а про діла Твоїх рук я співаю!»

Ведуча 2. А твори, якими вони славили Бога, називалися псалмами. У псалмі 32-му, вірші 1-4, читаємо: «Співайте із радістю, праведні в Господі, бо щирим лицює хвала! Хваліть Господа гуслами, співайте Йому з десятиструнною арфою, заспівайте Йому нову пісню, гарно заграйте Йому з гуком сурем, бо щире Господнєє слово, і кожен чин Його вірний!»

Ведучий 1. У 31-му Псалмі Давида, вірш 11, написано: «Веселіться у Господі, і тіштеся, праведні, і співайте із радістю, всі щиросердні».

Ведуча 2. Ця традиція перейшла і в Новий Завіт. Так в Об'явленні св. Івана Богослова в розділі 15-му, вірш 3, читаємо, що на небі постійно лунає мелодія — ангели співають для Божої слави.

Ведучий 1. «І співали вони пісню Мойсея, раба Божого, і пісню Агнця, говорячи: "Великі та дивні діла Твої, о Господи, Боже Вседержителю! Справедливі й правдиві дороги Твої, о Царю святих!"».

Ведуча 2. Коли Перший Учитель навчав Своїх учнів християнської етики, Він навіть співав із ними разом, це було обов'язковою програмою на Його уроках, бо в Євангелії від св. Матвія в 26-му розділі, вірш 30, читаємо: «А коли відспівали вони, то на гору Оливну пішли».

Ведучий 1. Музиканти різних епох часто сперечалися, що в музиці головніше: слово чи музика.

Ведуча 2. Біблія, а точніше Новий Завіт, Євангелія від Івана, розділ 1, вірш 1, у цій суперечці ставить крапку над «і»: «Споконвіку було Слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово».

Ведучий 1. Але ці два засоби — слово та музика — разом утворюють щось нове, наділене винятковою силою впливу на душі людей — пісню.

Ведуча 2. Безперечно, домінує в духовній музиці хоролий спів, бо голосові зв'язки — неперевершений музичний інструмент, створений Богом. Коли народився Спаситель, хор ангелів співав у небі, відтоді в церквах по всій земній кулі звучить хорорий спів на Його честь.

Ведучий 1. Після прийняття християнства в Київській Русі почало бурхливо розвиватися наше національне музичне мистецтво.

Ведуча 2. Володимир Великий приніс у Київську Русь візантійську (грецьку) церковно-музичну традицію.

Ведучий 1. Наприкінці князювання Ярослава Мудрого починає творитися «українська церковна музика, відмінна від грецької і болгарської», читаємо в «Енциклопедії українознавства».

Ведуча 2. Сьогодні на весь світ відомі імена українських композиторів: Дмитра Бортнянського, Артемія Веделя, Кирила Стеценка, Олександра Кошиця, Миколи Леонтовича, Миколи Лисенка, Максима Березовського. Не загубилися в цьому славному переліку наші земляки: Петро Дем'янюк із Тучина, Василь Шевчук із Бугрина, Олександр Тарасенко та сім'я Іванників із Рівного та багато інших сподвижників духовних піснеспівів.

Ведучий 1. На превеликий жаль, сьогодні духовна музика є не надто популярною. Можна стверджувати, що поп-музика займає весь музичний простір.

Ведуча 2. Тому ми своїм заходом спонукаємо всіх замислитися над своїм життям, полюбити Бога, ближнього, Батьківщину, пропагувати та співати духовні пісні.

Ведучий 1. Слухаючи духовні піснеспіви, не соромтеся переживати, задумуватися, плакати. Дайте волю сльозам. Це ваше очищення й причастя! І якщо воно щире й повне, ви відчуете значне полегшення та нові сили, яких так бракує в надто складному сучасному житті.

Ведуча 2. Із часу прийняття християнства всі заходи український народ розпочинав і розпочинає з молитви «Отче наш». Тому ми запрошуємо на нашу сцену вокальний ансамбль «Чисте джерело» для виконання молитви. Прошу всіх встати.

Ведучий 1. До виступу запрошуємо хорорий колектив Національного університету «Острозька академія», художній керівник Юлія Полянська.

1. «Стихира на Стрітенні» (острозький розспів) (аранжування Тарасенка О.).

2. «Душе моя» (Бортнянський Д.).

3. «Богородице Діво, радуйся» (Яциневич Я.).

Ведуча 2. На сцену запрошую молодь Церкви Святої Трійці м. Рівне.

1. «Озирнись навколо себе» (Дмитрієв Є.).

2. «Квітучий край».

3. «Дякуємо тобі, Господь» (сл. Стебневої Л., муз. Пентковського В.).

4. «Бачу Бога кожен день» (сл. і муз. Халкіді Л.).

Ведучий 1. Продовжить наш фестиваль церковний хор Свято-Преображенської церкви села Тучин.

1. «Царю небесный» (Озёров Н.).

2. «От юности».

3. «Тебе поём» (Богданов П.).

4. «Единородный Сыне» (Турчанинов П.).

Ведуча 2. А зараз запрошую співочу групу Церкви «Життя» м. Рівне.

1. «В дизайні Божім».

2. «Ісусе, Ти найкращий друг».

3. «Скрой меня».

4. «Ти добра від людей не чекай».

Ведучий 1. До виступу запрошується вокальний ансамбль «Чисте джерело» Тучинської спеціальної школи-інтернату, художній керівник Уляна Дем'янюк.

1. «Отче наш» (Шевчук О.).

2. «Трисвяте» (Давидовський Г.).

3. «Алилуя» (Ведель А.).

4. «Достойно» (Диньов П.).

5. «Спаси нас, Христе Боже» (Строкін С.).

6. «Прийди до мене, милий Ісусе».

Ведучий 1. Ось і підійшов до завершення наш перший Тучинський фестиваль духовних піснеспівів «Я там, де є благословення...»

Ведуча 2. Ми, організатори цього дійства, дякуємо всім вам, учасники й слухачі, що знайшли час, щоб ще раз почути та прославити велич Бога в піснях.

Ведучий 1. Слово для виступу надаємо директору школи.

Вручення подяк колективам.

Ведуча 2. Духовні піснеспіви — це ще один прекрасний засіб, яким ми можемо прославляти нашого Небесного Отця. «Тож коли ви їсте, чи коли ви п'єте, або коли інше що робите, усе на Божу славу робіть!» (Кор. 10:3).

Ведучий 1. Люди добрі, не мовчіть, співайте, не соромтеся свого співу! Співайте для себе, для душі, а Бог почує й полегшить вашу долю! Так робили наші далекі пращури. Що зараз нам заважає надати силу своєму духу й оживити нашу душу духовною піснею?

Ведуча 2. Народна мудрість навчає: «Не заважай тому, хто співає, бо в цю мить він спілкується з Богом...»

Ведучий 1. До виконання духовного гімну «Молитва за Україну» запрошуємо хорорий колектив Національного університету «Острозька академія» та вокальний ансамбль «Чисте джерело» школи-інтернату. Прошу встати.

Ведуча 2. Усі біблійні вірші, які сьогодні прозвучали, узято з Біблії в перекладі митрополита Івана Огієнка.

Ведучий 1. А зараз ще раз запрошуємо на нашу імпровізовану сцену всіх учасників Першого Тучинського фестивалю духовних піснеспівів «Я там, де є благословення...» для привітання їх бурхливими оплесками.

Ведуча 2. На все добре.

Ведучий 1. Рясних вам Божих благословень. 🌿

БАГАТОСТРАЖДАЛЬНИЙ ЙОВ

Урок для недільної школи (виклад основної частини)

Автор *Наталія Ващенко, керівник недільних шкіл
при Синодальному Управлінні у справах молоді УПЦ КП*

Ключовий вірш: *«Господь відповів Йову із бурі...: «Де був ти, коли Я заклав основи землі? Скажи, якщо знаєш!»» (Йов. 38: 1, 4).*

Місце Писання: Книга Йова.

Закон Божий (протоієрея Серафима Слобідського): с. 113-115.

ХІД УРОКУ

Праведний іноплеменник

На сході від землі обітованої жив праведний чоловік на ім'я Йов, який усе життя був богобоязний і справедливий. Він служив Богові вірою і правдою та завжди приносив Господу жертви не тільки за себе, але і за своїх дітей.

Благоденство Йова

Господь за благочестя нагородив Йова великими благами: він володів величезним стадом худоби й мав багато слуг. Була в Йова й велика сім'я: дружина, семеро синів і три дочки, які були дуже дружніми. Йов був щасливим.

Сатана заперечує праведність Йова

Але сатана позаздрив Йову, як він завжди заздрить щасливим праведникам. Господеві він заявив, що це зовсім не праведність, оскільки Йов, начебто, такий не задарма, а за отримані блага. І якщо віднімуться від Йова блага, то щезне і його праведність. *«Ось побачиш тоді, чи благословить він Тебе...»* — заявив він Богові.

Господь віддає Йова в руки сатані

Господь був упевнений у безкорисливості Йова. Тому дозволив сатані відібрати в Йова все земне добро. В один день Йов позбувся всього: розбійники вкрали у нього всю худобу й перебили всіх слуг, а страшна буря поховала під уламками будівлі всіх його дітей. Йов був невтішний, але на Бога ремствувати не став: *«Господь дав, Господь і взяв: нехай буде ім'я Господнє благословенне!»*

Однак диявол не вгамувався: «Людина за своє життя віддасть усе, чим

володіє, тож торкнись його тіла і побачиш, чи благословить він Тебе», — сказав він Богові.

Бог дозволив дияволу позбавити Йова ще й здоров'я: Йов захворів на проказу й змушений був піти з дому, щоб повільно помирати в муках на самоті.

Усе його тіло гнило, він терпів невимовні фізичні й душевні страждання, але й тоді не похулив Бога, хоча навіть його дружина намовляла його так зробити.

Стародавнє уявлення про Божу відплату і справедливість

У ті давні часи люди достеменно не знали, Який Бог і Який його суд. Тому вони думали, що відплата за праведність мусить бути в життєвому земному благоденстві.

Справедливість Божу вони вбачали у нагороді ще за земного життя. Тому, якщо в земному житті щастя не було, то вважали, що це покарання від Господа.

Троє друзів Йова

До Йова прийшли троє друзів і перші сім днів уражено та скрушно мовчали.

А потім, бажаючи допомогти другові, почали вмовляти Йова розкаятися в тих гріхах, за які, як вони були впевнені, Йов страждає. Інакше, як Боже покарання, люди тих часів нещастя не сприймали.

Але Йов запевняв їх, що не грішив перед Богом і що він страждає невинно.

Йов викликає Бога на суд

Не розуміючи, чим прогнівав Господа, Йов у розпачі звернувся до Самого Творця. Будучи переконаним у своїй невинності, Йов був готовий стати перед Лицем Самого Господа, щоб почути від Нього відповідь на найважливіше для себе питання — чому Бог це допустив? Чому Бог його покинув?..

Причому Йов не хулив і не засуджував Бога, але не міг зрозуміти: за що? За що страждає він і за що страждають інші праведники? Де ж справедливість?.. Нестерпне відчуття богозалишеності

й очевидного торжества зла в цьому світі розідали його душу...

Однак, не зважаючи ні на що, перебуваючи в глибині свого розпачу, Йов усе ж пророкував явлення Спасителя: *«Та я знаю, що мій Викупитель живий і останнього дня Він підніме із пороку цю шкіру мою, яка розпадається, і я у плоті своїй побачу Бога»*. Це був подвиг віри і надії на Бога в найтяжчий час.

Явлення Господа Йову

Тоді із бурі Йов почув голос Божий, що звертався до нього: *«Я буду запитувати тебе, і ти поясниш Мені: де був ти, коли Я заклав основи землі? Скажи, якщо знаєш. Хто поклав міру її, якщо знаєш?»*

Тобто Господь питав Йова, чи розуміє Йов суть і причину всіх речей? Чи знає він сокровенні закони, за якими існує світ, і за якими він, Йов, збирається судити і світ, і Творця?

Господь розгорнув перед Йовом картину створення світу, явив цю суть і закон. Йов не належав до богообраного народу, тому не знав усієї суті речей. Тільки після зустрічі з Богом Йов зрозумів і причини, і наслідки — логіку подій.

Розкаяння і прозріння Йова

Але головне — це особиста зустріч із Богом! Почувши і побачивши Самого Творця, Йов прозрів — він розкався й відрікся від усіх своїх претензій до Бога.

Найбільшою мукою для Йова була неможливість поєднати у свідомості благого й справедливого Бога із несправедливістю світу. Особиста зустріч із Господом умиць зняла всі сумніви й повернула Йову впевненість і спокій.

Диявол був посоромлений і переможений стійкістю праведника.

Нагорода за страждання

Господь повернув Йову все, що той мав до випробування — багатство і сім'ю. Та найбільша нагорода Божа людині — *не те, що вона має, а — вона*

сама, її дух, високий і незламний, гідний вічного життя в Небесному Царстві.

Сенс страждання

Земне благословення й щасливе життя не є найбільшою нагородою, як думали в давнину. Усі життєві випробування — заради зміцнення віри і очищення душі. Не *за що?*, а *для чого?* Суть їх у тому, щоб земне благоденство не перетворилось на самоціль існування. Страждання облагороджують душу, тому вони — *не кара Божа*.

Йов — прообраз Христа

Причина страждань — не Бог. У світі, спотвореному гріхом, який є вотчиною сатани, праведник неминує стає переслідуваним дияволом, і тому страждає.

Страждання праведного Йова стали прообразом страждань Ісуса

Христа. Бог прийшов на землю, щоб показати, як страждання ведуть до Воскресіння.

Запитання

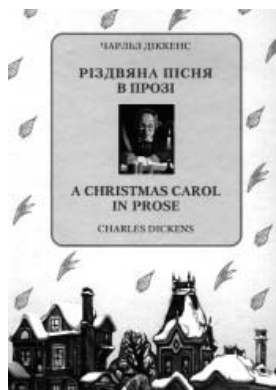
1. Чи належав Йов до богообраного народу?
2. Яким був Йов? Як ставився до Бога?
3. Чим нагородив Бог Йова за благочестя?
4. Хто не повірив у праведність Йова й став причиною його бід?
5. Які біди спіткали Йова?
6. Чи хулив Йов Бога за свої втрати і страждання?
7. Як у давнину люди уявляли собі щастя й найбільшу винагороду від Бога за праведне життя? У чому — покарання за гріхи?
8. Як пояснювали причину страждань Йова троє його друзів?
9. Чому Йов наважився викликати Бога на суд?
10. Яке найголовніше питання мучило Йова?
11. Що пророкував Йов?
12. Що Господь запитав у Йова? Що означає це запитання?
13. Чи осудив Йов Бога? Чому? Що Йов зрозумів?
14. Якою є найбільша Божа нагорода для людини?
15. Заради чого Бог допускає випробування для людей?
16. Чи є Бог причиною появи зла й страждань у світі?
17. Прообразом Якого Безневинного Страждальця став Йов?
18. Як Бог хоче звільнити людей від вічних страждань і мук? Що Він для цього зробив? 🕊

Уроки, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДУШУ

Сучасний освітній процес немислимий без новітніх інтеграційних тенденцій. Знання, отримані на уроках християнської етики, учні успішно використовують на предметах гуманітарного циклу, доводячи, що без глибокої віри в Бога людина ніколи не досягне величної гармонії зі світом і собою, а лише втратить основні життєві орієнтири і зруйнує власну долю.

Зарубіжна література багата на твори, які пропонують читачам шукати свою дорогу до божественних істин. Аналізуючи ці твори, старшокласники активно демонструють не тільки знання Священного Писання, а й навички християнських психологів, здобуті на уроках християнської етики.

Незбагненне чудо світлого Різдва

Надзвичайно важливу роль у формуванні життєвої компетентності на уроках світової літератури відіграє критерій підбору творів: їх естетична дійсність і етична площина базуються на високій духовності й глибинній вірі в торжество любові та добра.

Показовим щодо зазначених критеріїв є твір Ч. Діккенса «Різдвяна пісня в прозі». Мотив навернення грішної душі на істинний шлях не залишить байдужою навіть скептично налаштовану

дитину, спонукаючи її до роздумів про моральні засади людського життя, отже, сприяючи серйозній внутрішній роботі над виробленням фундаментальної життєвої компетентності.

Донині літературознавці виокремлювали як домінуючу авторську версію про надзвичайне походження зла із самих глибин людського єства. Забувши трепетні мрії свого дитинства й прекрасні прагнення юності, герої Ч. Діккенса стають на шлях трансформації добра і зла.

Та є у цих міркуваннях аспект, обумовлений палким бажанням пізнати природу добра й зла. Філософське наповнення цих визначальних моральних категорій можливо досягнути відповідній віковій категорії учнів (твір вивчають у 6 класі), якщо вчитель звернеться до певного арсеналу методів, прийомів роботи, а також проведе незриму паралель із уроками християнської етики.

Допоможуть у цьому наступні проблемні запитання й завдання:

- Які життєві цінності визнає Скрудж?
- Намалюйте образну картину загробного життя, яке чекає на нього.
- Прочитайте інформацію, що криється за метафоричним висловом: «Двері були замкнені на ключ, оскільки він сам замкнув їх, і засув був цілий».
- Як розумієте наступні слова: «У кожної людини душа не повинна бути замкненою»?
- То якою має бути душа? Доберіть синонімічний ряд до епітета «відкрита».

Доцільно, формуючи життєву компетентність у дітей, проаналізувати такі ключові епізоди:

- святкування Різдва у родині Боба Кретчита;
- подорож до всіх нужденних; зустріч зі Злиднями та Невіглаством:
 - біля постелі померлого;
 - на кладовищі;
 - переродження.

Саме такий шлях вивчення «Різдвяної пісні в прозі» наштовхне учнів на роздуми про добро і зло, підвівши їх до розуміння основних біблійних істин, які регламентують життя:

«Збирайте скарби на небі, а не на землі» (Мт. 6:19-21);

«Що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, те Мені ви вчинили» (Мт. 25:40);

«Що маю зробити я доброго, щоб мати життя вічне?.. — Виконай заповіді» (Мт. 19:16-17).

Школа виживання Робінзона Крузо

(матеріал до уроку позакласного читання із зарубіжної літератури в 6-му класі)

Заслуговує на увагу й вирішення питання формування життєвої компетентності в процесі ознайомлення шестикласників із твором Д. Дефо «Пригоди Робінзона Крузо».

Етичним ракурсом бачення продиктоване наступне проблемне запитання педагога:

— Назвіть фатальні дати в житті Робінзона Крузо. Чому вони стали такими? (1 вересня. Це пов'язано з негараздами,

коли герой вийшов у плавання без благословення батьків. Того ж дня він потрапив у полон до селехських піратів.)

Показово, що герой примирився з тим, чого він не зміг змінити: не зміг врятувати корабель, товаришів, змушений був самотником жити на безлюдному острові, щоденно поліпшувати й полегшувати існування. Доречно згадати слова відомої молитви: «Боже! Дай мені сили змінити в моєму житті те, що я можу змінити, дай мені душевний спокій прийняти те, що змінити не в силі, і дай мені мудрість відрізнити одне від іншого».

Робінзон Крузо перемиг себе, свій страх, відчай, пізнав ціну життя й самому собі, тому що його вели віра в Бога й спілкування з Біблією.

Чого варті його «золоті» поради:

- не впадати у відчай;
- пам'ятати про те, що в тебе є, а не про те, чого в тебе немає;
- протиставляти злу добро;
- прагнути дослухатися голосу сумління;
- за будь-яких обставин усвідомлювати себе творцем своєї долі, якого веде Провидіння;
- не лінуватися, присвятити життя праці;
- шукати Божої підтримки.

Підкріплюємо роздуми цитатою із твору: «Постійне читання Біблії й молитва спрямували мої думки до питань піднесених, і я намагався зробити своє життя якомога правильнішим».

Ази християнського виховання — від Миколи Гоголя

Плідним буде і спілкування із семикласниками, які, вивчаючи творчість М. Гоголя, самі переконуються, що геніальний автор пропонує «інструменти» для успішної розбудови життя кожної людини.

Як сатирик об'єктом зображення автор обрав викривлений світ, суспільство, яке відхилилося від гуманістичної

норми; мораль героїв не збігається з вічними духовними цінностями, а іноді й протилежна їм.

У серці самого автора ці цінності повинні були мати особливу силу й надійну основу — християнство. Переконатися у цьому допоможуть фрагменти одного з уроків, присвячених вивченню повісті М. Гоголя «Тарас Бульба».

1. Диспут (з опорою на знання, отримані на уроці християнської етики).

— Кого із біблійних героїв нагадує Тарас?

— Чому виникла ця паралель? (Тараса, як і біблійному Самсону, притаманні міцний дух, легкість, безжурність.)

— Довести доцільність запропонованої паралелі. (Насміхаючись над филистимлянами, Самсон виніс ворота Гази й закинув їх подалі. Коли надходить

вирішальна хвилина й ворог хоче жорстоко принизити полоненого й осліпленого Самсона, він приймає рішення покарати кривдника ціною власного життя.)

Запорожці у творі М. Гоголя «Тарас Бульба» теж люблять радість буття: поїсти, повеселитися. Та в бою сила фізична зливається із силою духу, визначальним стає моральне.

2. Метод «Мікрофон»

— Як моральна ідея переплітається з патріотичною?

— Які якості демонструють у бою запорожці? (Доблесть воїнів, небачену фізичну силу, християнську віру.)

Метод «Робота в групах»

— Ознайомитися з уривком тексту, у якому йдеться про смерть конкретних героїв. Висловити своє бачення морально-етичної ситуації, довівши, що запорожці керуються високими моральними критеріями і живучи, і вмираючи.

Метод «Мікрофон»

— Отже, у чому вбачають християнський обов'язок запорожці? (У єдності з Батьківщиною, товаришами, у святому понятті «товариськість».)

— До якого морального висновку доходить читач? (Той, хто зраджує ці моральні заповіді, зраджує себе й Батьківщину.)

3. Який біблійний мотив згадуєте ви, коли читаєте про Андрія та його зраду? (Убивство Каїном Авеля. Андрій — син Тараса, вільний душею, фізично досконалий, має право на любов. Та свободи він хоче лише для себе. Тому й зраджує брата, батька, запорожців.)

— Отже, Андрій повинен померти?

Диспут

Неоднозначно сприймаємо наступний епізод. Батько вбиває сина, роздумуючи, поховати його чи кинути на розтерзанні вовкам. Тарас переконаний, що земля Батьківщини не прийме тіла зрадника. То чи так це? (З позиції християнської етики оцінка цього епізоду страшного суду Тараса проблематична, що й відзначають учні.)

Метод «Займи позицію»

Учень стає біля плакату, який збігається з його вибором, обґрунтовує свою позицію:

— Як істинний християнин я не згоджуюсь із судом Тараса над Андрієм (плакат «Ні»).

— Я вважаю, що Тарас правильно вчинив, покаравши зрадника (плакат «Так»).

Метод «Мікрофон»

— Отже, чи навчає нас Микола Гоголь приймати доленосне рішення в екстремальній ситуації? (Так)

4. Зобразити схему-характеристику душевного стану Тараса у хвилини смерті:

Схема (форма довільна)

Мужній.

Відважний.

Не боїться смерті.

Володіє собою.

Істинний християнин.

Пристрасний.

Сильний.

Альтруїст.

Метод «Мікрофон»

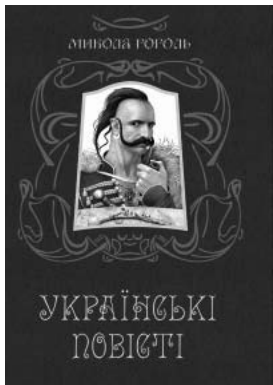
— Чому Тарас у хвилину смерті нагадує біблійного Самсона? (Тому що, як і біблійний Самсон, він думає про товаришів-запорожців).

— Чи можна назвати цей вчинок моральним подвигом? (Звичайно)

5. Прикладом моральної стійкості є і смерть Остапа (робота над епізодом)

— Продовжити речення:

Смерть Остапа засвідчує кращі моральні якості й справжні християнські чесноти, такі, як...

Для формування життєвої компетентності творчість М. Гоголя показова ще й у тому сенсі, що він дослідив, як людина, втрачаючи істинну християнську мораль, стає убогою, зі збіднілою душею, лицемірною, з утраченими ідеалами.

Евристична бесіда за твором, запропонованим школярам для позакласного читання.

— Яким постає перед вами Іван Іванович із «Повісті про

те...» (Смішним через сите самовдоволення, убогу забаганку отримати нікому не потрібну рушницю Івана Никитовича.)

— Про що свідчить епізод у церкві? (Розмовляючи зі старчихою, він знущується над ідеєю християнського співчуття, фарисействує.)

Герої ставлять себе поза суспільними нормами, руйнують душу суперечками, дрібними чварами, однаково ігнорують християнські заповіді. До храму людина повинна приходити з думками про душу, з любов'ю до Бога. А вони лише механічно відтворюють ритуал, звертаються до Господа з проханням вирішити лише майнові претензії, невидяць один одного.

Метод «Мікрофон»

Автор зовсім не випадково вигукує: «Нудьга на цьому світі, панове!»

— Як ви розумієте цей вигук? (Без ідеалу, без надії на краще, без добра, милосердя, живої душі.)

Отже, особистість, відчужена від вічної моральної істини, існує в контексті цивілізації і в тоталітарному державному механізмі, а не в контексті життя за Божими заповідями, що вже є гріховним.

Без правильного ж тлумачення моральної категорії гріха ставиться під сумнів уся система навчання і виховання життєвої компетентності в сучасних дітей.

Виправданим буде й вибір для позакласного читання повісті М. Гоголя «Портрет», яка веде нас до витоків міркувань про загублений талант. (Юні знавці християнської етики відразу згадують притчу про заритий талант.) М. Гоголь не уявляє творчості поза моральним. Праця художника — духовна діяльність. Роздумами про це поділяться творчі учні класу, які люблять малювати, ліпити, вишивати.

Експрес-коментар обдарованих дітей «Мій талант — служіння Богові»

— Звернення до тексту

Коментар учителя:

Отже, забувши про код творчості — еквівалент божественного, художник Чертков знівечив свій талант. Ідучи на компроміс із совістю, він нехтує правдою й стає творчо мертвим, не здатним створити справжній шедевр, пізнати людину. І, як гоголівський «Вій», народжує диявольське зло.

Чи можна захиститися від цього зла магічним колом, читанням священних книг? Ні!

Воно проникло в саму реальність, розчинилося у ній, абсурдно деформуючи дійсність.

Абсурд — одна із іпостасей зла у М. Гоголя. (Тлумачення слова «абсурд».)

Але зло залишається злом. І воно завуальоване, пов'язане зі своїм першоджерелом — дияволом, чортом, що розповсюджує зло.

Ці негативні сторони життя приваблювали особливу увагу Гоголя. Диявол, чорт, демони — образна матеріалізація його роздумів про відхилення життя від ідеалу, норм: «Уже давно я дбаю про те, щоб після мого твору насміялася людина над чортом». Сміх великого сатирика є формою боротьби людини зі злом.

Запитання:

— Але чи завжди смішним є зло у письменника? (Ні, тому і виникає трагічне відчуття незахищеності людини перед злом.)

Це відчуття властиве сучасній молодій людині. Воно паралізує волю, викликає безсилля, призводить до депресії.

Метод «Мікрофон»

Доведіть тезу прикладом із сучасного буття. (Наркоманія, алкоголізм, ранні аборти, суїциди... І все це — від порожнечі в душі. Або від хибних кумирів.)

Метод «Мікрофон»

— Як, на вашу думку, потрібно боротися зі злом? (Виховувати добро, жити за Господніми заповідями.)

Слово — юним знавцям Біблії, які створили свою «Скриньку Божих настанов», про які доречно пам'ятати не лише на цьому уроці, а й упродовж усього життя:

«Не хлібом самим буде жити людина, але кожним словом, що походить із уст Божих» (Мт. 4:4);

«Бо багато покликаних, та вибраних мало» (Мт. 22:14);

«А все оце чинить один і той Самий Дух, уділяючи кожному особно, як Він хоче» (1 Кор. 12:11). 🍀

Підготувала **Наталія Захарченко**,
учитель-методист ЗОШ № 22 м. Рівного

Голос тих, хто не може ГОВОРИТИ ЗА СЕБЕ

«Ті ж, хто є інакшими, нас тривожать. Хто ж вони — ті «інакші», «інші»? Насамперед це люди убогі, слабкі, неповносправні, самотні, відокремлені від усіх. Їхнє волення про допомогу дратує й непокоїть нас. Якщо ми вирішимо їх вислухати, відкрити їм серце, то це може нам дорого коштувати. Тому ми робимо вигляд, що не чуємо їх — і відмежовуємо себе від них» (Жан Ваньє)

Святе Письмо засвідчує нам, як сильно Бог турбується про людей. Воно дозволяє нам пізнати любов Божу, об'явлену в Ісусі Христі, у Слові, яке стало Тілом. Але як проявляється любов серед людей? За статистикою, в українських інтернатах для розумово неповносправних перебуває понад 7 тис. дітей та 318 молодих людей. Зауважимо, що в це число не входять повнолітні особи з розумовою неповносправністю. За даними ВООЗ на 2013 р. в Україні понад 1,2 млн хворих на розлади психіки та розумової відсталості. Загалом, у структурі Міністерства праці та соціальної політики функціонує 56 закладів для дітей із помірно й важкою розумовою відсталістю.

Ставлення до проблеми в суспільстві

Сьогодні суспільство, мабуть, особливо потерпає від черствості й байдужості. Дуже часто воно не готове приймати людей, які на перший погляд відрізняються від інших. Світ звик жити за стандартами, і люди, які не входять у ці рамки надуманих суспільством «стандартів», часто опиняються поза соціумом. А відтак позбавляються найважливішого, що

потрібно для життя, — і це не їжа та одяг, а любов і тепло.

Більшість державних інтернатів, які опікуються розумово неповносправними людьми, є недостатньо розвиненими в сферах комфорту й інфраструктури та негуманними в методах виховання та навчання стосовно вихованців, не приділяють максимум зусиль для прищеплення їм моральних цінностей, а головне — любові. Приміром, на Тернопільщині в 2012 р. розгорівся скандал довкола знущань над вихованцями будинку-інтернату. Діти розповідали, як їх печуть праскою, б'ють і принижують, а скарги ігнорують, адже вони — розумово неповносправні. «Він мене взяв, скрутив мені руки, положив мене на живіт. Він приклав мені утюг, я кричу, він не чує», — розповідає вихованець інтернату Сашко Панацюк.

Альтернатива, яку пропонує християнський світ

То що ж? Тих, кого суспільство й так відкидає, ми ще й піддаватимемо тортурам? Невже це вихід? На противагу цьому існує альтернатива. Одним із шляхів подолання проблеми відчуження суспільства від людей із особливими потребами є християнська

міжнародна спільнота «Ляршу», що з французької означає «ковчег». Вона символізує Ноїв ковчег як місце порятунку. Заснували її 1964 р. Жан Ваньє та отець Томас Філіп. Вони запросили двох розумово неповносправних осіб Філіпа Су та Рафаеля Сімі жити разом із ними в дусі Євангелії. На сьогодні «Лярш» — це Міжнародна Федерація в 40 країнах світу, де 145 спільнот різних християнських віросповідань об'єднані заради однієї мети — допомоги ближнім. У «Ковчезі» люди з розумовою неповносправністю та їхні асистенти живуть разом. «У «Лярші» я зрозумів, що найважливіше в житті — люди. Це так важливо не прожити все життя у в'язниці егоїзму, а вийти з неї, аби зустріти людей, аби побути з ними, відчувати єдність сердець...» — говорить Жан Ваньє.

На підтримку спільноти «Лярш» 1971 р. Жан Ваньє долучився до заснування ще одного руху для цих осіб, їхніх батьків та приятелів — «Віра і Світло». «Жан Ваньє став голосом тих, хто не може говорити за себе. Він пильно вдивляється, вслухається, щоб почути мову сердець своїх друзів — тих, кого відкинув світ через їхню слабкість, неповносправність, невідповідність «нормі»...» — зазначає Олег Романчук у вступі до книги Ж. Ваньє «Бути людиною».

Члени спільноти «Емаус»

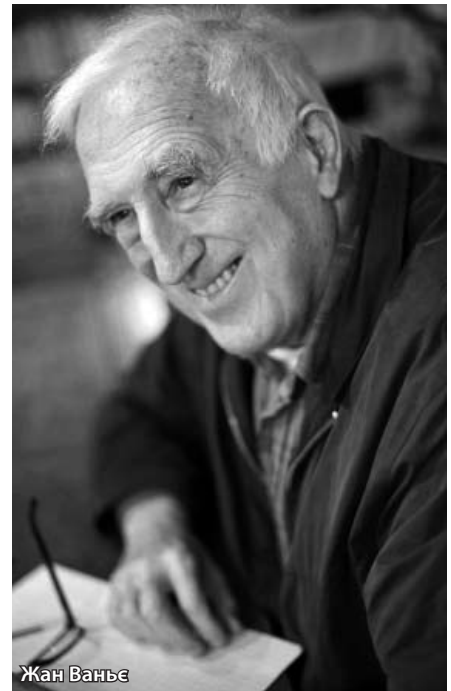
Гра — найприємніший спосіб саморозвитку

Павло за улюбленим заняттям

в промислових знеособлених виробках, шаблонних і зовні красивих, але зсередини пустих. Ці творчі майстерні — маленькі світочі, через які можна пізнати індивідуальний особливий світ кожної людини, яка перебуває в спільноті.

З часом у Львові працювало 5 таких майстерень, які були під опікою «Віри і Світла». З 2000 р. продовжив роботу «Емаус»: Центр духовної підтримки осіб із особливими потребами, який заснувала вже відома нам Зеня Кушпета разом із командою молодих асистентів у Львівській Богословській академії, зараз Український Католицький Університет (УКУ), за ініціативи отця Бориса Гудзяка. «Емаус» ще з самого початку мав на меті йти до однієї цілі разом зі спільнотами «Віра і Світло» та «Лярш». Денні програми структурно належали до «Емаусу» впродовж 8 років, тому що 2008 р. на їхній базі утворилася всесвітньо визнана спільнота «Лярш-Ковчег» в Україні.

Жан Ваньє

Проміння надії в Україні

До України ідею «Ляршу» та «Віри і Світла» 1992 р. привезла з Канади українка за походженням Зеня Кушпета. Зеня, будучи талановитою піаністкою, поклала, певною мірою, на жертвний вівтар свою майбутню музичну кар'єру заради невідомих їй людей. Цей поклик благодійниці відчула ще 1984 р. А вже навесні 1992 р. Зеня спільно з групою молодих людей-волонтерів організувала першу в Україні зустріч на зразок міжнародного руху «Віра і Світло». Тоді в ній взяло участь близько 10 сімей, у яких є діти з особливими потребами, та 12 молодих волонтерів. Ось так і започаткувалися регулярні зустрічі спільноти, де присутні могли ділитися пережитим, дружити, молитися, брати участь у таборах.

Згодом рух «Віра і Світло» поширився Україною, утворювалися все нові й нові спільноти. Сьогодні їх близько тридцяти в 14 містах.

Утім поступ був неминучий, адже зустрічі «Віри і Світла» відбувалися лише під час вихідних. А людина — це істота, яка потребує любові, як кисню: щодня, щогодини, щохвилини. Так, із 1998 р. розпочалися перші денні програми — своєрідні майстерні, де ці особливі люди мали можливість працювати та реалізовувати свої здібності в різноманітних виробках. І саме цього вони прагнули навчитися — працювати на рівні з іншими та вкладати в свої творіння часточки серцець, повних любові. Бо ж зовсім інший світ ми бачимо сьогодні

Дім «Емаус»

При Колегіумі УКУ 2013 р. відкрився Дім «Емаус». Спільно в одній квартирі Колегіуму, як одна велика сім'я, проживають четверо друзів (осіб із розумовою неповносправністю) — Катерина, Людмила, Володя й Павлик, з якими розділяють життєві клопоти, веселощі, свята, молитву волонтерів-приятелів — Оля, Марія, Оксана та Яна. Керівник центру «Емаус» Крістіна Англес д'Оріак говорить: «До життя в Домі запрошують осіб, які є повнолітніми і які особливо потребують допомоги через важку сімейну ситуацію: немає батьків чи батьки вже старшого віку, або важкохворі тощо».

2015 р. Жана Ваньє визнали «підприємцем у галузі духу» та вручили йому престижну Темплтонівську премію (аналог Нобелівської премії) за відкриття важливої ролі вразливих людей у творенні справедливого, відкритого й гуманного суспільства.

«Хто знає, як чинити добро, та не чинить, — той має гріх» (Як. 4:17)

Один із друзів Дому — Павло тринадцятирічний час жив удвох із мамою. Материнське серце по-особливому огортало любов'ю сина, який мав особливі потреби. Та така жертвна й природна материнська любов, певною мірою, не давала можливості Павлові вчитися самостійності. Раніше він відвідував майстерню «Ляршу», але життя в Домі «Емаус» дало можливість відчувати, що хлопець самотужки може чогось досягти, може бути частиною спільноти.

А нагода брати на себе певну відповідальність, хай і незначну, є надзвичайно важливою для Павла, перш за все, як для чоловіка. Головне, Павлик має можливість виявляти свою любов до інших. І ось уже рік він радіє гостям, які приїжджають до Центру, і не менше любить бути гостем. «Коли Павло їде додому, його дуже не вистачає, адже дівчата потребують компліментів», — говорить мешканка-волонтер Яна Чекан.

Беззаперечна актуальність

Сьогоднішній світ потребує більше таких спільнот як Дім «Емаус». Спільнот, у яких люди, часто відкинені суспільством, живуть поруч зі студентами, майбутнім України, які будуть створювати сім'ї та народжувати дітей. Вони одні з тих, від кого залежить, яке місце в суспільстві матимуть люди з особливими потребами. Саме вони здатні навчити суспільство мистецтва любити. А взамін людям із неповноправностями потрібно небагато — тепло

й відчуття значимості в цьому світі. Досвід спільнот «Лярш», «Віра і Світло», «Емаус» неоціненний і практичний, адже це можливість робити добро там, де є потреба, адже, як написано в Новому Завіті, хто знає як чинити добро, та не чинить, — той має гріх. 🌟

**Лілія Кукліновська,
Андрій Брик,**

студенти 3-го курсу спеціальності
«філософія/релігієзнавство»
НаУ «Острозька академія»

Толерантність і кроскультурні ПРОБЛЕМИ

Необмежена терпимість повинна привести до нетерпимості.

Сер Карл Раймунд Поппер

Ми живемо в постмодерністську епоху. Епоху, яка піднесла на прапор особисту свободу й права як найвищу цінність. Головною тезою нашого часу є вислів: «Живи сам як хочеш і не заважай жити іншим». Тобто роби все, що хочеш, поки це не заважає життю інших.

Проте про таку позицію легко говорити в спокійні часи. Утім катаклізми, різноманітні соціальні збурення й карколомні політичні процеси змушують по-новому подивитися на проблему. Мільйони біженців із різних етносів, воєнні дії та пов'язані із цим проблеми, культурні потрясіння й виклики — це невеликий перелік того, що впливає на роздуми щодо права іншого поводитись так, як він того хоче. Та як ставитись до свобод і прав людини, якщо вони входять у протиріччя з уже існуючими? Або ж як реагувати на вимоги свободи для людей, чиї погляди кардинально відрізняються від загальноприйнятих? Чи як реагувати на дітей у класі, які в силу культурних чи релігійних переконань вимагають особливого ставлення до себе на противагу всім іншим?

Це відчувають і вчителі в Україні, бо ми займаємо перше місце в Європі за кількістю внутрішніх переселенців. І ці люди, хоча здається й виховані в одній культурі, проте відрізняються одні від одних і вимагають поваги до свого способу життя. Що робити вчителям, які стикнулись із цим? Як себе поводити, що казати і як нормалізувати подібні ситуації?

Напевне, на самому початку слід зазначити, що ця проблема занадто велика, щоби охопити її в короткій статті. Про неї пишуться і будуть писатись сотні томів наукових

праць. І десятки обдарованих людей будуть розважати над тим: що потрібно чинити, як потрібно думати і де ті рамки, у яких можна сміливо діяти. Але все ж таки, не зважаючи на «фермізм»¹ проблеми, спробуємо хоч трішки розібратись, особливо в практичній площині.

І перше, на що слід звернути увагу, — це те, що «правильне» розуміння толерантності нам постійно нав'язують із боку так званих лібералів. У їхньому розумінні, толерантність — це шанобливе ставлення до будь-яких поглядів і неможливість, без насилля над людиною, поставити їй будь-які рамки. Радикальність такого підходу виражається у відомому «парадоксі терпимості», який висловив філософ, логік та соціолог сер Карл Раймунд Поппер² і слова якого стали епіграфом для нашої статті: «Необмежена терпимість повинна привести до нетерпимості». Іншими словами, для повного успіху толерантності потрібно, щоби вона стала примусом для всіх, тобто толерантність має стати «нетолерантною» до будь-яких виявів неприйняття позиції іншого.

Саме таке розуміння толерантності побутує серед пересічних громадян. Та й сам термін «толерантність» (від лат. *tolerantia* — терпіння) змушує до подібних думок. Адже це слово запозичене із медичної термінології й означає «ослаблення чи відсутність можливості реакції на

¹ Фермізм — від словосполучення «теорема Ферма», означає проблему, яку, з першого погляду, легко вирішити, проте яка не має простого доказу. Іноді означає поняття, що можна легко довести в якомусь одному, конкретному значенні, яке, проте не дає загального вирішення питання.

² Сер Карл Раймунд Поппер (англ. *Sir Karl Raimund Popper*; нар. 28 липня 1902, Відень — †17 вересня 1994, Лондон) — британсько-австрійський філософ, логік і соціолог. Народився в Австрії. До 1937 працював у Відні, з 1946 до середини 70-х — професор Лондонської школи економіки і політичних наук. Автор і представник школи «критичного раціоналізму» — спроби конструктивного теоретичного подолання логічного позитивізму.

який-небудь несприятливий фактор у результаті зниження чутливості до його впливу»³. Простою мовою — спроможність організму сприймати трансплантовані органи, не чинячи їм опору, не відторгати їх. Таким чином, толерантність — це здатність приймати людей, не зважаючи на їхні погляди, культуру, походження та релігію.

Але ось тут ми й підходимо до проблеми: на якій платформі будувати це сприйняття іншого? На праві всездозволеності, на праві кожного обирати те, що йому любе? Чи, може, на принципі «меншого зла»? Що слугуватиме спільним фундаментом для різних людей? Адже, виходячи із розуміння ліберальних філософів, лише права й свободи людей можуть слугувати подібним чинником. Утім постає практичне питання: що робити конкретному вчителю, якщо в класі з'являється дитина батьків-мусульман і вимагає надати їй можливість під час занять звершувати «намаз»? Або, коли в класі є діти, що ходять до протестантських церков і не святкують деякі свята (або не так святкують свята) як їхні ровесники-православні? Або як чинити, коли в класі з'являються діти-переселенці й починають вимагати, щоби вони могли себе поводити так, як їм було дозволено в колишній школі?

Ці питання не зі стелі. Ці питання — наше сьогодення й реальність. У більшості випадків вони заводять у глухий кут учителів, які хочуть дотриматись принципу толерантності в тому трактуванні, яке ми вже обговорювали. Тим більше, як поводитись учителям-християнам, які розуміють принципи «люби ближнього, як самого себе», «вважайте інших вищими за себе» і «як хочете, щоби вам чинили, — так робіть і ви»?

Щоби уникнути якихось маніпуляцій, слід відразу ж зазначити, що всі ці слова Ісуса Христа були сказані в контексті першої заповіді — «Богові одному поклоняйся, Його одного люби!» (Мк. 12:29-30). Усе решта має випливати із цього. Як сказав один із отців церкви, блаженний Августин⁵: «Люби Бога й роби що хочеш...»

Принцип верховенства Бога та Його заповідей має лежати в основі наших учинків завжди. Це торкається й релігійних непорозумінь у класах. Якщо є представники різних релігійних течій, то, перш за все, слід указати учням на те, що їхні вчинки мають показувати пошану до Ісуса Христа й Божих заповідей. З іншого боку, релігійність кожного, тобто видиме вираження пошани до Бога — це лише зовнішня оболонка нашої віри.

Але в цьому питанні сам учитель повинен мати розуміння пошани до Бога й бути зразком побожності. Без розуміння Божих принципів (не знання, а саме — розуміння), ми не зможемо дати чітку відповідь на питання школярів.

Те ж стосується й різних міжетнічних і міжкультурних конфліктів. Як на мене, відповідь дуже проста: Бог кожному народу дав рамки й межі проживання (Дії 17:26). Кожен народ створив свою унікальну культуру. І якщо я був змушений переїхати в певну частину земної кулі, то, виходячи із поваги до тих людей, серед яких живу, маю приймати, поважати й асимілюватись до тієї культури, у яку потрапляю. І цей принцип має розповсюджуватись на всі соціальні інститути — школу, суспільство, культуру, релігію тощо. Це — принцип контекстуалізації. Лише після того, як я сприйму цю культуру, я можу починати шукати можливості втілювати свої бажання. Без такого процесу нав'язування моїх інтересів іншим, вимагання толерантності до себе, буде заперечувати саму толерантність.

Має бути чітка правова основа, на якій ми будуватимемо нашу майбутню співпрацю. У школі — шкільні правила й закони, яких дотримуються учні. У країні — закони країни, у якій живемо, у суспільстві — моральні закони й правила, якими керується певний народ. І відповідь на вимоги чи закиди щодо неповаги має бути одна: якщо ти не хочеш це сприймати, то ти вільний вибирати іншу школу, суспільство, країну, у якій хочеш жити. Саме в цьому й буде повністю виражатись ваша толерантність: ти вільний вибирати, що тобі заманеться. Але вибравши — поважати те суспільство, у якому перебуваєш.

Приклади прості: якщо мусульманин, який приїздить у християнську країну, вимагає поваги до себе, то він перший має виявити повагу до тієї релігії, у якій живе, і навпаки. Якщо дитина переходить в іншу школу, то вона має поводитись так, як у цій школі прийнято. Якщо в класі є діти, які протиставляють свою культуру іншим, — то вони самі повинні із повагою ставитись до тієї культури, якій себе протиставляють. Як хочеш, щоби з тобою поводитись — поведись так і ти. Проте, коли ми застосовуємо цей принцип щодо поведінки інших до нас, нам слід пам'ятати, що Бог його дав, насамперед, для мене особисто. Цей принцип питає із мене: що я зробив, щоби показати повагу до інших?

Ми зазначали, що не зможемо дати відповідь на таке велике питання в одній статті. Проте в будь-якій ситуації слід пам'ятати: я повинен мати неперехідні цінності в житті, щоби, опираючись на них, давати відповіді на виклики життя. А неперехідними істинами лишаються лише Заповіді Ісуса Христа. І ось питання — як я їх втілюю, як живу з ними? Якщо вони дієві в моєму житті, тоді питання толерантності для мене не буде болючим. Адже я зможу бачити глибину проблеми й зрозуміти — що є головним, за що я готовий стояти до кінця. Я зможу прийняти будь-кого, маючи чіткі переконання й розуміючи — свобода кожного із нас обмежена свободою іншого. 📌

Олег Блощук,

магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля», м. Рівне

*Від щастя до біди —
одна година.
Від життя до смерті —
одна мить.
Від людини до тварини —
один іріх.
Від землі до неба —
один подих.
Від іріха до спасіння —
одна слюза.
Від часу до вічності —
одне життя.*

³ Електронна енциклопедія Вікіпедія/толерантність.

⁴ Традиційна п'ятиразова щоденна молитва мусульман.

⁵ Августин «Блаженний» Аврелій (354 — 430) — християнський теолог і церковний діяч, головний представник західної патристики, єпископ міста Гіппон Регій (сучасна Аннаба, Алжир), родоначальник християнської філософії історії.

**Прославляю Тебе, що я дивно утворений!
Дивні діла Твої, і душа моя відає
вельми про це!
Пс. 138:14**

Порівняно з усім іншим творивом, Господь Бог створив людину особливим чином — за Своєю подобою. І Божим планом було постійне вдосконалення людини й усе більше відображення образу Божого в людині.

Заглибившись у фізіологію й анатомію людського тіла, ми пізнаємо, наскільки мудрий і геніальний наш Творець! Адже тіло — це не просто машина, це живий механізм, що гармонійно працює, самовідновлюється, захищається, думає, творить!

Бог назвав нас храмом Духа Святого — оселею для Себе! І відповідальність за таке чудо інженерної думки Бог поклав на людину.

Однак з часу гріхопадіння почалася деградація людини, що закінчується її смертю. З'явилися хвороби й страждання, але Господь, з ласки Своєї, застав у наш організм систему захисту, яка охороняє рубежі життя, і тільки тоді, коли відбувається збій у її роботі, виникає хвороба. Сьогодні поговоримо про імунну систему — чудо творіння Божого, захисну армію в тілі людини, а в подальших випусках розглянемо й інші, не менш досконало створені системи.

Функціональна будова імунної системи

Роботу імунної системи забезпечують: органи (селезінка, тимус, лімфатичні вузли), клітини (лейкоцити всіх різновидів, лімфоцити) і речовини, які вони виробляють (антитіла й антитоксини), а також особливі білки крові (комплемент тощо).

Кожна сота клітина в нашому тілі належить до клітин-воїнів, що захищають нас, а загалом таких клітин близько трильйона. Уявіть, що всі клітини імунної системи — це

військові. Як і в кожній армії, в армії нашого тіла є підрозділи. В організмі є два великі підрозділи: «спецназ» — лімфоцити й «піхота» — лейкоцити, а саме нейтрофіли та макрофаги.

Розпочнемо зі «спецназу». Лімфоцити складають 25 % білих клітин крові. Серед них виділяють Т-лімфоцити і В-лімфоцити, а серед них є ще вужче спеціалізовані групи. І «спецназ», і «піхота» утворюються в червоному кістковому мозку, але процеси дозрівання й навчання (активації, спеціалізації) відбуваються в різних структурах нашого тіла (у тимусі, лімфовузлах тощо). Тривалість життя лімфоцитів у середньому 200 днів.

В-лімфоцити — це дрібні клітини, на поверхні яких утворюються й накопичуються специфічні антитіла — особливий вид зброї. Один такий лімфоцит може продукувати сотні собі подібних, але незрілих лімфоцитів усього за кілька днів. Коли ж ці клітини дозрівають і зустрічають ворога, вони починають виробляти близько 2000 молекул антитіл щосекунди протягом кількох днів свого життя. А ще є В-лімфоцити пам'яті (своєрідні архіваріуси), які містять інформацію про особливі прикмети ворога й у разі зустрічі з ним навіть через тривалий час після моменту останнього контакту з ним, одразу ж починають продукувати антитіла на нього, що значно прискорює його знищення, порівняно з першим контактом у житті. Ці клітини протягом усього життя людини зберігають картотеку всіх ворогів, які будь-коли за життя людини посягали на її безпеку.

Т-лімфоцити поділяють на:

- а) Т-лімфоцити — кілери, які здатні самостійно нейтралізувати ворога своєю власною зброєю — анти-токсинами;
- б) Т-хелпери («помічники»), вони підказують В-лімфоцитам, які саме антитіла треба виробляти, і стимулюють їх активність, а також активізують розмноження Т-кілерів;
- в) Т-супресори («пригнічувачі») — пригнічують активність усіх решти імунних клітин у разі успішного знищення ворога;

г) Т-лімфоцити пам'яті — зберігають інформацію про вже переможеного ворога.

Загалом, Т-лімфоцити воюють переважно з вірусами, специфічними бактеріями та раковими клітинами.

Лейкоцити (нейтрофіли) діють як розвідники й піхотинці в одній особі. Вони вільно плавають у крові, ніби «скануючи» її склад, видивляючись чужорідні клітини, зруйновані клітини власного організму тощо. Живуть вони близько 2-3 днів, але під час активної боротьби з ворогом їхнє життя скорочується до 2-3 годин. Однак приблизно 50 % нейтрофілів не плавають у крові, а ніби «прилипають» до стінок судин — це пристінкові лейкоцити. Це ніби війська запасу. Вони активізуються й переходять в активний кровообіг (мобілізуються) лише в разі початку військових дій — у разі виявлення ворога клітинами-розвідниками, у разі стресу або на тлі гормональних коливань. Тоді вони направляються до місця бойових дій, захоплюють зловмисника, проковтують його й перетравлюють за допомогою спеціальних ферментів. Кожен із лейкоцитів може «знешкодити» 5-20 мікробів, але потім і сам гине. Гній, який ми звикли бачити у вогнищі запалення, складається переважно із загиблих героїв-нейтрофілів. Нейтрофіли воюють із бактеріями та грибами, а також із внутрішньоклітинними мікроорганізмами.

Макрофаги або фагоцити — великі клітини, які проковтують бактерії, дрібні шкідливі частки й утилізують їх, а основні антигени передають на аналіз і зберігання Т-лімфоцитам. Працюють вони переважно в товщі тканин тіла (печінки, селезінки, легенів, кісткової тканини тощо). Їх налічується близько 8 % від загальної кількості білих клітин крові.

Дію нейтрофілів і макрофагів стосовно бактерій називають запальною реакцією, це відповідь організму на пошкодження на місцевому рівні. Діяльність лімфоцитів називають імунною реакцією.

Ще є **природні кілери** — це клітини, які занадто дрібні для того, щоб проковтнути ворога, однак мають стрілецьку зброю, яка стріляє по ворогах отруйними хімічними речовинами. Саме ці клітини відповідальні за відторгнення трансплантата, руйнацію пухлинних клітин, клітин, що заражені вірусами.

Активність імунної системи визначає нашу здатність протидіяти хворобам. Однак ми можемо власноруч або знизити цю активність, або сприяти її нормалізації.

Бог не тільки створив людину прекрасною, але й дав їй закони життя, за допомогою яких вона може підтримувати здоров'я, як фізичне, духовне, так і здоров'я розуму. Підкоряючись Богові в дотриманні цих законів, ми убезпечуємо себе від багатьох проблем.

Ці закони знаходимо в Біблії, у Книзі Буття.

1. Харчування: «І сказав Бог: "Оце дав Я вам усю ярину, що розсіває насіння, що на всій землі, і кожне дерево, що на ньому плід деревний, що воно розсіває насіння, нехай буде на їжу це вам!"» (Бут. 1:29).
2. Фізична активність: «І взяв Господь Бог людину, і в еденському раї вмістив був її, щоб порала його та його доглядала» (Бут. 2:15).
3. Віра, або довіра до Господа і Творця: «Але з дерева знання добра й зла не їж від нього, бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш!» (Бут. 2:17).
4. Відпочинок: «І скінчив Бог дня сьомого працю Свою, яку Він чинив. І Він відпочив у дні сьомім від усієї праці Своєї, яку був чинив. І поблагословив Бог день сьомий, і його освятив, бо в нім відпочив Він від усієї праці Своєї, яку, чинячи, Бог був створив» (Бут. 2:2-3).
5. Вода: «І річка з Едену виходить, щоб поїти рай» (Бут. 2:10).
6. Сонячне світло: «І вчинив Бог обидва світила великі, світило велике, щоб воно керувало днем...» (Бут. 1:16).

7. Повітря: «І Бог твердь учинив, і відділив воду, що під твердю вона, і воду, що над твердю вона. І сталося так. І назвав Бог твердь Небо... І створив Господь Бог людину з пороку земного. І дихання життя вдихнув у ніздрі її, і стала людина живою душею» (Бут. 1:7-8, 2:7).

8. Стримання й поміркованість: «І наказав Господь Бог Адамові, кажучи: "Із кожного дерева в Раю ти можеш їсти. Але з дерева знання добра й зла не їж від нього..."» (Бут. 2:16-17).

Чи підтверджує сучасна наука правомірність цих законів? Погляньмо, які рекомендації дають нам сьогодні вчені.

Фактори, що ослаблюють активність імунної системи:

1. Тривалий вплив стресогенних чинників.
2. Їжа, багата на цукор і жири, а також бідна на вітаміни, мінерали та мікроелементи.
3. Відсутність своєчасного відпочинку, особливо нічного сну.
4. Низький рівень фізичної активності.

Фактори, що підтримують активність імунної системи:

1. Здоровий спосіб життя, що включає повноцінне, збалансоване харчування.
2. Достатня фізична активність не менше 30 хвилин на день у темпі швидкої ходи.
3. Відмова від усіх токсичних для організму речовин (алкоголь, паління, кофеїновмісні продукти, барвники тощо).
4. Підтримка ваги в оптимальних межах протягом усього життя.
5. Достатній сон.
6. Профілактика інфекцій: особиста гігієна й достатня термічна обробка продуктів тваринного походження.
7. Регулярні профілактичні медичні огляди.

Кілька слів хочу сказати про широко рекламовані **стимулятори активності імунної системи**. З наукового погляду поняття «укріплення, активізація» імунної системи мало що означають. Адже збільшення будь-яких клітин в організмі, зокрема імунних клітин, не обов'язково є чимось позитивним. Наприклад, спортсмени, які роблять переливання крові з метою збільшення числа клітин крові для досягнення найвищих спортивних результатів, мають підвищений ризик інсульту. Спроби якось укріпити клітини імунної системи — річ мало досяжна, адже існує багато різновидів клітин, які по-різному реагують на ті чи інші фактори. Кількість яких із них потрібно збільшувати, і до якої межі? Учені поки що не можуть дати відповіді на ці запитання. Думаю, нам більше треба потурбуватися про те, щоб не пригнічувати їх активність, а організм уже розбереться, що і як зробити, аби захистити нас.

Вік та імунітет. У міру старіння організму знижується й активність імунних клітин. Тому люди похилого віку більш схильні до інфекцій, запалень, раку й переборюють їх не так швидко й ефективно. Таке ослаблення імунної системи пов'язують зі старінням тимусу й зниженням здатності кісткового мозку генерувати клітини крові. Також вагомим фактором є «мікронутрієнтне недоїдання» в людей похилого віку. Їхнє харчування стає більш одноманітним, містить мало свіжих овочів і фруктів, і взагалі їдять вони мало. Тому для людей поважного віку може постати питання про вживання вітамінно-мінеральних комплексів, про що варто порадитися з лікарем. Особливо важливі для них вітаміни D, C, B12, B1, B6, кальцій, магній, калій, залізо і цинк.

Трави та інші добавки

На сьогодні немає наукових доказів того, що будь-які засоби зменшують нашу сприйнятливості до інфекцій. Хоча відзначається певний вплив деяких речовин на ту чи іншу ланку імунної системи, але чи здатен цей факт покращити

Словник термінів

Імунітет — здатність організму протидіяти всьому чужорідному, загрозливому для здоров'я й життя: мікроорганізмам, токсичним речовинам, раковим клітинам тощо.

Види імунітету: природний і штучний.

Природний імунітет поділяють на:

1. Вроджений — здатність знешкоджувати генетично чужорідні агенти передається від матері до дитини внутрішньоутробно й захищає малюка в перші місяці його життя за рахунок мієлоїдних клітин.

2. Набутий — набувається протягом життя. Набутий імунітет поділяють на: 1) активний — у результаті контакту імунної системи з різними чужорідними для організму агентами, клітини імунної системи виробляють на них антитіла, які при наступній зустрічі з цим «ворогом» у майбутньому одразу ж інактивують його; 2) пасивний — дитина отримує через плаценту й молоко вже готові антитіла, які здатні атакувати «ворога» миттєво, тоді як його власні антитіла готуються до вироблення подібних антитіл.

Штучний імунітет — умисне введення в організм людини потенційно хвороботворних агентів. Його розподіляють на: 1) активний — введення у вигляді вакцини ослаблених збудників захворювання або частинок їхніх клітин; 2) пасивний — введення готових антитіл — сироваток.

Антиген — будь-яка потенційно хвороботворна хімічна речовина. На поверхні антигену є специфічний малюнок (як на ключі), який ідеально збігається з малюнком на поверхні антитіл (як серцевина замка), що утворилися лімфоцитами у відповідь на потрапляння агента в організм. Антитіла, приєднавшись до антигену, блокують його й сприяють його знищенню.

Антитіла (або імуноглобуліни) — це білкові молекули, що виробляються В-лімфоцитами. Їхня функція — видозмінювати структуру антигену так, щоб він став доступнішим для знищення і безпечнішим для організму.

її роботу загалом, учені поки що не беруться стверджувати — доказів немає. Звичайно ж, ми не повинні ігнорувати позитивні властивості рослинних засобів. Проте імунна система кожної людини унікальна. Усі ми реагуємо на одні й ті ж речовини по-різному. Тому для напрацювання загальних для всіх людей рекомендацій щодо цього питання потрібні широкомасштабні й тривалі дослідження, і це питання майбутнього.

Якщо говорити про конкретні рослини, то варто згадати алое вера, ехінацею, астрагал, часник, жень-шень і солодку. На сьогодні немає доказів того, що алое володіє імуномодуючою активністю. Відносно астрагалу не було здійснено масштабних досліджень взагалі, більше того, його прийом може бути навіть небезпечним. Вагомих доказів позитивного впливу ехінацеї при застудних захворюваннях теж не було знайдено. Вона не показала ефективності в профілактиці й ніяк не прискорювала одужання людей у разі інфекційних захворювань. Крім того, її тривалий прийом може спричинити негативну дію. У деяких людей з алергією на амброзію може бути перехресна алергія на ехінацею, тому її прийом для них протипоказаний. У часнику виявлені антибактеріальні

властивості, а також доведена його ефективність у боротьбі з вірусами та грибами. Також є докази його протипухлинної активності, однак поки що немає загальних рекомендацій уживання його з метою профілактики раку чи інфекцій, хоча дрібні дослідження вказують на його імуностимулюючу активність. Дослідження щодо солодки проводилися в комбінації з іншими травами, а чистих експериментів з нею самостійно не здійснювалося, тому немає й рекомендацій для її вживання як імунного стимулятора. Не забувайте про побічні дії солодки голої й уживайте її лише коротким курсом і тільки за рекомендацією лікаря.

Зв'язок зі стресом

Раніше медицина не розглядала зв'язок емоційного стану людини зі станом її здоров'я, але сьогодні ставлення до цього питання змінилося. Уже доведено, що багато хвороб пов'язані з емоційним стресом, і простежується його зв'язок із роботою імунної системи. В експериментах на тваринах було виявлено, що «соціальний» стрес (агресія з боку родичів) у 2 рази більш руйнівний за «фізичний» стрес (тісна клітка, відсутність їжі та води). Ізоляція також пригнічує імунну систему. В організмі малят мавпи, позбавлених спілкування з матір'ю й родичами, продукувалося менше лімфоцитів і антитіл. Як правило, стрес призводить до порушення скоординованої діяльності нервової, ендокринної та імунної систем. Він стимулює вироблення гормонів стресу — глюкокортикоїдів. Ці гормони пошкоджують тимус — орган, у якому дозрівають лімфоцити, а також пригнічують вироблення цитокінів і інтерлейкінів, які стимулюють і координують роботу імунних клітин. У людей, які страждають на депресію, у тих, хто розлучені, було помічене зниження активності Т-клітин порівняно з тими людьми, які таких проблем не мали. Ті люди, які у важких життєвих обставинах мали багато друзів, також мали й кращі показники активності Т-клітин, ніж ті люди, які були позбавлені підтримки.

Фізична активність

Регулярні фізичні навантаження є одним із стовпів здорового способу життя, адже вони сприяють здоров'ю організму в цілому й імунної системи зокрема. Однак екстремальні навантаження призводять до зворотного ефекту. Одним із механізмів позитивного впливу фізичної активності є прискорення кровообігу, що дозволяє клітинам крові й речовинам імунної системи рухатися швидше й ефективніше виконувати свою роль.

Отож, поки учені з'ясовують деталі, ведіть здоровий спосіб життя, намагайтеся уникати тривалих психічних і фізичних перевантажень, майте хороше соціальне оточення, виберіть місце для проживання якомога ближче до природи й подалі від забруднювачів, радійте життю, дякуйте Богові за все, що трапляється з вами, і у вас буде значна перевага в збереженні повноцінної активності імунної системи на довгі роки.

Детальніше дізнатися про здорові звички й навчитися втілювати їх у життя ви зможете, відвідавши пансіонат «Наш Дім», що на Вінниччині. Ласкаво просимо! Будьте здорові! 🌿

Тетяна Остапенко,
лікар загальної практики,
лікар пансіонату «Наш Дім»

Контактна інформація:
Пансіонат «Наш Дім»
с. Нові Обіходи, Немирівський р-н,
Вінницька обл., 22856
+380433141525; +380936395979;
+380679462013; +380660411494
www.ourhome.vin.ua
ourhome@online.ua

Батьківська МУДРІСТЬ

Півстоліття тому мої батьки намагалися виховати в нас, своїх дітей, добротні чесноти, які б сприяли нашому загартуванню та розважливості в прийнятті всіх життєвих рішень.

Згодом ми з дружиною, виховуючи наших синів, міркували над тим, як виростити їх справжніми людьми.

Про це роздумували й писали видатні педагоги минулого.

Ця тема вкрай актуальна і для сьогодення.

Розпочати свої роздуми хочу уривком із книги Василя Сухомлинського «Батьківська педагогіка».

«Батьки несуть громадську й моральну відповідальність за виховання дітей. Материнські, батьківські почуття важко передати словами. Їх може цілком досягнути тільки той, хто сам став батьком або матір'ю. Народжуючи дитину, ми відокремлюємо частку свого серця. Немає шляхетнішої, вищої місії для людини, ніж батьківство і материнство...»

Є десятки, сотні професій, спеціальностей, робіт. Але є найбільша й універсальна, найскладніша й найшляхетніша робота, єдина для всіх і водночас своєрідна й неповторна в кожній родині — це творення людини.

Особливою ознакою цієї роботи є те, що людина знаходить у ній ні з чим не порівняє щастя. Продовжуючи рід людський, батько і мати повторюють у дитині самих себе, і від того, наскільки свідомим є це повторення, залежить моральна відповідальність за людину, за її майбутнє.

Кожна мить тієї роботи називається вихованням...

Творення людини — найвища напруга всіх ваших духовних сил. Це і життєва мудрість, і майстерність, і мистецтво. Діти — не лише джерело щастя, вони створені Богом для прославлення Його Імені. Пам'ятайте про це, дорогі батьки. Щастя батьківства й материнства — не манна небесна, воно не приходить святковим гостем, як тільки ви стали чоловіком і дружиною. Воно приходить тільки до тих, хто не боїться одноманітної, багаторічної праці до самозабуття. Складність цієї праці полягає в тому, що вона є злиттям розуму й почуттів, мудрості й любові, умінням, насолоджуючись нинішньою миттю, тривожно заглядати в майбутнє.

Там, де втрачена ця мудрість, батьківська й материнська здатність щастя стає примарою.

Ось лист від одного робітника: «Нагородили мене орденом. Усі вітають, радість вдома. А син також привітав мене — утік із дому. Страшними стали для мене ці дні. Передумав усе, що робив, як жив. І дійшов висновку: не син винуватий, а я. Не знав я, чим він живе. Єдиною заслугою моєю, здається, тільки і було, що породив його... Жодної дитячої радості не приніс йому. А як тільки в школі яка-небудь невдача в сина — бив його. Зненавидів мене син. От тепер я і стою на розпутьті: для чого мені орден і пошана, і повага товаришів, якщо немає найголовнішого...»

Вдумайтесь у ці рядки, шановні батьки! Якою б відповідальною, складною, творчою не була у вас робота на виробництві, удома вас очікує ще відповідальніша, складніша, делікатніша робота — виховання особистості ваших дітей. Адже невихована людина — моральний невіглас, недоук, це те саме, що літак, випущений

у політ із зіпсованим двигуном: загине сам і принесе загибель людям.

Діти — дарунок від Бога, радість нашого життя. Якою ж повинна бути справжня батьківська любов? Що слід насамперед сіяти в серця наших синів і дочок? Як домогтися, щоб батьківська любов запалювала в дитячих серцях негасимі іскри подяки, щоб золоті крупинки, які дарують мати й батько синові та дочці, перетворювалися на золоті розсипи для людей?

Людину створює любов. Без справжньої любові вся батьківська педагогіка перетвориться на порожній звук. А яка ж вона, справжня любов? У світі є багато її замінників: уседозволеність, відсутність дисципліни, надмірна опіка, задоволення всіх забаганок, корисливі мотиви тощо. Істинної, жертвовної і безкорисливої любові можна навчитися лише в Ісуса Христа, про неї написано в Божому Слові. Тому я переконаний, що прекрасні діти виростають у тих сім'ях, де батьки шанують Бога і Його Слово, люблять одне одного й поважають інших людей.

У наш час турботливі батьки прагнуть забезпечити дитину необхідними матеріальними благами, дбають про її здоров'я та освіту, намагаються навчити моральних норм поведінки. Це дуже важливо й вимагає чимало зусиль, однак найважливіше і, мабуть, найскладніше у важкій справі виховання молодшої людини — прищепити їй духовні цінності.

Справжня духовність походить лише від Бога. Спроби обминути Бога в пошуках духовності схожі на намагання потрапити у владні коридори через «чорний хід». Це звичний підхід для корумпованого мислення, але те, що можливо на землі, неможливо на небі. Правила встановлює Бог.

Якось один учитель закону запитав Христа: «Яка перша з усіх заповідей?» Ісус відповів: «Перша: „Слухай, Ізраїлю: наш Господь Бог — Бог єдиний“. І: „Люби Господа, Бога свого, усім серцем своїм, і всією душею своєю, і всім своїм розумом, і з цілої сили своєї!“ Це заповідь перша! А друга однакова з нею: „Люби свого ближнього, як самого себе!“ Нема іншої більшої заповіді над цією!» (Мк. 12:28-31).

Справжня духовність у житті людини розпочинається з визнання великого, всемогутнього, суверенного, святого Бога-Творця, який створив нас за Своїм образом для божественного життя. Наступним кроком стає усвідомлення своєї гріховності та абсолютної зіпсованості у світі Його абсолютних стандартів. Лише тоді ми можемо отримати справжню духовність як Божий дар, утілення якого став Божий Син Ісус Христос. Цей момент і стає ключовим у відновленні стосунків між Богом і людьми. Проявами істинної духовності стають любов до Бога і людей, любов до Слова Божого і Церкви.

Коли, де, на якому етапі свого життя людина повинна дізнатися, що вона є образом Божим, що їй потрібен Бог, який Один може задовольнити її головну потребу — мати справжнє життя, джерелом якого є Бог?

Таким місцем для маленьких людей має стати сім'я, а першими людьми, які повинні розповісти дитині про Бога словом і власним життям, мають стати тато й мама. «А батьки, не дратуйте дітей своїх, а виховуйте їх в напаминанні й остереженні Божому!» (Еф. 6:4).

Зробіть усе можливе, щоб навчити дитину послуху

Ми з дружиною маємо педагогічну освіту й уже 40 років працюємо в освітній сфері. Паралельно із вихованням та наставлянням своїх синів, навчали дітей у професійних училищах упродовж 25 років. Нерідко зустрічалися з дітьми із неблагополучних сімей і намагалися

компенсувати їм усе те, чого вони не отримували в своїх сім'ях. Саме любов до них допомагала нам будувати стосунки з ними, незважаючи на їхнє ставлення та поведінку. Особливо хвилювали нас долі дітей-сиріт, яким не вистачало батьківської любові й вони миттєво реагували на будь-які прояви уваги з нашого боку. Знаючи долю таких дітей, ми прийняли рішення у своїй родині, щоб приймати таких дітей на певний час у нашу сім'ю.

Останні 15 років із нами постійно живуть до десяти юнаків, які закінчили неповну середню освіту в школах-інтернатах і мають бажання здобувати професію в одному з навчальних закладів чи вузів. Понад 50 дітей ми вже відпустили в самостійне життя, чимало із них уже одружені, є й такі, які вже самі піклуються про діток, яких усинували.

Цінності, яких потребують наші діти:

- доктринальна істина;
- особисте посвячення Христу;
- біблійні знання;
- систематичне наставляння;
- використання повчальних моментів.

Як дізнатися, чи досягли ми мети? Мету можна вважати досягнутою, коли дитина любить і слухається в першу чергу Бога, а потім уже нас.

Характеристики благочестивих дітей:

- вони приймають мудрі рішення;

«І молюсь я про те, щоб ваша любов примножалась ще більше та більше в пізнанні й усяким дослідженні, щоб ви досліджували те, що краще, щоб чисті та цілі були Христового дня, наповнені плодів праведності через Ісуса Христа, на славу та на хвалу Божу» (Флп. 1:9-11).

- вони виконують свої обіцянки;

«Багато людей себе звуть милосердними, та вірну людину хто знайде?» (Пр. 20:6).

- вони щиро піклуються про інших.

«Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх» (Ін. 15:13).

Для позитивного виховання необхідні близькі стосунки та особистий приклад

Аксіома 1. Чим міцніші наші стосунки з дитиною, тим імовірніше, що вона засвоїть наші цінності й переконання.

Аксіома 2. Чим слабші наші стосунки з дитиною, тим менше ймовірно, що вона засвоїть наші цінності та переконання.

Аксіома 3. У будь-яких стосунках виникають складнощі й напруга.

...Ігор приїхав до нас із школи-інтернату смт Олександрія Рівненської обл. Через два місяці він категорично заявив, що чергувати на кухні й прибирати в будинку не буде, оскільки ніколи в житті не працював. Після тривалих розмов та переконань погодився жити за правилами, але вистачило його ненадовго. Залишивши наш дім, поїхав жити до брата. Ми влаштували його в інший навчальний заклад на споріднену спеціальність і постійно цікавилися його життям, яке було скоріше існуванням, і це нас дуже непокоїло. Після чергового дзвінка стало зрозуміло, що Ігор у депресії.

- Чим займаєшся?

- Лежу.

- Ти хворий?

- Так.

- Що болить?

— Душа.
— Ти їв сьогодні?
— Ні.
— А вчора?
— Ні.
— А позавчора?
— Чому ви питаєте те, що й самі знаєте.

Ця розмова спонукала мене поїхати до іншого містечка й забрати цього юнака знову до нашого дому. З дружиною прийняли рішення, що будемо щоденно відправляти його на уроки до навчального закладу, а проживати він буде з нами.

Упродовж наступних двох років ми не мали проблем з Ігорем, він здобув повну середню освіту та професію, отримав права водія і ще жив у нашому домі рік. Коли мені доводилося картати Ігоря за якусь халатність чи провину, я завжди наголошував, що роблю це через те, що ми його любимо. І кожного разу Ігор казав: «Я це бачу». Він не казав, що «знаю» чи «вірю», а «я це бачу»!

Історії усіх наших дітей різноманітні й складні, але всі вони вписуються в одну канву: непосильна ноша з дитинства (життя в голоді та злиднях), спотворена уява про сім'ю та батьківство, неправильний світогляд та недовіра до людей. І наше завдання — з терпеливістю й любов'ю виправляти, навчати і служити.

Якщо ми говоримо одне, а в житті поводимось інакше, то діти не стільки слухають наші слова, скільки «читають» нашу поведінку.

«Учень не більший за вчителя; але, удосконалившись, кожен буде, як учитель його» (Лк. 6:40).

Варто згадати, як ставиться до нас Бог. Він виховує нас як батько: «Бо ж знаєте ви, як кожного з вас, немов батько дітей своїх власних, просили ми вас, і намовляли та показували, щоб ви гідно поведилися перед Богом, що покликав вас у Своє Царство та в славу» (1 Сол. 2:11-12) і як мати: «Хоч могли ми потужними бути, як Христові апостоли, але ми серед вас були тихі, немов годувальниця та, яка доглядає дітей своїх. Так будучи ласкаві до вас, хотіли ми вам передати не тільки Божу Євангелію, але й душі свої, бо були ви улюблені нам» (1 Сол. 2:7-8).

Всім ключиків до близьких стосунків:

- безумовна любов;
- спеціально присвячений час;
- увага до дитини;
- візуальний контакт;
- регулярні спілкування;
- сповнені значення доторки (приміром, обійми, рукостискання тощо);
- спільні розваги;
- спільні молитви.

Батьки повинні усвідомлювати різницю між покаранням і дисципліною. Мета покарання — змусити розплатитися за вчинену провину. Мета дисципліни — виправити й допомогти зростати. «До юнакового серця глупота прив'язана, та різка картання віддалять від нього її» (Пр.22:15).

Ніколи не дисциплінують дітей у гніві, намагайтеся дотримуватися такого порядку:

- чітко та ясно попередити дитину;
- підкреслити її відповідальність за вчинки;
- не дисциплінувати «на людях»;
- висловити своє засмучення;
- застосувати покарання;
- закликати до щирого каяття, разом помолитися;
- висловити свою безумовну любов.

Практичні поради, які допоможуть зберегти баланс у вихованні

Не будьте батьками:

- які постійно кричать;
- які багато говорять і мало роблять;
- які вдаються до насилля;
- які не просять вибачення за свої помилки.

Навчайте дітей працювати, як для Господа (люди створені для праці).

Навчайте дітей переносити страждання (страждання неминучі).

Навчайте дітей мудро розпоряджатися своїм життям (це наш обов'язок).

Навчайте дітей приймати мудрі рішення (відрізнити добро від зла).

Навчайте дітей жити по благодаті (це незаслужена й безумовна любов Бога до нас. Благодать нічого не коштує нам, але дуже дорого коштує Богові. Хрест Ісуса Христа — це найвеличніший прояв Божої благодаті. Спасіння — подарунок від Бога. Від благодаті народжується подяка Богові і любов до ближніх).

Бог достатньо великий, щоб наділити нас мудрістю у вихованні наших дітей!

Олександр Бондарчук,

завідувач відділу освіти МГО «Надія — людям»

Божі обітниці

Це неможливо

«Неможливе людям — можливе для Бога!» (Лк. 18:27)

Я дуже втомився

«Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені, — і Я вас заспокою! Візьміть на себе ярмо Моє, і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мт. 11:28-30)

Відчуваю, що ніхто мене не любить

«Так-бо Бог полюбив світ, що дав Сина Свого Однородженого, щоб кожен, хто вірує в Нього, не згинув, але мав життя вічне» (Ів. 3:16)

Не можу більше так жити

«Досить тобі Моєї благодаті, бо сила Моя здійснюється в немочі» (2 Кор. 12:9)

Не знаю, яким шляхом іти

«Від Господа кроки людини, а людина — як вона зрозуміє дорогу свою?» (Пр. 20:24)

Мені страшно

«Не бійся й не лякайся, бо з тобою Господь, Бог твій, у всьому, де ти будеш ходити» (Іс. Нав. 1:9).

Я з цим не впораюся

«Я все можу в Тім, Хто мене підкріплює, в Ісусі Христі» (Флп. 4:13)

Пенал із ФЕЯМИ

Того зимового вечора Андрій по-нуро виходив із воріт школи — він навчався в другу зміну, тому, коли лунав дзвінок із останнього уроку, надворі вже добряче сутеніло. Прикрий випадок у класі під час перерви не давав спокою, десь глибоко всередині, де саме — неможливо пояснити словами, образа згорнулась сірим липким клубочком. Додавав душевних мук і красномовний запис у щоденнику, Андрієва багата уява яскраво малювала мамине здивоване обличчя в той момент, коли вона читатиме це «послання для покарання». І чому це сталося саме з ним? Він ніколи не хотів порушувати монотонний навчальний процес, що вимагав від усіх ідеальної дисципліни, і не любив усілякі там «розборки» та підпільні війни між однокласниками. Учителька Олена Павлівна була уособленням строгості і справедливості: коли вона дивилась із-під окулярів на тебе — здавалось, що навіть твої думки кричать уголос, тому ніхто не наважувався сперечатися з нею, чи, не дай Боже, відволікатись чи розмовляти під час уроків. Навіть директор школи, проходячи коридором, не раз заглядав у клас, із задовolenим виглядом оглядав дітей за партами, а потім схвально кивав у бік учительки, мовляв, отак би в усіх класах навести лад.

Під час сьогоднішньої доленосної великої перерви Андрій з Мишком Примаком запускали в класі паперові літачки. Якраз напередодні ввечері татко навчив Андрія всім премудростям складання таких літачків, аби вони летіли якнайдалі та виписували в повітрі немислимі піруети. Останній літак був особливо вдалим, Андрій навіть розмалював його крила в яскравий синій колір. Літак Мишка порівняно з цим чудом аеромодельовання був просто нікчемним шматком паперу! Щоразу, коли синьокрилий літак встановлював нові рекорди, дівчата в класі захоплено скрикували, а у Андрія аж щоки надувались від задоволення.

Ураз такий облюбований літак приземлився біля лакованих тувельок відмінниці Оксанки. Не встиг Андрій і оком змигнути чи слово промовити, як це, на перший погляд, миле дівча

з золотавими локонами зім'яло диво-літак у руках, і, зі словами: «Що це за сміття на підлозі валяється?!» — поцілила ним прямісінько у смітник! Озирнувшись, вона ніби обпекла Андрія задовolenим і зневажливим поглядом, та під чиїсь жалісливі зойки неквапливо попрямувала до свого місця.

Ось що було потім, Андрій не пам'ятає в деталях, але те відчуття відчаю, злості, образи, здається, накрило його з головою. «Що ти накоїла?» — скрикнув він і, не тямлячи нічого від навали емоцій, схопив із Оксаниної парти пенал із феями і жбурнув його щосили в смітник! Вочевидь суперниця ніяк такого не чекала, тому деякий час просто мовчки дивилася на уламки пеналу, на розкидані олівці, наклейки, намистинки й інші скарби, що враз опинились просто серед недоїдків, сміття, клаптів паперу в смітнику...

У цей час пролунав дзвоник, і здалека «зацокали» підбори Олени Павлівни. Весь клас, як по команді, вишикувався біля своїх місць. Андрій, затамувавши подих, дивився на Оксанину спину на передній парті. Розплата за хвилину слабкості не змусила себе чекати — учителька, вислухавши жалісливу розповідь ображеної Оксанки, змусила Андрія вивернути смітник та вибирати все те дівчаче багатство зі сміття... І навіщо тим дівчатам у пеналах стільки різного мотлоху? Крім ручки й олівця, оце видумали три гумки і стос наліпок та записочок у пенал напихати! Усі речі з пеналу Андрій охайно склав на Оксаниній парті, а от уламки самого пеналу довелося пакувати собі в рюкзак, аби, за велінням учительки, показати батькам, який саме потрібно купити взамін на розтрощений.

Андрій звернув від школи на центральну вулицю, де була автобусна зупинка. Під світлом ліхтарів сніг виблискував, наче виспаний мільярдами самоцвітів. На вечірньому небі миготіли яскраві зорі, повз проходили заклопотані перехожі, великий чорний пес намагався наздогнати хоч одну ворону зі зграї. На зупинці виявилось уже багато люду, дорослі поспішали додому з великими пакетами, кілька школярів реготали й жбурляли снігом одне в одного. Вочевидь мороз на ніч

брався сильніший, дехто прийшов на зупинку раніше, встиг уже трохи змерзнути й тепер нетерпляче щохвилини виходив на дорогу поглянути, чи не їде автобус. Андрій весь погруз у невеселих думках, він знав, що батьки не схвалять його вчинок, а татко буде переконливо пояснювати, що тепер він, Андрій, має ще й пробачення просити. І за що?! Хіба він перший почав? Оце-то переможний у неї буде вигляд!

Під'їхав автобус, добре, що до своєї зупинки Андрієві можна було дістатися на будь-якому, усі вони йшли в його бік. А ніс і щоки вже навіть трохи пощипав морозець, тож не терпілось опинитись у теплому салоні. О диво — на його улюблених задніх сидіннях навіть знайшлось вільне місце! Умістившись зручніше біля вікна, Андрій думав про те, що чекає на нього вдома. От халепа! Сьогодні ж і тато на нічний зміні, тож доведеться з Анькою бавитись (це маленька сестричка), допоки мама ввечерю готуватиме. Мама просила, аби він кликав її Ганнусею, але подумки вона для нього була Анькою, бо ж як інакше називати це створіння, яке неодмінно руйнує все на своєму шляху?! Після того, як вона навчилася ходити, жодна збудована фігура з легкого не встояла! Заспокоїливо гуркотів мотор автобуса, лагідно погойдуючись у вже нагрітому сидінні, Андрій подумав, що скоро доведеться вставати й просуватись до дверей. Але ж так не хотілось знову на холод, отак би їхав та їхав, довго-довго...

Крізь малесеньке вічко, дбайливо витерте на вкритому морозними візерунками вікні, хлопець побачив назву магазину на лайтбоксі, який був неподалік його будинку. Отже, саме час устатити. Раптом у голові промайнула думка, що якби не ті літери, що світаються — то й проїхав би свою зупинку. І от тоді, мабуть, накатався б уже досхочу. Можна доїхати на кінцеву, а там сісти на автобус, що йде у зворотній бік. Поки додому дійде — і вечере готова буде, опісля можна допомогти мамі з посудом, вона Аньку спати вклататиме, та й забуде про щоденник! Ні, ну чого, адже справді трапляється, що люди проїжджають свої зупинки: ще б пак із такими замерзлими вікнами! Якусь мить Андрій вагався, та двері зачинились, автобус рушив далі... Усе, проїхав. Попереду ще мінімум півгодини комфортної поїздки!

Автобус усе їхав і їхав, здавалось, минуло із двадцять зупинок, пасажирів залишилось лише кілька на весь салон. Раптом Андрій зрозумів, що за вікном уже давно не бачив жодного будинку з світлом у вікнах, жодної реклами. Лишень темрява та гілля дерев.

Невже автобус їде до сусіднього селища? Андрій уже пошкодував, що навіть не глянув на його номер. Але нічого не вдієш, не показувати ж людям, що ти не знаєш, що робиш. Треба зробити вигляд, що тобі туди й треба (знати хоча б, як те село називається!), може, у нього там бабуся живе!

Урешті, автобус зробив останній розворот і став, відчинивши двері тим кільком пасажиром. Виходячи із салону, Андрій хотів було спитати у водія, чи не їде він часом зараз назад, та водій так суворо на нього поглянув, поправивши пальцями вуса, що хлопець вирішив, що той відразу на нього сваритиметься. Тож Андрій опинився на зовсім незнайомому йому майдані. Якось дуже швидко всі його супутники розійшлись у різні боки, автобус, випустивши добрячу порцію диму з вихлопної труби, розвернувся, і поїхав у протилежний бік.

Щось Андрієві підказувало, що ця подорож виявиться тривалішою, ніж він очікував. На майдані не було жодного автобуса, тож він вирішив іти тією дорогою, звідки приїхав. Напевне, інший автобус, що приїде за маршрутом, його наздожене, Андрієві напевне стане духу проголосувати, аби його підібрали! Розтрощений пенал і запис у щоденнику вже не здавались такою великою бідою, ото, мабуть, йому дістанеться за таке пізнє повернення! Він усе йшов і йшов, ноги почали мерзнути, ніс довелося прикрити шарфом, рюкзак, здавалося, так поважчав, ніби він ще набрав п'ять книжок у бібліотеці. Та ось вулиця скінчилась, в останньому будинку затишно світилися вікна. А потім починався темний ліс із височенних сосен...

Не те щоб Андрій боявся, але враз у голові пригадалися усі страшилки та моторошні історії, що вони з хлопцями так полюбляли розповідати на перервах. Хлопець зупинився під ліхтарем, що був останнім на цій вулиці, якраз навпроти того будинку. Принаймні, тут було не так темно, як у лісі. Що ж, до свого селища він не дійде, тому що це далеко, а автобус напевно проїжджатиме тут. Тож можна й зачекати. Ноги вже добряче боліли, тож широкий пензль під шапкою снігу був дуже доречним. Струсивши рукавицею сніг, Андрій сів і взяв рюкзак на коліна. На іншому боці вулиці в будинку з жовтими шторами на вікнах в одній кімнаті горіло світло. Цікаво, хто там живе? Чи є там діти? Напевне, граються чи вечеряють. При згадці про їжу підступно забурчав живіт. Здавалось, зараз він з'їв би й дві тарілки супу, який зазвичай мама змушує їсти. Пальці на руках уже боліли від холоду. Андрій намагався хоч якось зігрітись, щільніше кутаючись у куртку. Автобус

усе не їхав. Важко було сказати, скільки минуло часу. Чомусь уже й не так мерзли ноги, захотілось трохи поспати, хлопець заплющив очі та став увяляти свій дім, маму, татові теплі обійми...

...Двері будинку рипнули й на ганок вийшов високий чоловік у розстебнутій куртці й без шапки. «Агов! Там хтось є?» — голосно крикнув він. Андрій ворухнувся, розплющив очі й устав. «Ти що там робиш? Ходи-но сюди! Ти хто?» З цими словами чоловік вийшов за ворота у самих тапочках по снігу. «Хлопче, та ти, мабуть, добряче змерз! Ану мерщій у хату!» Щось у голосі цього незнайомця було таким добрим, турботливим. Андрійко, соромлячись, подався вперед та пішов услід за чоловіком у двір. Насправді він зрадів цьому. З будинку повіяло теплом та запаморочливим запахом свіжих млинців. З кухні з рушником у руках вийшла стурбована жінка. «Лілю, мерщій став чайник і набери миску теплої води, хтозна скільки він там просидів!» Жінка метнулася назад до кухні, а господар, посадивши Андрія в крісло, став швидко роздягати й роззувати його. «Ну що? Ноги відчуваєш? Зараз зігріємо тебе!» Андрій опустив ноги в миску, яку поспіхом принесла жінка, і в теплій воді нарешті відчув свої ноги. «І що тебе спонукало глянути у вікно, адже воно було зашторене?! Слава Богу, що ти його помітив!» — «Та й сам не знаю. Спершу навіть подумав, що здалось, що там хтось сидить. Та потім поглянув вдруге: ні, думаю, піду перевірю». Андрій мовчки сидів та насолоджувався теплом, він навіть не думав, що настільки змерз. Наливши хлопчику чаю, поклавши на тарілку млинці, господарі почали розпитувати, хто він і звідки. «То ти аж із Піщаного? Це ж за 60 км звідси! — здивувався господар, якого, як виявилось, звали дядьком Льонею, — Мила, доведеться подзвонити в поліцію, нашого знайду, певно, шукають!»

Незабаром приїхала поліція, чоловіки в формі подякували господарям: «А ми вже все Піщане вздовж і поперек об'їздили, а він он аж куди заїхав!» За інших обставин Андрій був би неймовірно щасливим прокататись на поліцейській машині, але зараз було так соромно, що він сидів принишкло й не знав що й казати. У машині поліцейські все допитувались, чому Андрій утік із дому, чи не б'ють його часом батьки. Андрієві стало навіть образливо за тата з мамою, і як ці чоловіки могли таке подумати на його люблячих батьків?! Він вкотре розповідав їм, що просто проїхав свою зупинку. Заїжджаючи у двір, Андрій побачив татову машину. Це ж напевне він відпросився з роботи, аби

Андрія шукати. Поліцейські навіть не встигли подзвонити в двері, як вони відчинилися і мама кинулась обіймати хлопчика. Вийшов і схвилюваний тато. Подякував чоловікам у формі та потиснув їм руки.

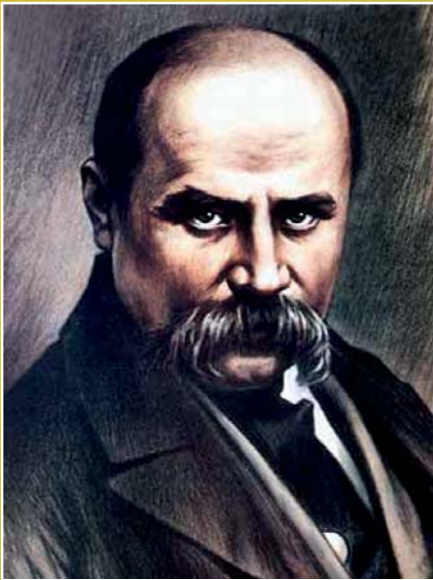
...Як же хороше було знову опинитись вдома! Андрій, плачучи, повідав татові з мамою усе, що трапилось із ним сьогодні, показав і запис у щоденнику, і уламки пеналу. Він щиро розкаювався за всі неправильні вчинки. Навіть готовий був завтра просити вибачення і в Оксанки, та сплатити за новий пенал зі своїх кишенькових грошей, які досі збирав на конструктор леґо із серії «Зоряні війни». Схиливши коліна, батьки з сином щиро дякували Богові, що зберіг і повернув хлопчика додому.

Наступного дня Андрій підійшов до Оксанки на перерві. «Вибач, будь ласка, я не повинен був так чинити. Мені дуже соромно, що я зламав твій пенал, ось візьми новий!» Із цими словами він простягнув новенького пенала з такими ж феями. Оксанка була здивована, але вигляду не подала. Це був її триумфальний час! Її наближені подруги-послідовниці обступили її з усіх боків та допомагали їй розпихати все «пенальне» дівчаче начиння, зрідка озираючись у бік Андрія. Мишко, підбадьорюючи, поклав дружню руку на плече та пошепки промовив: «Нічого, наш зоряний час попереду! На фізрі ми ще їм задамо!» Андрій усміхнувся: «Не треба нікому нічого «задавати». Мій татко був правий, коли говорив мені, що наш Бог учить не віддавати злом за зло. І я це відчув на собі. Зараз я зовсім не хочу мститись, і мені від цього так радісно та легко! Краще на фізкультурі потренуємось кидати м'яча в кільце, а то ми напевне «продуємо» матч у наступну суботу! Маленька образа може перерости у велику війну з неминучими гіркими наслідками. Ти б тільки знав, що було зі мною вчора!»

Пролунав дзвоник. Андрій попрямував до свого місця, пообіцявши Мишкові на великій перерві в ідальні розповісти таке, що тому може тільки наснитися. 📞

Валентина Гребеньова-Семенюк, працює в дошкільній християнській студії «Маленька академія», м. Здолбунів Рівненської обл.

Тарас
ШЕВЧЕНКО

Ісаія. Глава 35

(Подражаніє)

Радуйся, ниво неpolitая!
Радуйся, земле, не повитая
Квітчастим злаком! Розпустись,
Рожевим криницею процвіти!
І процвіте, позеленієш,
Мов Іорданові святиє
Луги зелені, береги!
І честь Кармілова, і слава
Ліванова, а не лукава,
Тебе укріє дорогим,
Золототканим, хитрошитим,
Добром та волею підбитим,
Святим омофором своїм.
І люде темні, незрячі,
Дива Господні побачать.

І спочинуть невольничі
Утомлені руки,
І коліна одпочинуть,
Кайданами куті!
Радуйтеся, вбогодухі,
Не лякайтесь дива,—
Се Бог судить, визволяє
Долготерпеливих
Вас, убогих. І воздає
Злодіям за злая!

Тойді, як, Господи, святая
На землю правда прилетить
Хоч на годиночку спочить,
Незрячі прозрять, а кривіє,
Мов сарна з гаю, помайнують.
Нічим отверзуться уста;
Прорветься слово, як вода,
І дебрь-пустиня неpolitа,
Зцілющою водою вмиє,
Прокинесться; і потечуть
Веселі ріки, а озера
Кругом гаями поростуть,
Веселим птаством оживуть.
Оживуть степи, озера,
І не верстовії,
А вольнії, широкії
Скрізь шляхи святії
Простеляться; і не найдуть
Шляхів тих владики,
А раби тими шляхами
Без гвалту і крику
Позіходяться докупі,
Раді та веселі.
І пустиню опанують
Веселії села.

25 марта 1859, [С.-Петербург]

Увага! Конкурс!

Шановні читачі,
запрошуємо вас узяти участь у конкурсі
«БІБЛІЙНИЙ КРОСВОРД»!

Будь ласка, надсилайте ваші кросворди, чайнворди, сканворди та інші ігри на біблійну тематику (українською мовою) на адресу редакції з позначкою «Біблійний кросворд». У кінці 2016 року компетентне журі визначить переможців, на яких чекають цінні призи. Найцікавіші роботи будуть надруковані на шпальтах нашого часопису.
Бажаємо успіху!

Редколегія

Запрошуємо на сайт часопису!

На сайті часопису «Слово вчителю» (slovovchitelyu.org) в рубриці «Методика і досвід» започатковано нову підрубрику «Банк даних», у якій розміщатимемо проанонсовані в друкованому варіанті журналу матеріали, авторські розробки великого обсягу, тематичні й навчальні тести з предметів духовно-морального спрямування тощо.

Передплатити часопис «Слово вчителю» на II півріччя 2015 року
можна в будь-якому поштовому відділенні України.

Передплатний індекс — 99864

Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76;
slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org